

ARGIA

MIKEL GARMENDIA

RUI ETXEBERRIA

«Barne-liskarrek eta GAL aferaren erabilerak Estatuaren galera ekarri dute»

CHALANDON

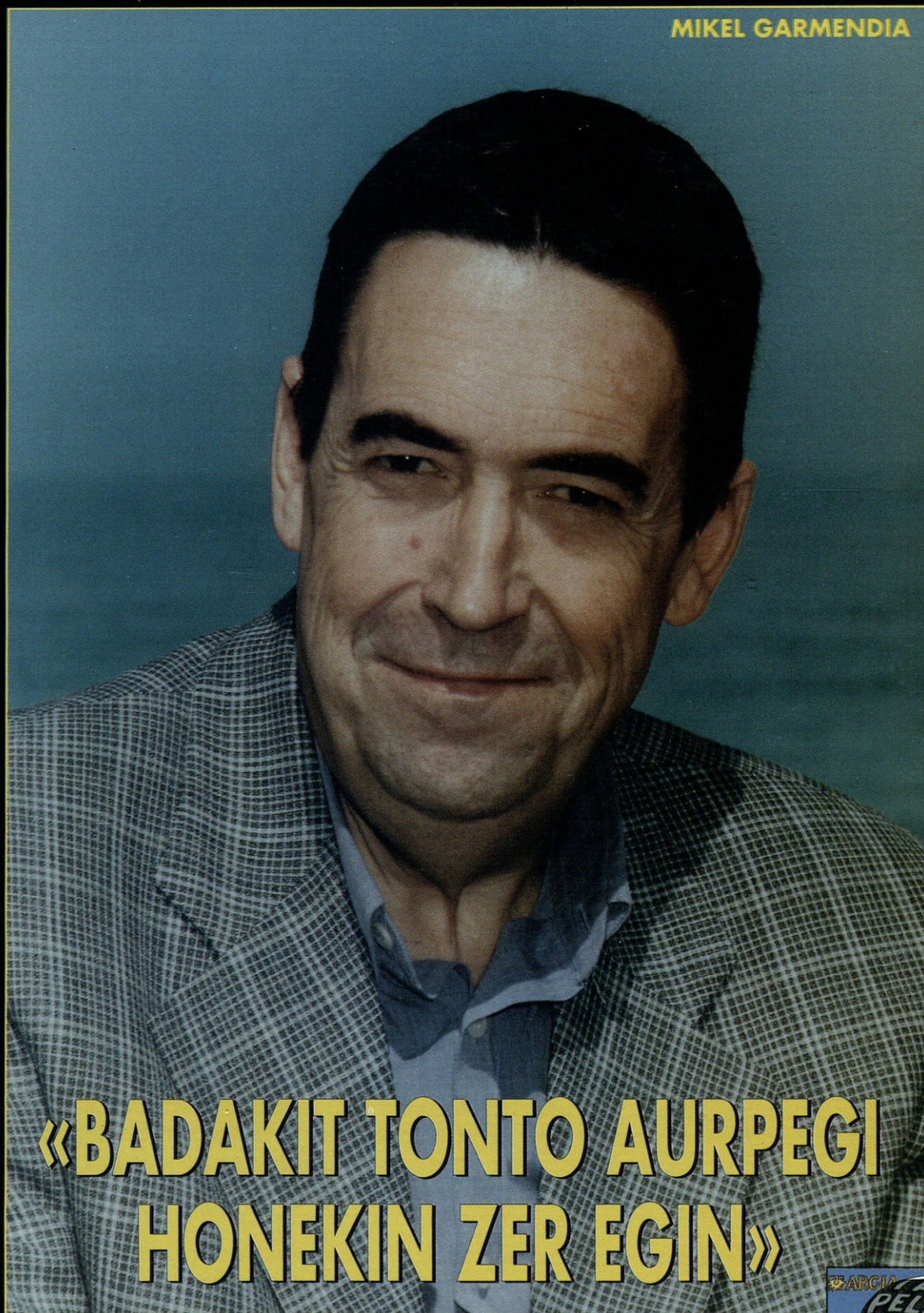
«Aren berehalako beste su-eten bat? Egoz dago horretarako aukerarik»

KOMUNIKABIDEAK

«Nafarroan euskaraz hamaika entzun eta irakurtzeko gaude»

XOXE ESTEVEZ

«Nazionalismoaren gutxiespena postmodernoen gezurra da»

«BADAKIT TONTO AURPEGI
HONEKIN ZER EGIN»

«ENTZUN» EUSKAL MUSIKA KAZETA KALERATZEAR

ARGIA

Harpidedunen
Elkartea

ESKAITZA BEREZIA HARPIDEDUNENTZAT

✓ Kalean baino ^{1.33ko2} merkeago
✓ Bidalketa gasturik gabe

Golden Apple Quartet.

Bizkar Hezurra
Belduraren Kultura.

Joselu Anayak
Kanta Onenak

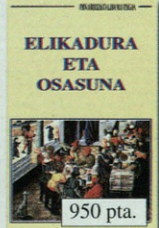
Txakun & Lau Behi
Merke & Ona

Ekonomia Ulertzen Hasteko
Gaiak

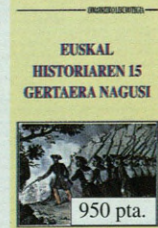
Gizakiaren Tximino-Jatorria
Gaiak

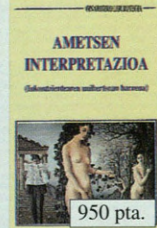
Elikadura eta Osasuna
Gaiak

Gazteak eta Sexualitatea
Gaiak

Euskal Historiaren 15 Gertaera Nagusi
Gaiak

Ametsen Interpretazioa
Gaiak

Jugoslavia eta Ekialdeko Beste Herriak
Gaiak

Juan Ignacio Abrisketa
Antarktida

F. Letamendia "Ortzi"
Nazionalismoa eta beste Ideologia Garaikide

Jurgi Kintana / Xabier Kintana
Judu herriaren ibilbide luzea

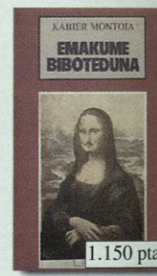
Isaac Asimov
Oinarriko ehun galdera zientziari buruz

Alizia Stürzte / Pelai
Pages i Blanch
Independentzia

Joseba Sarriónandia
Gartzelako Poemak

Xabier Montoia
Emakume Biboteduna

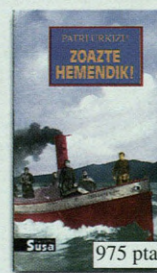
Jon Alonso
Katebegi Galdua

Abelin Linazisoro
Axun

Koldo Izaguirre
Ez duk erraza, konpai!

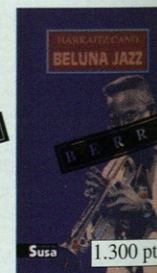
Patri Urkizu
Zoazte hemendik!

Xabier Montoia
Non Dago Stalin?

Itxaro Borda
Bizi nizano munduan

Harkaitz Cano
Beluna Jazz

* Hauetaz gain, GAIK eta SUSA argialetxeen eta IZ disketxearen katalogoetako titulu ugari ditugu. Eskaguzu zerrenda eta berehala eskuratuko duzu.

ESKARI ORRIA

Izenburua	Prezioa	Aleak	Guztira
Kobratu beharreko kopurua			

☐ Transferentzia: Euskadiko Kutxa 3035 - 0036 - 19 - 0360030651 Ondorengo datuekin batera ingresoaren agiriaren kopia bidali behar da.

IZEN - DEITURAK

KALEA

TFNOA

HERRIALDEA

☐ KONTUTIK

TITULARRAREN IZEN ABIZENAK

BANKU EDO AURREZKI KUTXA

KONTU KORRONTEA/LIBRETA

HERRIA

HARPIDETZA ZBKIA.

☐ KONTUTIK

TITULARRAREN IZEN ABIZENAK

BANKU EDO AURREZKI KUTXA

KONTU KORRONTEA/LIBRETA

ZBKIA.

SOLAIRUA

ESKUA

POSTA KODEA

SINADURA

HARPIDETZA ZBKIA.

SUKURTSAL HELBIDEA

Entitatea

Sukurtsala

K.D.

Kontu zenbakia

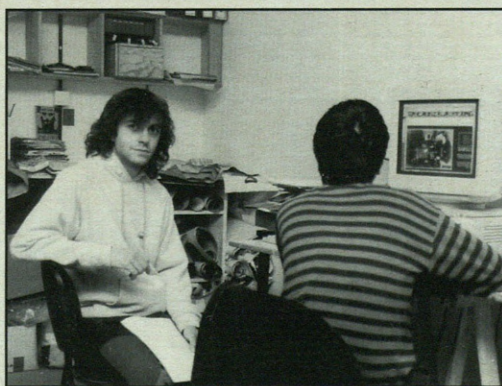
SINADURA

6. Politika kronika. IÑAKI URIARTE.
8. Rufi Etxeberría: «Kontrako neurriak zorroztu arren, euskal gazteriaren errebeldia nagusitu egingen da». MIKEL JAUREGI.
12. Sorj Chalandon: «IRaren berehalako beste su-eten bat? Ez dago horretarako aukerarik». JULEN ARRIOLA.
16. Iparralden eta Frantzian murrizketaren aldeko mobilizazioak. Lanordu gutxiagoren eske. XABIER ARANBURU.
18. Bere lana kontuan hartzen ez dela eta, bertan behera utzi du NUPEko Euskara Batzordeak. Euskarak NUPn dimititu. IDOIA TORREGARAI.
20. Nafarroako euskarazko komunikabideak, mantso baina aurrera. Hamaika entzun eta irakurtzeko gaude. PELLO ARGINARENA.
24. 8.000 metroko mendietara igotzeko bost milioi pezeta behar dira. ANDONI URBISTONDO.
28. Mikel Garmendia: «Telebista animalia erraldoia da eta jana eman behar zaio, presaz lan eginez». ARANTXA ERASUN.
34. Kultura kronika. MALORES ETXEBERRIA.
37. Xoxe Estevez: «Nazionalismoaren gutxiespena postmodernoen gezurra da». IXIAR ROZAS.
40. Manuel Sodupe «Montte» dultzainero azkoitiarra omendu dute. Dultzainaren aho-zulo bizia. PATXI SARRIEGI.
42. «Entzun» euskarazko musika aldizkariaren lehen alea ekainean kaleratuko da. MAITE ARTOLA
45. Argitalpenak. JOSU ARANBERRI.
48. Irrati-telebista. ARRITXU ZELAIA.
52. Aukeran. MIKEL JAUREGI.
56. Denborapasa.
58. GAL Galindoren ondoren. PEPE REI.

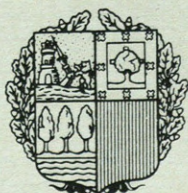
MIKEL GARMENDIA:

«Goenkale»-ko eguneroko lanari
«El florido pensil-ekoa gehitu dio
azkenaldion. Antzertiko lehen
belaunaldiko aktorea da,
hamabost urteotan zineman,
antzerkian eta telebistako
produkzioetan murgilduta dabil.
Hemengo aktoreen mailaz eta
lan egiteko dituen baliabideez
jardun dugu, besteak beste,
ordiziarrarekin. /28

«ENTZUN» MUSIKA ALDIZKARIA:

Eguberrietan hezuramitu zen
«Entzun», euskarazko musika
aldizkariaren proiektua. Martxan
jartzerako hainbat aldaba jo eta
guztietan harrera ona sumatu
zuten, «beharrezkoa zen». Kolore
askotakoa imajinatu behar da;
bai diseinuan eta baita lerro
artean ere, musika estilo
guztietara zabalik dagoena.
Ekainean lehen alea kalean. /42

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Diputazioa

Kultura eta Euskera Departamendua

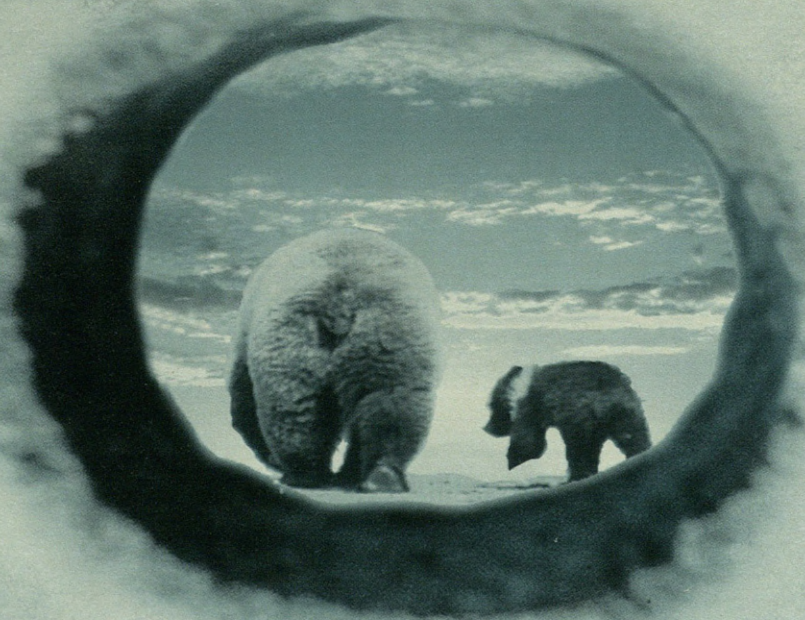
Argiztapen honen edizioak laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora:

fundazioa
fundación

1 TXURA BAINO GEHIAGO.

ANTZA

Maisuen Eskutik

soluzio grafikoak

IRAKUR- LEAK MINTZO

Alkate jauna: mila esker

POZIK gaude. Mila esker, alkate jauna, urte t'erdiz horiekin lanean aritu garenon esperantzak asetuko dituen euskararen Udal Ordenantza garaiz aurkezteagatik; mila esker, ezen, inozoak gu, prozesu luze honekin hasi ginenean, ezin baikenituen imajinatu beronen eskuzabaltasunetik erdietsiko genituen lorpenen kantitate eta garrantzia.

Izan ere, duela urtebete, talde politiko guztiekin Udal Ordenantzetarako zirriborroa adostu genuenean proposamen xume batzuk baino ez genituen buruan, eta ezin genuen espero hainbeste hobetu eta perfektioa zitekeenik. Gure testua 29 artikuluko zen eta bere xede nagusia honakoa:

«Euskara Gasteizko udalerriko bizkuntza ofiziala dela jakinda; Euskararen Legeak Udalari, bere aginte eremuan, euskararen ezagupena bultzatzeko eta horren erabilpena sustatzeko abalmena ematen diola jakinda; eta Estatuko Konstituzioak bizkuntzaren inguruko arazoiengatik ezin dela inolaz ere inor baztertu agintzen duela jakinda, Gasteizko Udalak euskararen erabilpena normalizatzeko borondatea agertzea, horren konpromezua adieraztea, eta gauzatzeko zenbait neurri zehaztea».

Konpromezu hori zela medio, Udalak, euskararen egoera diglosikoaz arduratuta, bere ezagupena eta erabilpena bultzatuko zituen bere barne funtzionamenduan, beste erakundeekiko harremanetan, bere argitalpen, idazki eta inprimaketan, hiritarrekiko harremanetan, bai eta hiritarren arteko harremanetan ere. Horretarako plan bat egingo zuen, behar beste ekintza, programa eta baliabideak arbitratuko zituen eta plan honen garapenaz eta segimenduaz arduratze-

ko Euskararen Batzordea sortuko zuen. Mandoaren egunsentiko puzkerrak, alegia.

Baina gobernu taldea eta alkatea, beti gure hobe beharrean, berehala konturatu ziren ordenantzok prosaikoegiak izango zirela; zehaztapen gehiegi jartzen genuela ikuspegi orokorraren kalterako; printzipioak eta ahalmenak jakintzat ematen zirela eta garrantzi gehiegi ematen geniola praktikotasunari; finean, guk, hain materialista den sasoi honen seme-alabok, lege eta ordenantzen izpiritua baztertzen genuela.

Nork ote daki euskara Gasteizko hizkuntza ofiziala dela, nork hizkuntzagatik ezin dela inor baztertu, nork Udalak ekintza positiboak egiteko ahalmena duela, nork irakurri ote ditu Euskararen Legea, Estatutua edota Konstituzioa, eta nork irakurriko ote du 29 artikuluko ordenantza bat: *inork ez*.

Horregatik guk aurkeztutako testua, talde politikoekin osatutakoa, hobetu beharrean zeuden. Ez zen gurekin hitz egiteko beharrik ikusi eta zuzenean jo zuten ordenantzak hobetzera. Mila esker ez molestatzegatik. 29 artikuluko bederatzi bihurtu ziren; plangintza, programa eta ekintza oro desagertu; hauek desagertzen badira segimendurako batzordeak ez du zentzurik, beraz, kendu. Funtsezkoa baino ez zen geratu, Euskararen Legearen zenbait artikuluren hitzez hitzezko transkripzioa, Udalak neurri batzuk hartzeko ahalmenaren aipua, eta gure zirriborroari falta zitzaion ikutu europarra.

Emaizta: Udal Ordenantza ezin hobeak. Ez dute ezertara behartzen baina ez dute ezer kanpoan uzten. Ez dute diru partidariak eskatzen, baina gai honetan Udalaren jarrera ikusita ez dago kezkatu beharrik: Udalak antolatuko dituen proiektu guztiak egiteko adina diru egongo da eta. Ez da ez asmorik ez borondaterik aipatzen baina azken 15 urteetako Udalaren iharduera aztertzea baino ez dugu lasai geratzeko.

ARABARRON ELKARGUNEA
GASTEIZ

HIRUKO

TXIKIAN

Ostikoka

Joan hogeitau urteotan, futbola asko aldatu da. Jokalarien teknikak ez baldin badu hainbesteko hobekuntzarik izan ere, taktika, estrategia eta bereziki kondizio fisikoa izugarri aldatu dira hobera. Eta ez bakarrik eliteari dagokionez, maila guztietan baizik. Bainan aldakuntza nabarmenena, telebisten konkurrentziak ekarri duena da. Lehen, bazkideak eta zelaietara zihoazen zaleak baldin baziren klubetako lehen bezeroak, sosa gehien uzten zutenak, orain telebistek, publizitateak eta partidoak emititzeko eskubideek, bazkideak eta zaleak bigarren mailako bezeroak bilakatu dituzte. Eta morrontzak erradikalki aldatuko direlakoan nago. Orain arte zuzendaritzek, askotan, inguruko komunikabide hedatuak eta zalegoak pozteko adinako erabakiak hartzen baldin bazituzten —entrenatzaile aldaketak tartean—, aurrerantzean, sortzen ari diren monopolio informatibo erraldoiek inposita dezakete berea kontrako erresistentziarik gabe inongo aldetik, bazkideak eta zaleak urruneko kontsumitzaile hutsak bihurtuz.

JOXE MARI OSTOLAZA

ARGIA

JABEA: ZERUKO ARGIA, S.A.L.

LEHENDAKARIA: Joxe Mari Irazusta.

ZUZENDARIA: Pello Zubiria.

Kontseilu Editorialeko

Arduraduna: Baleren Bakaikoa.

Erredakzioa: Xabier Aranburu, Arantxa Erasun, Mikel Jauregi, Juan Joxe Petrikorena, Arritxu Zelaia.

Maketazioa: Berdaitz Goia.

Dokumentazioa: Ernesto Ibarluzea, Ainhoa Gerra.

Administrazioa: Jasone Larrarte.

Harpidetzak: Olatz Korta, Elena Guinea, Miren Larrarte.

Hedapena: Isabel Bereziartua.

Publizitatea: Miren Aranburu, Iñigo Txintxurreta, Nekane Zubeldia, Itziar Diaz de Durana.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. pabiloia. 20160 Lasarte-Oria.

Tlf: 37 15 45. Faxa: 37 34 03/36 10 48.

BIZKAIA: Zababuru 2, 1. ezkerre. 48003 Bilbo. Tlf: 410 34 34. Faxa: 410 37 15.

IPARRALDEA: Xalbardin baita. 64122

Urruña. Tlf: 59 47 60 00. Faxa: 59 47 60 01.

NAFARROA: Iratxe Monastegia 70, 3. ezkerre. 31011 Iruñea.

Tlf: 17 80 78. Faxa: 17 80 77.

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P., S.A.L.

Galbideak, presak eta presoak

LAUPABOST sumario mugitzen has-tea nahikoa izan da betirako zirudien estatu baten oinarriak dardar hasteko. GALen atzean egondako horrore eta iruzurraren hatsa jasangaitza bilakatu da, bere garaian, ezker abertzalearen aurka denak balio duenaren iritzia zabaldu zutenen artean. Lehenagoko pozak oraingo lotsak, eta beldurrak.

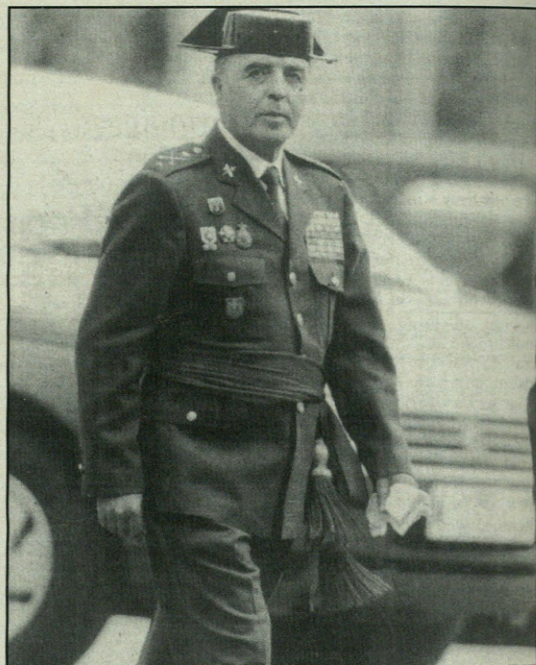
Galindo, *borroka antiterroristako beroia*, kartzelan sartuz batera ahots ugari altxatu dira politikari, komunika-bide eta iritzigileen artean jeneralari, berak aitortzeko ohitura ez duen arren, ustezko errugabetza aitor diezaioten. Presak daude GAL auzia ixteko. Ikerketak beso operatiboetan gora egin duen neurrian buruzagi polizialen gainetik zeuden arduradun politikoengaino dagoen bitartea txikitu egiten da egunetik egunera. Aitor dezake bere burua zuzenbide estatutzat duen batek, lege, indar armatu eta herritarren diruaz baliatu dela begia begi truk egiteko? Ez al ditu honek parte biak maila berean jartzen? Aitor dezake *Iparraldeko guda* irabazteko edozein bitarteko erabilteko prest dagoela? Baina, bestalde, onar dezake estatu berorrek bere zerbitzari leial besterik izan ez direnak ziegan usteltzea politika hori diseinatu zutenek barbakoak egiten diharduten

bitartean? Zenbat denboran izango lukete ahoa josita bere suertera lagatako morroiek?

Espainiako Entzutegi Nazionala, Auzitegi Gorena eta Madrilgo Epaitegi Probintziala modeloen desfilea bilakatu den honetan, hutsuneak ere badira nabarmen. GALen atentatuak pairatu zituzten hainbat pertsona, eta hildakoen senitartekoen iritzia faltan somatzen dira.

EUSKAL presoen sakabanaketa ere askoren ahotan dago aspaldian. Gatibuen itxialdia eta sei hilabeterantz doan txandakako baraualdia hori dira. ELAko espetxe sindikatuak ere sakabanaketaren amaiera aldarrikatu du. Mayorrek presoekiko politika propioa iragarri eta Bellochek sakabanaketaren arrakasta defenditu dute asteon, justu Senideak eta Amnistiaren Aldeko Batzordeak sakabanaketa politika urruntasuna baino askoz gehiago dela azaltzen saiatu diren aste berean.

BITARTEAN indarrak neurtuko dira datorren larunbat honetan: batzuek Jose Antonio Ortega Lara kartzela funtzionariaren askatasuna eskatuko dute

Bilbon, eta beste batzuk Bruselara ino helduko dira euskal presoena ezezik Euskal Herriaren askatasuna aldarrikatu asmoz. Hau guztia Iruñean parada militarren oihartzunak oraindik itzali gabe daudenean eta Espainiako erregeak Euskal Herrira egingo duen bisita iragartzen den bezperan.

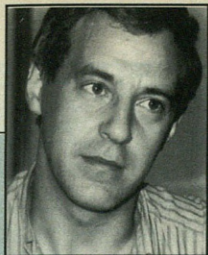
IÑAKI URIARTE

JUANJO ETXABEREN ORRIALDEA

ANDOAINEN Txema Monterok euskal nazionalismoari estrategia berri bat —soberanismoak, nire iritzirako, funtsean gehiengo sozial berri baten eraikitzea behar du— proposatzen zion egun berean espetxeratu zuten Madrilén Rodríguez Galindo jenerala. ETaren kontrako mailua, Intxaurrondoko nagusi beldurgarria, Guardia Civileko jeneral bat, eltzetzoen seme eta aita... zuloan: kasik sinestezina. Egun berean Parisen giltzaperatu zuen Levert epaileak Juanjo Etxabe ETakide ohi eta klasikoa, askoren

harridurarako. Eta biharamonean, Jose Maria Aznarrek Javier Calderon teniente jenerala izendatu zuen CESIDeko buru izateko, 1971etik 1983ra zerbitzu sekretuetan ibilitako militarra. Orrialde zaharra pasatzea proposatzen dute Madrilén, eta orrialde berri politago bat estrainatu nahi litzateke hemen. Baina zauri zaharrek min egiten dute, eta horiek itxi gabe jauzi segururik egingo duen kristorik ez da jaio. Begira nola hasi beharko dugun Agurtzane Arregiz gogoetan eta galdezka. A, baina noiz gertatu zen?

PELLO ZUBIRIA

TXEMA RAMIREZEN TARTEA

EZKER ABERTZALEA ETA KOMUNIKABIDEAK

Egiari zor zaion errespetua

KAS haserre ei dago komunikabideekin, eta, bereiziki, Euskal Herrian dauden zenbait talde multimediak eta iritzi sortzaileak erakusten duten harropuzkeriarekin. Egia esan, piperminduta egoteko arrazoi franko dute, ez bakarrik KASEkoek jakina.

Historikoki ezker abertzaleak mezubi-deetan izan duen irudia makurra, distortsionatua eta desorekatua izan da. Komunikabideei erreparatu gero, ezker abertzalea intolerantzia, terrorismoa eta dogmatismoaren sinonimo litzateke. Eta hori injustua izateaz gain, ez dator bat errealitatearekin.

Masa-hedabide gehienetan biktima batzuen dolumina eta sufrimendua azaltzen da

bakarrik (ertzainen alargun eta semealabena, Aldaiaren familiarena...). Ez ordea, Lasa eta Zabalaaren amena, edota Rosa Zarraren alargunarena, batzuen zein besteen sufrikarioa maila berean hunkigarria izan arren.

Polemika honekin agerian gelditzen ari den auzia zera da: mezubideek eta kazetariak gatazka politikoaren aurrean duten erantzukizuna. Azkenaldion ugaltu egin dira —zorionez— gai honi buruzko mahain-guruak. Mezubideek erantzukizun aparta dute gatazka politikoaren errepresentazioan. Kazetaria ez da errealitatearen bitartekaria soilik, askoz gehiago da. Berriketaria —eta jakina, bera baino askoz gehiago, bere enpresa— errealitatearen beraren mugatzailer, interpretatzaile eta eraikitzailea da. Ez gaitezen zurikerietan ibili, arren.

Beste kontu bat da manipulazioaren aurrean zer egin edo zer ez egin. Horretan, ezker abertzaleak batzuetan kale egin du.

Jarraik- Calleja, Bikuña eta Barberoren irudiekin atera zuen zoritxarreko kartel hura lekuko. Besteetan, asmatu egin du bete betean. Horra, Senideak-ek ETBn egin zuen protesta gordina baina, aldi berean, paketsu eta errespetuz betea. Salaketak neurritz kanpo ateratzen direnean («*Asesinos os vamos a 'botar' de Euskadi*») eztabaidarako aukerak zapuzteaz gainera, kazetarien korporatibismoak merkeena puztutzeko balio dute.

Egoera gehiago okertu aurretik, zera eskatuko nieke Euskal Herrian diharduten mezubide eta kazetariei: nor bere *parrokia* hainbeste elikatu ordez, nor bere zilborrari begira hainbeste denbora pasa ordez, saia daitezela noizean behin gertakizunen aurrean nolabaiteko distantzia psikologikoa (ez fisikoa) bilatzen, egiari zor zaion errespetua inolaz bortxatu gabe. Hori da polarizazio eta tentsionamendu ikaragarri honi konponbidea aurkitzeko erarik efektiboena.

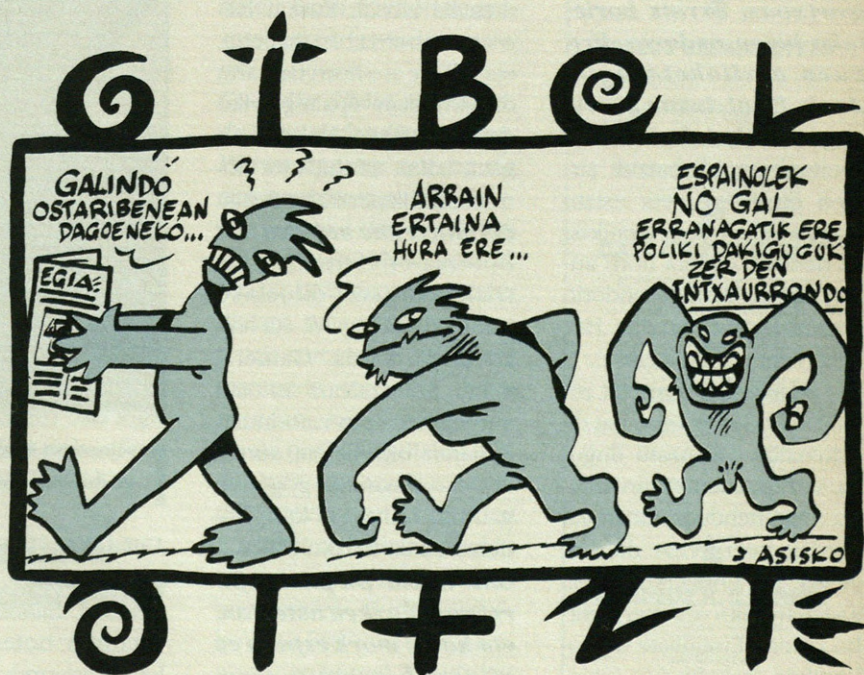
Enrique Villar EAeko Espainiako Gobernuako delegatuaren ustez, «*Estatua bain da sakratua, ezen ezin baitzaio txantajerik egin. Lehenengo gauza, Ortegaren askatasuna da*». Aldiz, **Joxe Joan Gonzalez Txabarrik** Galindoren espetxeratzeari buruz ondokoa esan du: «*Galindok ere aginduak jasotzen zituen, eta Barrionuevok, Verak eta Corcuera agindu horiek ematen zituztela aitortu dute. Beraz, bingo, ezta?*».

Presoen bergizarteratzeaz **Juan Alberto Belloch** Espainiako Barne ministro ohiak esana: «*Sektako kide izateari utzi dion jende asko dago; bergizarteratze politikek huts egin dutela esaten duenak ideiarik ez dauka*».

Roman Sodupe EAE eta Nafarroaren arteko batzorde iraunkorrari buruz UPNk agertutako jarrera aztertu du: «*UPN luebakietan dago. Kontrako norabidean dabilta, eta kontrako norabidean dabilenak irteera txarra izan obi du*». **Miguel Sanzek**, ordea, Juan Cruz Alliren aurka ekin dio: «*Nafarroan kontsentsua lortzeko, badirudi Alli jaun foralistentak baimena eskatu behar diola*

Arzalluz jaunari. Bila ezazu kontsentsua bemen, eta lortutakoan, bila ezazu Eusko Jaurlaritzan». Bestalde, **Javier Otanoren** aburuz, «*Nafarroa ez dago beste lurralde batzuek eskura ditzaketen hobekuntza fiskalen aurka; guretzat ona dena besteentzat ez dugula nahi esatea ez litzateke elkartasuneko jarrera*».

Iragan ostiraleko «Borroka egunean» izandako istiluen ostean, **Joseba Egibarrek** esana: «*Guerrilleros de Cristo Rey taldekoek 70eko hamarkadan unibertitate berari eraso egin zioten; oraingoek burua estalia daramate eta ustezko itxura abertzalea eman nahi dute, baina berdin jokatzen dute*».

Rufi Etxeberria, Herri Batasunako Mahai Nazionaleko kidea

«Kontrako neurriak zorroztu arren, euskal gazteriaren errebeldia nagusitu egingen da»

0 iartzuarra, 37 urte. Aurretik KASen jardun ostean, 1988az geroztik HBko Mahai Nazionaleko kidea da. Gipuzkoako Biltzar Nagusietan biltzarkide izana. AABetan eman zituen bere militantziaren lehen urratsak. Bi urte t'erdiz espetxean egona da.

Euskaldun bezala bizitzen hasi asmoz, HBk desobedientzia zibilaren il-dotik urratsak emango zituela esan zion Joxe Mari Olarrak ARGIAri martxoan. Urrats horietako baten ondorio dira zuen atxiloteta aginduak. Ez al duzue garestiegi ordainduko?

Estatuak araudi batzuk jarzen dituenean, eta estatu horren izaera demokratikoa ez denean, egoera horri aurre egiten dionak ondorio guztiak jasan behar ditu. Hori barneratua daukagu.

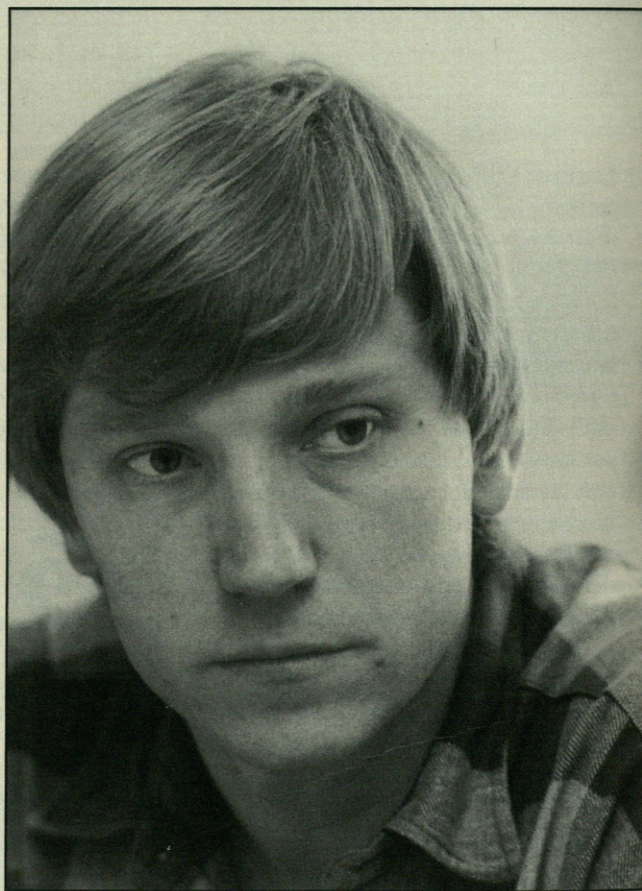
«Oldartzen» prozesuak zehaztutako ildoetarik bat da azkenaldion gauzatu duguna: independentziaren aldeko mugimenduak dinamika berriak ireki behar dituela, alegia. Eta horietako bat da justiziarekiko mantendutako jarrera. Errealitate demokratikoa zabaltzeko, ezin

bestekoa da egungo sistemari aurre eginez lerro berriak irekitzen hastea. Eta horretarako bide bat desobedientzia zibilarena da. Zentzu horretan, desobedientzia zibilak Euskal Herrian aro berria bizi du egun, eta HB ere aro horretan sartu da. Uneotan epaitegiekiko desobedientzia lantzen ari gara, baina ez dut uste horretan soilik geratuko denik.

Zerbaiterako balioko du?

Borroka-erreferentzia berriak irekitzen dituelako izanen da baliagarri, eta hori aberasgarria da. Gainera, Ezker Abertzaleari askotan aurpegiratu izan zaio indarkeriaren bideak eta aurrez aurreko dinamika gogorak gauzatu izana, eta kasu honetan ez da halako bidea.

GAL auzia pil-pilean jarri zaigu azken asteotan, eta kasik inork espero ez zituenak gertatu dira.

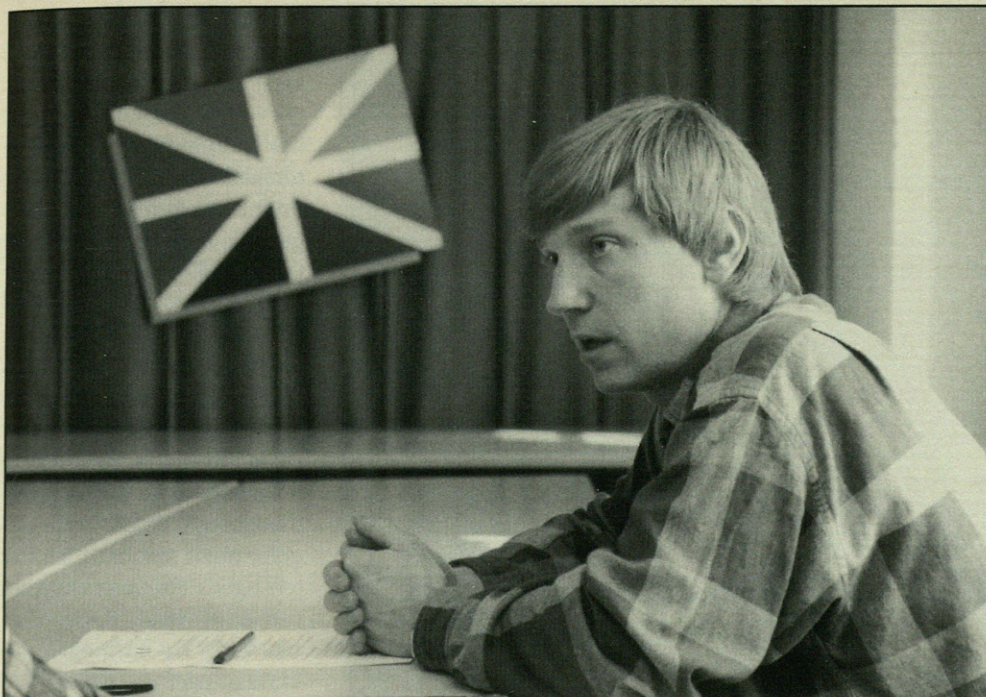

«Uneotan epaitegiekiko desobedientzia lantzen ari gara, baina ez dut uste horretan soilik geratuko denik». (Arg.: A. Elozegi).

Nola ikusi duzu gertatutako guztia?

Zerikusi handia izan dute Estatuko botereen arteko barne-liskarrek. Interes ez

berdinen eraginez, barne-liskar horiek lehertu egin dira. Gainera, sektore batzuek GAL afera erabili dute Gobernu aldaketa errazteko.

«GAL aferaren erabilpen politikoak eta barne-liskarrek Estatuaren galera ekarri dute». (A.: A. E.).

Kontua da gauzak eskuetatik joan zaizkiela. Hain zuzen, GAL aferaren erabilpen politikoak eta barne-liskarrek Estatuaren beraren galera ekarri dute. Eta uneotan, Estatua bera da auzitan dagoena. Finean, Estatua bera da GAL, eta hasiera batean horraino iritsi nahi ez bazen ere, gaur egun ukalezina da egoera horretara iritsi garela.

Rodriguez Galindo bera ere espetxeratu dute...

Ezin dugu ahortzi Galindo estatu baten zerbitzaria dela. Espainiar Estatua estatu ez-demokratikoa da, eta Euskal Herriari eskubide batzuk ukatzeaz gain, zapalkuntza du estrategiatzat. Eguneroko zapalkuntza gauzatzeko Estatuak tresnak erabili ohi ditu, eta GAL da tresna horietako bat. Eta nork bidera-

tu ohi ditu operatiboki tresna horiek? Garaian garaiko estatu-zerbitzariak. Eta GAL-en garaian Estatuak zerbitzari batzuk izan ditu: Galindo, PSOE eta klase politiko bat. Aurretik beste klase politiko bat izan zuen, eta Francoren diktadura. Estatu baten izaera aldatzen ez den artean, estatuaren zerbitzari eta kudeatzaileek era bateko edo besteko neurriak gauzatzeko dituzte. Noiz gaindituko den hau? Estatuak izaera aldatzen duenean. Ezen Estatua makineria bat baita, eta makineria horrek beti ordezkioak bilatzen ditu.

Auziak eskuetatik ibes egin diela aipatu duzu. Eskuetatik ibes egiteak, baina, ez dirudi oso logikoa, batik bat zein asferagordina den ikusita.

Borroka hori piztu duten sektoreen arteko liskarrean ez da kontrolik izan. Zergatik? Estatuak berak izan ditzakeen baheek huts egin dutelako, edo agian horrelakorik ez duelako. Gertatzen dena da Estatua erabat demokratikotzat azalari nahi dutela orain, eta hori da prozesu honen guztiaren gezurrik handiena.

Goardia Zibila eta Galindo bera defenditu ostean, PPren egoera ere ez da oso eroso izanen...

PPk erronka dotorea dauka gai horretan, klase politiko osoak bezalaxe. Bi aukera dituzte. Bata, errealtate hori guztia sortarazi duen egoera mantendu eta, ahal duten neurrian, auziperatuak ahalik eta pertsona gutxien izan daitezen saiatzeara. Bestea, al-diz, egoera hori sortu duen errealtate muintetik heldu eta behingoz 180 graduko bira ematea. Horrek ekarriko luke Estatuak bere menpe dituen herriekiko, eta ka-

HAMARREKOA

JON IÑARRA

«Oñartzunek izan duen alkate herriko eta zintzoena»

MARIO ONAINDIA

«Zera dakarkit burura: herri batekiko utzikeria eta etsaiarekiko makurketa»

JUAN MARI OLLORA

«EAla haize berriei bidea ireki diezaike; baina hori praktika zehatzagoekin erakutsi beharko du»

IÑIGO IRUIN

«Laguna, abokaturik onena eta politikari zorrotza; HBrentzat, pena da inplikazio handiagoez izatea»

BALTASAR GARZON

«Herri honentzat propio sortu duten auzitegi berezi bateko epailea»

JOXE JOAN G. TXABARRI

«Arribista»

CARLOS GARAICOETXEA

«Joko bikoitza gauzatu izan du beti, bata hitzekoa eta bestea praktika; koherentziarik gabekoa»

CARLOS ITURGAITZ

«EAErako PPk jarri duen bozeramailea»

ITZIAR AIZPURUA

«Herri honek bere askatasuna lortzeko daraman borrokan erreferentzia izaten darrai»

ENRIQUE R. GALINDO

«Estatuaren zerbitzari kriminala»

«Estatua demokratikotzat azalarazi nahi dute orain, eta hori da prozesu honen guztiaren gezurrik handiena»

su honetan Euskal Herriarekiko, gatazkari irtenbidea ematea.

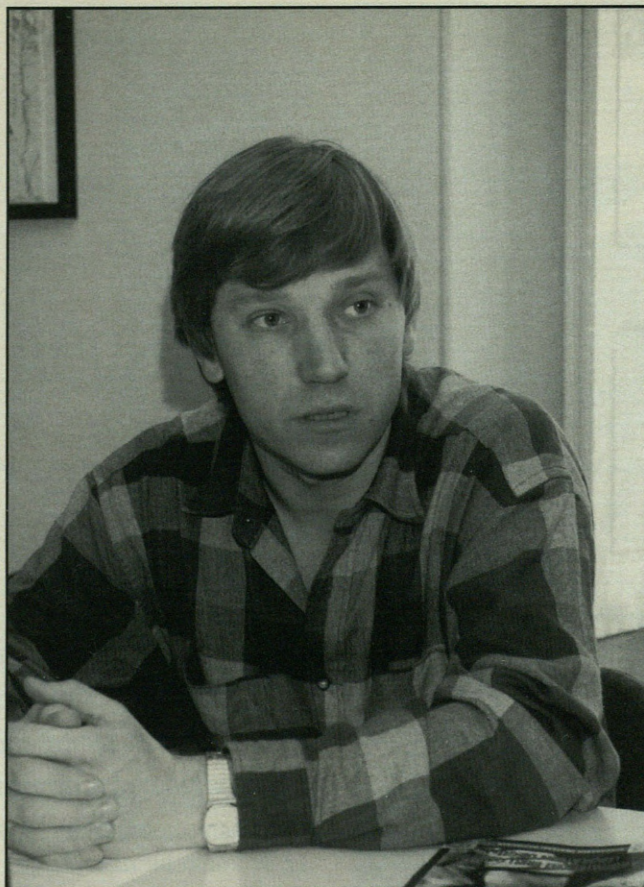
Espainiako Gobernu berriari helduz, nola ikusi dituzu akordioa lortzeko izandako negoziatioak eta akordioa bera?

Martxoaren 3ko hauteskundeetarako lehentasun nagusi bat zuen klase politikoak: Estatuan sortutako ez-egonkortasunari irtenbidea ematea. Eta hori lortzeko akordioa lotu zuten alderdiek. Horrek azaltzen du inbestidurara bitarte PSOEk PPrekiko mantendutako jarrera, inolako oztoporik jarri gabe. Eta Estatuaren behar horren aurrean, beste aukerarik ez zuten beste bi alderdi ere bazen: CiU eta EAJ. Hauen lehentasuna betidanik Estatuaren egonkortasuna izan delako eskaini diote euren babesa PPri.

Nabaria da PPk bere diskurtsoan izan duen aldaketaketa. Nola interpretatzen duzu aldaketaketa hori?

PPk demagogia asko egin du gatazkaren inguruan, eta diskurtso hori botoak lortzeko tresnatzat erabili du. Gobernura iritsi ostean, PPri ezinezkoa egin zaio zehazturik dauden urratsak hausatea, eta Ajuria Eneko, Iruñeko eta Madrileko itunen leerroan kokatu da PP. Baina sakoneko aldaketarik ez du ekarriko, aldaketarako borondaterik ez baitago. Gainera, aldaketarako erabakia ez dago Gobernuan dagoen alderdiaren esku, Estatuko botere errealek eraginkorren esku baino.

Oztopoak oztopo, LAB eta ELAren elkarlanerako akordioak aurrera darrai. Zer behar da indar politiko abertzaleen artean elkarlanerako jarrera hori egon dadin?

«EAJk aspaldi egin zion uko nazio-erakuntzari, eta bere lehentasuna Estatuan jarria dauka». (Argazkia: Alberto Elósegui).

LAB eta ELAk estrategia bera jarraitzeko borondatea azaldu dute: eraikuntza nazionalaren estrategia. Eraikuntza nazionalaren bidean biek topo egin dute, eta ezberdintasunak alde batera utziz, eraikuntza nazionala lagundu dezaketen lan-ildoak finkatu: eremu sozio-ekonomikoan nagusiki, baina sozio-politikoan ahaztu gabe.

LAB eta ELAk finkatu duten eraikuntza nazionalaren oinarritzeko estrategia hori ez da ematen indar politikoen artean. Ezker Abertzaleak behin eta berriz aipatu izan

du prest dagoela nazio-erakuntzarekin bat datorren edozeren alde elkarlanean jarduteko. Egun, baina, eraikuntza nazionalaren ideia landu eta estrategia horri hel diezaion EAJri deiak egitea alferrikakotzat jotzen dugu. EAJk aspaldi egin baitzion uko nazio-erakuntzari, eta bere lehentasuna Estatuan jarria baitauka. Hori da oztopo nagusia, eta gainontzekoak aitzakiak.

Eta EArekiko barrena nolakoak dira egun?
Oso eskasak. EAekin gertatutakoa oso esanguratsua

da. Oposizioan egon zen garaian, mezu berriak eta irreak landu zituen, seguruenik oposizioaren hoztasunak eragindako beldur-rerengatik. Baina aukera izan duenean, egin beharreko guztiak egin ditu gobernue-tan sartzeko. Hori lortu duenean, EAJren morroi bilakatu da EAEn eta PSNrena Nafarroan. Inoiz ez duela izan uste dudaren arren, egun segurua da EAK ez duela nortasun propioa. Egun morrontza da bere politika, estrategia politikorik ez du eta gobernuek eskaintzen dioten babes eta berotasunean oso eroso dago. Ondorioz, oso zaila da ikuspegi orokorrean ezer gauzatzea.

Ezker Abertzaleko zenbait agiri kaleratu dituzte azken asteotan zenbait komunikabidek, eta oihartzuna ez da nolanabikoa izan.

Betiko politikaren ondorio da hori: gai nagusien eta giro politikoaren arabera, hori lardaskatzeko tresnak baino ez dira horrelakoak. «Presoak Euskal Herrira» ekimenaren inguruan halako zenbait tresna erabiltzen ari dira: Ortega Lararen bahiketa, presoek gerturatzea eta horrek lekarkeena... Horrekin guztiarekin Ezker Abertzalearen ekimena lardaskatu eta desbideratu nahi dute.

Horietako agiri batean, ustez su-etetik ez emateko eskatzen zion HBk ETari.

Faltsua da HBk ETari su-etetik ez emateko eskatu diotik. Gainera, erabaki hori ETari dagokio. HBren barne-dinamikako galdera-sorta bat manipulatu dute, ez baita existitzen «Alternatiba Demokratikoa»-ren hurrengo hamabost hilabeteetarako ildo berriaren zehaztapenak

jasotzen dituen barne-zirkularra besterik. Eta jakina, informazio manipulatu horren bitartez, EAJk erne jarri nahi izan ditu hainbat sektore HB eta Ezker Abertzale osoaren dinamika berri horren aurrean.

ETAk «Alternatiba Demokratikoa» publiko egin zuenean, argi asko utzi zuen kontu hori: herri honi autodeterminazio eskubidea eta lurralde batasuna aitortzen zaizkionean, prozesu demokratiko hori irekitzen denean, borroka armatua desagertu egingo da. Hitzarmen horretara iritsi artean su-etetik eman daitekeen? Prozesua bera eta Estatuaren jarri zintzoak balira, prozesua bera laguntzeko, oso bidezkoa litzateke su-etena. **Zer behar da baketze bidean urratsak ematen hasteko?**

Borondatea. Ezker Abertzaleak behin eta berriro azaldu du borondate hori, eta ez gara aspertuko aldarrikapen horretan. Baina argi dago ez garela horren menpe geratuko, guk behin eta berriro borondate hori agertu arren, Estatuak ez baitu horrelakorik azaltzen.

Azken finean, gatazkaren aurrean bi aukera baino ez daude: bata gatazkarekin jarraitzea, eta bestea irtenbidea ekar dezakeen politikari ekitea. Bietan Ezker Abertzalea aurrean egongo da, jarri guztiz ezberdinarekin. Gatazkaren iraupenaren aldeko direnek Ezker Abertzalea aurrean izango dute, eta Ezker Abertzalea indar biziz erasotzen duenak Ezker Abertzalea aurrean izango du neurriko erantzunarekin. Era berean, gatazkarentzako irtenbidearekin datorrenak Ezker Abertzalea alboan izango du. Beraz, bide bi-

T A N T O A

Hitz gutxikoa, baina zorrotza

Erreza da Rufiren aurkezpena hitz gutxitan laburtzea, bera bezalaxe alperrikako apainkeriatan erori gabe. Laguna eta kidea, elkarrekin egindako bide luzean beti ondoan eta eskua luzatzeko prest sentitu dudan adiskidea. Urte asko daramatzagu borroka berean eta lurralde aldapatsuenetan ezagutzen da bidaia. Sendotasun handiko eta hitz gutxiko abertzalea eta langile porrokatua da.

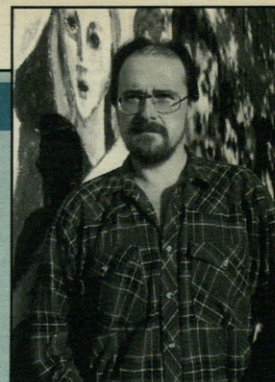
Ez da gizon publikoa izan. Ezagutu duenak badaki nolako trikimailuak erabiltzen dituen erabat desatsegin duen zeregin horri izkin egiteko. Baina egin beharrekoa egiteko prest izan ohi da eta orain arlo horretan ere gehiago azaltzen da.

Zorrotza da, bere buruarekin zein ingurukoekin. Gogorra izatearen fama hortik dator. Baina gogorra etsaiarekin da, mehatxuari zein irifarre protokolarioari kasurik egingo ez diona. Baserritarren jakinduriaraz

jantzitako oiartzuar kaletarra da. Nork esango zien horiei Rufi Aingeru baserriko semea dela.

Baina lagunekin eta etxekoe-kin oso bestelakoa da. Etxezulo bat da, familiartekoa. «Lana bukatu» eta Igone bere emaztea zein Aitor eta Maialen seme-alabekin egotea du helburu. Kirola ere oso maite du, bizi-kleta, Real eta mendia bereziki. Xixen bila joateko afizioa nabarmentzen zaio. Ezagutu nuenean bere janzkera zainduak deitu zidan atentzioa, ez apartekoa zelako, baizik eta, geroago jakin nuen bezala, Igoneren eragina nabaria zelako. Urtero hiruzpalautan bion sendien arteko «bilerarik» izaten dugu, eta orduan Rufi eta biok etxekoek esaten dutenari adi. Kalean, «politikan» borrokan da-bilenari kasu egin behar zaion gisa, etxean etxeko senari.

Egun erreferentzia sendoa da ezker abertzalean. Teorizazioetatik berehala jaisten den

Joxe Mari Olarra
HBko Mahai
Nazionalako kidea

horietakoa delako, egunero-kotasunean murgiltzen delako, beti ikuspegi propioa eskainiz, umil baina zorrotz. Militantzian oinarritu du bere bizitza osoa eta Euskal Herria, pertsonak, militanteak, bidean galduriko lagunak eraikitako herri askea, aberritza bihotzean eta ekin-tzan darاما. Militante bezala ardurak hartzeko prest. Entzuteko ere berdin. Horregatik, maitatua eta errespetatua. Akaso, neska askok dioten bezala, errubioa izateko hotzegia...

koitz horrekiko, Ezker Abertzaleak ere jarrera bikoitza izango du.

Azken bilabeteotan nazioarteko barremanak lantzen dibarduzue, eta borren adibide datorren asteburuko Bruselarako bidaia. Zer espero duzue barreman horietatik?

Nazioartegintza esparru zaila da, are gehiago arlo horretan Estatuak klase politikoa oso hesi handia sortzen saiatu denean. Dena den, Ezker Abertzaleak nazioarte mailan landu duen dinamika oso lotua egon da giza-eskubideen atalarekin, eta atal horretan lorpen garrantzitsuak izan ditugu: tortura dela, presoan egoera dela... Baina nazioarteko kontzertuan adieraziko duguna da

Euskal Herria zapaldutako herria dela, eta zapalkuntza horrekin herri baten nortasuna ukatzen ari direla. Horrekin zer lor dezakegun? European, egunetik egunera, ezagunagoa egiten ari da Euskal Herriaren benetako errealitatea eta egunerokotasuna. Eta hain justu, datorren asteburuan Bruselara egingo dugun ibilaldiarekin horixe lortu nahi dugu: gure egoera ezagutaraztea.

Azkenaldion, kaleko istiluen ildotik egindako kritikak dira Ezker Abertzaleak jaso dituen kritikarik gogorrenak. Ezker Abertzaleko gazteria ondo ari al da lanean?

Herri honek bizi duen errealtateari ekimen eta borroka ezberdinekin aurre egiteak,

izugarritzko balioa duen zer-bait ekarri du: errebelia. Eta euskal gazteriarengan indarberritu den jarrera da errebeliarako prestutasuna, ez makurtzearen jarrera. Eta hori zoriontzeko modukoa da. Euskal gazteriak konpromezu gogorra hartu du, eta errebelia horren aurkako neurriak zorrotz egingo diren arren, azkenean errebelia hori nagusitu egingo dela uste dut. Azken finean, herri honek betidanik izan duen errebelia-izaeraren frogatxalagarria baino ez da euskal gazteriarren egungo jarrera. Euskal Herriak bere nortasuna izan dezan sekulako altxorra da egungo gazteria.

MIKEL JAUREGI

Sorj Chalandon kazetariaren iritziz, John Majorrek ez du negoziatzeko borondaterik

«IRaren berehalako beste su-eten bat? Ez dago horretarako aukerarik»

Ipar Irlandako sei konderrietan ez-ohiko hauteskundeak izan dituzte maiatzaren 30ean. Westminsterreko legebiltzarrean jezarriko diren diputatuak hautatzea baino gehiago beste bat izan dute gaia: ekainaren 10etik aurrera Londresekin konderrien geroa negoziatuko duten 90 ordezkariak aukeratzea. Hauteskunde hauen inguruan mintzatu zaigu Sorj Chalandon kazetari ezaguna, «Liberation» egunkariaren egoitzan.

Hauteskundeok zein tes- tingurutan eratu diren azaldu iezaguzu, Sorj.

Protestanteen ingurutik sortutako proposamena izan zen. Alderdi politikoak ezertarako ez direla-eta, ideia hori oinarritzat hartuta bultzatu zuten hauteskunde prozesua, britainiarrekin bake-bidea nortzuk jorratu behar duten erabakitzeko. Kontuan izan protestanteak direla Ipar Irlandako herri-tarren gehiengoa. Eta hel-buru hauxe dute: bake pro-zesuan ahalik eta ordezkari-tza handiena izatea.

Errepublikarrek uko egin zioten proposamen honi. Plazaratu zenean, eta John Majorrek onetsi, Dublinek zioen: «Argi ibili, ibesi doan zakurrari isatsean su ematen ari zarete eta!». Sinn

Feinen ustez, berriz, erre-publikar guztiak hautes-kundeen aurka azalduko zi-ren. Baina, azkenik, Dubli-nek baietz erantzun zuen; SDLPk ere hauteskundeetan parte hartu egin behar zela zioen... eta Sinn Feinek, boikotak ez zuela aurrera egingo ikusirik, honek ere bere burua aurkeztea era-baki zuen. Hauteskundeen emaitza edozein delarik ere (*bozketa baino astebe-te le-benago egina da elkarrikze-ta hau*) errepublikarrak ez dira negoziazio mahaira bil-duko. Eta pozik izango dira britainiarrak, ez baitute Sinn

Fein mahai horretan ikusi nahi. Anglo-loyalisten hau-teskundeak dira igande-koak, eta derrigorrez, ba-naketa geografikoa dela medio, protestanteek esku-ratuko dute gehiengoa. Bi hitzetan esanda: britaini-arrrek alde guztiakin hitz egin-go dute, etsaiekin salbu.

Beraz, duda-mudatan luzaro ibili ondoren, Sin Feinek hauteskundeetan parte hartzea erabaki zuen.

Erabat isolatuta zegoen Sinn Fein, eta su-etenari esker lortu zuen fronte errepubli-karra osatzea SDLPko mo-

deratu, Hego Irlandako errepublikar eta Amerikako irlandarrekin. Honenbestez, irlandarrentzat ezezik britai-niarrentzat ere solaskide baliotsua bilakatu zen. Otsailaren 9an IRAk borroka armatuari berrekin zionean, berriro ere isolatuta geratu zen Sinn Fein. Eta besterik uste bazuen ere -hautes-kundei boikota egingo zietela, alegia- alderdiok parte hartzea erabaki zuten. Nik neuk dakidanez, ani-muak ez dabilta oso goitik eta mobilizaziorako kemen handirik ez da ageri. Aspal-diko zenbait ekintzaile errepublikarrek ez dute bo-toa emateko asmorik.

Londresen eta IRaren negoziazio projektuek elkarren kontra klak egin dute, bonenbestez.

Horixe gertatu da, bai. IRAk armak isilarazi zituenean, armada klandestino batek jo lezakeen gehienezko mu-gara heldu zen. IRA ez ze-goien bentzitua, borroka ja-rraitzeko moduan zen, eta da. Borondate ona erakus-tearren gorde zituen armak,

«Hamazortzi hilabetez egon dira isilik IRaren armak, eta ez dute deusik ere lortu, ezta ezertxo ere!»

Sorj Chalandonek dioenez, maiatzaren 30eko hauteskundeak protestante-loyalistentzat soilik izan dira mesedegarri. (Arg: J.Arriola).

gehiagorik ezin zezakeen egin. Lehenbiziko aurre-bal-dintzari, su-eten iraunkor eskariari, ezetz erantzun zion IRAk. Hilabeteko epea eman zioten horretarako. Bigarrenengoan, hiru hilabete itxaron behar zutela zioten britainiarrek, su-etena benetakoa zela frogatzeko. Hirugarrenengoan, armak entregatzeko agindu zioten IRAri.

Armak isilarazi dituen erakunde bati sekula ez zaio eskatu izan, historian zehar, arma horiek etsaiaren eskuetan jartzeko. Hamazortzi hilabetez egon dira isilik IRAren armak, eta ez dute deusik ere lortu. Ezta ezer-txo ere! Tregoari esker hobekuntzarik izan dela diotenak gezurretan ari dira. Belfasten ez da enplegu berri bakar bat ere sortu tarte

horretan. *«Negoziatzeko prest gaude; hitz egin eza-zue gurekin eta gainerako guztiekin, moderatuekin, loyalista gogorrenekin; mahaia-aren inguruan bildu eta hitz egin dezagun»* zioen IRAk armak isildu zitue-nean. Britainiarrek, berriz, nahita luzatu dute prozesua, eta, halako batean, Armada Errepublikarrak atentatuei berrekin zien. Zartatekoa izan zen errepublikarrentzat su-etenaren haustura, negoziatioek aurrera egingo zutela uste baitzuten.

Zuk diozunez, Londrese-kin inongo hitzarmenik

« Bere karrera politikoak gehiago arduratzen du John Major, Irlanda baketzeak baino »

adostu gabe aldarrikatu zuen su-etena IRAk.

Borondate ona adierazteko ekimena izan zen tregoa, alde zureko inolako akordio-rik gabea. Su-etenak gehi-ago iraun izan balu, arris-ku-aren jarriko zuteen mugimendu errepublikar-aren batasuna.

Bai Sinn Feinen bai IRAn agertu izan da su-etena-ekin konforme ez zenik.

IRAren barne funtziona- mendua demokratikoa da eta, su-etenik aldarrikatzen bada, erakundeko unitate guztiak biltzen dituen Kon- bentzioak onetsi behar iza-

ten du. Komandantziak har- tu zuen, ordea, erabakia eta ekintzaileek, diziplinatuki, onartu egin zuten. Konben- tziorik egin izan balitz ge- hiengoaren iritzia su-etena- ren aurkakoa izango zate- keen, nire ustez. Tregoa al- darrikatuz armak isilarazi zi- tuten IRAren zuzendaritzak. Eta, aldi berean, barne zati- ketaren arriskua bereganatu ere. Ez zen eszisorik izan.

Hamazortzi hilabete be- randuago, eta emaitzak ikusirik, su-etena bertan behera utzi zuen Koman- dantziak, indarrean jartzeko erabili zuen prozedura an- ti-demokratiko berbera era- biliz. Pentsa zenbateraino izan zen ustegabekoa su- etenaren haustura IRA- koentzat: Belfasteko goi ar- duradunek irratian entzun-

da jakin zuten horren berri. Erakundeko Kontseilu Nagusiak, sei edo zazpi lagunek, hartu zuten erabakia. Kolpe gogorra izan zen errepublikar askorentzat: «Beste hamar edo 15 urterako berpiztu dugu gatazka», zioten.

Hala eta guztiz ere, Londresen izan dira atentatuak azkenaldi bonetan. Ipar Irlandan, aldiz, ezta bat bakarra ere.

Su-etenaren hautsia da, baina, aldi berean, Ingalaterran soilik ari da gauzatzen haus-tura. Zeren eta IRAk Ipar Irlandan atentaturik egingo balu, beste aldekoek -loyalistek- ere eten egingo lukete beren tregoa. Eta odolus-tea martxan litzateke berri-ro. Gaur egun bi joera dabil-tza mugimendu loyalistan. Batzuek diote: «IRAk Lon-dresi ekiten badio, guk Du-blini ekingo diogu». Ge-hiengoak, ordea, nahiago du su-etenari eutsi. Eta IRA Londres aldean, soilik, jo-tzen ahalegintzen da.

John Majorrek ezin izan du negoziatu, edo ez du nahi izan?

Ez du negoziatu nahi, ene ustez. Gehiengo oso eskasa du parlamentuan. Boterean irauteko Ipar Irlandako be-deratzi parlamentari loya-listen laguntza ezinbestekoa du. Horien botorik gabe ezin du ezer egin. Bere karrera politikoak gehiago ardura-tzen du Major, Irlanda bake-tzeak baino.

«The Irish Times» egun-karian argitaratu berria duen artikulua batean Majorrek zioen espero

«IRAk aukeratu egin beharko du: Amerikako dirua jasotzen segi edo beregan konfidantza duen jendeari eutsi»

«Aldegingo dute britainiarrek Ipar Irlandatik, bost edo hamar urte barru agian; baina eurek erabaki nahi dute zein egunetan hartu etxerako bidea», uste du Chalandonnek. (Argazkia: Julen Arriola).

duela IRAren beste tregoa bat ekainaren 10a baino lehen.

Ez dago horretarako bene-tako aukerarik. Berehala-koan hotsegin nion hainbat ekintzaile errepublikarri eta ezer ez zekitela adierazi zi-daten. Ez aurrera ez atzera dagoela egoera iruditzen zait, eta ez dut arrazoirik sumatzen IRAk beste tregoa bat aldarrikatzeko. Su-ete-nak keinu politikoak izan ohi dira eta IRA erakunde armatua da. Bestalde, ez da heldu Londresetik batere borondade on seinalerik.

Munduko obserbatzaile in-partzialenak ere ez luke somatuko egun baldintza egokirik tregoarako. Eta bi-har edo etzi su-etenik izango balitz, negoziazio sekreturik eta garrantiarik badelako izango da.

Bill Clintonen eta Ameri-kako irlandarren esku-bartzeak uste bezainba-teko garrantzia izan al du bake prozesuan?

Ikaragarria. Irlandar jatorri-ko amerikarrak 47 milioi di-ra. Beren buruak irlandar-tzat, ez britainiartzat, jotzen dituztenak. IRAren biolen-tzia oso begi onez jotzen ez dutenak gehienak. Su-eten-a aldarrikatu zen egunean denek txalotu zuten erre-publikarrek Dublinekin eta moderatuekin eratutako

frontea. Otsailaren 9an txalo eta babesak desagertu egin ziren. Eta IRAk aukeratu egin beharko du: aliatuen laguntza jasotzen segi edo mugimendu errepublikarra-ren batasuna. Amerikako dirua edo beregan konfi-dantza duen jendea.

Zer dela eta segi nahi dute britainiarrek, kosta abala kosta, Irlandan?

Arrazoi ekonomikoengatik ez behintzat, oso garestia baita Londresentzat Ipar Ir-landan tropak edukitzea. Eta gainera, soldadu ugari hil-tzen dizkiote. Arrazoi ofi-ziala, berriz, honako hau: «Ipar Irlanda Liverpool be-zain britainiarra da». Modu ofiziosoan besterik ere esa-ten dute: «Ipar Irlandako herritarren gehiengo bri-

«Bakeak, Belfasten, badu abizenik: gauetz trago bat edatea, kalean ibiltzea, etxeko burdinesiak kentzea»

tainiarra den bitartean ezin dugu ezer egin». Pribatua, 'en petit comité', aitortu ohi dute britainiarrek «Aldegingo dugu; bost edo hamar urte barru, baina geuk erabakiko dugu noiz aldegin». Txipren, Indian, Palestinan... ere horixe egin zuten: ingelesek erabaki dute beti zein egunetan aldegin nonbaitetik. Ez dute ametzitzen inork agintzerik noiz etxeratu behar duten. Eta oraingoan 'bake irlandarra' inposatu nahi izan dietela pentsatu dute. Ipar Irlanda da, izan ere, -Hong Kong eta Gibraltarrekin batera- inperio britainiarraren azken hondarretakoa.

Otsailaren 9an Londresko City-n lebertutakoa ondorengo 20 urteotan izan daitekeen borroka armatuaren lehenbiziko bonba izan al zen?

Ez dut uste, zeren eta nekaz dago jendea. IRAko militanteek eurek ere dastatu dute bakea. Eta bakeak, Belfasten, badu izen-abizenik: gauetz tragoska bat edan ahal izatea, kalean ibiltzea, etxeko leiho eta ateetatik burdinesiak kentzea... Zoriturrez, negoziatzen ez duten bitartean izango da gerarik. Justiziarik gabe ez da bakerik izango. Sinn Feinekoak ez dira ergelak eta balizko Irlanda independientean alderdi tiki bat besterik ez izatea onar dezakete. Ez dute botere goserik. Besteek bezainbateko eskubideak ez gehiago ez gutxiagolortzearen ari dira borrokan eta prest dira horren alde bizia emateko. Britainiarrek

dute azken hitza.

Parisko kazetariak ez dute nahi izaten Irlanda edo Euskal Herriko auziez hitzegi. Salbuespena dugu horretan Sorj Chalandon. «Liberation» egunkarian argitaratu berria duzun artikulu batek, Josu Urrutikoe-txearen espainiaratzeaz, eragin du eztabaidarik Frantzia partean.

Inrain asko jaso ditut, gutun bidez, artikulu horretako esaldi bat dela eta: «Terroristak edo askatasunaren gudariak, borrek ez digu axola. Frantziako Estatu legeaz kanpo ari dela, hori da axola behar diguna». Estatuek beti aritu behar dute legearen baitan. ETAko ekintzaile bat Espainia bidaltzen dutenean, legeari jaramonik egin gabe, erabateko itxuragabekeria da hori.

Chirac Londresen izan berria da, eta ez du aipatu Irlandako auzia. Urrutikoe-txearen espainiaratzea, berriz, Aznar presidente izendatu dutenean izan da. Eraikitzeaz dagoen Europa bonetan ezin al liteke bitartekari lanetan aritu Frantzia?

Ezezkoan nago. Estatuaren Europa ari da eraikitzen piskanaka, Herrien Europa hiltorian dagoen bitartean. Frantziak ez du ezer egitekorik alor honetan. Aitzitik, Britainia Handia eta Espainiarentzat gendarme lanak ari da egiten.

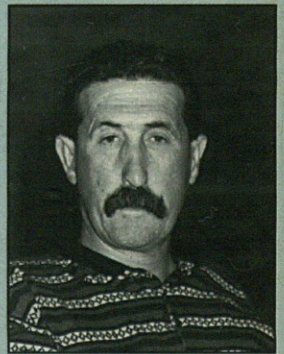
JULEN ARRIOLA

MUNDUA EZ DA BIRIBILA

FZLN: izar berria ezkerren ortzian

URTARRILEAN, matxinada armatuaren bigarren urtebetetzea ospatzean, EZLNk Lacandona Oihaneko Laugarren Agiria plazaratu zuen. Idazki honen mamia erakunde politiko berri baten sorreran zetzan, Frente Zapatista de Liberacion Nacional, hain zuzen. Aldarrikapen hori ez zen sortu EZLNren borondate hutsetik, milioi bat mexikarren eskariei erantzuteko baizik. Izan ere, 'mugitzen den harriak goroldiorik ez'. Harrezkerotik, ezkerreko erakunde sozial eta politiko gehienak aldarrikapen horren inguruan mugitzen hasiak dira, beren buruak sakabanatuz edo eztabaidari ekinez.

ORRIOTAN aipatu izan dugu EZLN ez zela ohiko erakunde armatua. Bai pentsakera estrategikoaren aldetik bai jardura politikoarenetik izugarritzko berrikuntza zekarkiola Ameriketako ezkerari. Bere helburua ez zela boterea eskuratzea adierazi zutenean, harri eta zur geratu ginen. Boterea eskuratzea izan baita betidanik Ameriketako ezker iraultzaileko erakunde armatuaren -eta ez armatuaren- helmuga.

JOXE IRIARTE
'Bikila'

BIGARREN ezaugarria unibertso utopikoaren sinkretismoan zetzan. Ezker tradizionalak ez bezala, indo-amerikarren amankomunitasuna eta Europatik heldutako sozialismoa elkarrekin uztartu nahi zituztela, utopia berri bat sortuz, zioen EZLNk. Mariategi marxista peruarra genuen horrelakorik esan zuen bakararra. Baina Mariategi izar bakartia izan zen Ameriketako ezkerren ortzian. Oraingoan, berriz, komunitate indioen baitatik sortutako mugimendu armatu bat genuen pentsakera horren bultzagilea.

Eta politikagintzatik etorri zaigu oraingoan berrikuntza. Hauteskunde logikatik at geratzeak, eta erakunde barruan kargu instituzionalik duen pertsonarik ez onartzeak, bi erabaki horiek sekulako harridura eragin dute eremu politikoan. Berebiziko garrantzia dute bi erabakiok, estatuak ukitzen duen edozer usteltzen den Mexiko horretan. Alegia, karrera politikoa egin nahi dutenek ez dutela lekurik izango FZLN erakunde berrian.

Hasiak dituzte Iparralden eta Frantzian murrizketaren aldeko mobilizazioak

Lanordu gutxiagoren eske

Sindikatuak ez datoz elkarrekin bat lanorduen murrizketa zehazterakoan; enpresariak, berriz, kezkatu dira, eta Jupperen gobernuak ezikusiarena ari da egiten. Baina martxan dira lanorduak gutxitzeko mobilizazioak.

«LANORDU gutxiago denok lanik izan dezagun», esaldi hau edo antzekoren bat marraztu zuen duela 12 bat urte ezker muturreko alderdi batek Hego Euskal Herriko pareta askotan. Umekeria ezkertiar'tzat jo zuten askok garai hartan eskaria. Gaur egun, sindikatu, alderdi politiko eta gobernuak ere hasiak dira esaten bide horretatik jo beharko dela. Pauso ausartegirik ez du inork eman oraindainokoa

Juppek Leotardi: «Lanorduak murriztuta izango da, agian, karguren bat libre». «Niretzat, primeran». Plantuk, «Le Monde»-n.

eta, seguruenera -ohi den legez- gizartearen presioak aurrea hartuko dio edo-nongo gobernuaren ekimenari. Hurbileko adibide bat aipatzearen, Iparraldean eta Frantzian ere iragan astean egin zituzten sindika-

tuek lehenbiziko mobilizazio jendetsuak lanorduen murrizketaren eske.

Baionan 500 bat lagun bildu ziren maiatzaren 24an Merkatal eta Industria Garbararen aurrean. CFDT sindikatuko Jean Lizarrek azal-

du zuenez, «gobernuak langabeziari aurre egiteko orain arte eskaini dizkigun neurriek ez dute ezertarako balio. Erabaki sendoagoak behar ditugu». Halaber, lanorduen murrizketaren kostua langileen bizkarrera ez jaurtitzeko aldarrikatu zuen CFDTko sindikalistak. Eta horrekin batera, batzuen ordu-gutxitzeak beste batzuentzat lanposturik ekarri behar duela, gazteentzat batez ere. Frantziako enpresarien elkarte nagusia aldiz, CNPF, ez da konforme eskariarekin.

Manifestazioak

BAIONAN ezezik, izan zen beste hainbat hiritan ere manifestazio eta bestelakorik iragan ostegunez. Milaka lagun ibili ziren manifestari Parisen eta hiriburu nagusietan lanorduen gutxitzea eskatuz. Ez zen, ordea, joan den neguko mobilizazioetako batasun giroa igarri. Ez behintzat sindikatuetako zuzendaritzetan. CFDT izan zen aurreko osteguneko manifestazioen bultzagile nagusia. CGTk ere, gogo txarrez izan arren, bat egin zuen deialdiarekin. FO -Force Ouvriere- sindi-

■ Duela mende laurdena hasi zen arras gutxitzen lanorduen kopurua: 1.800 ordu 1969an, 1.700 1975ean, 1.600 1980an

katuko idazkari nagusia, Marc Blondel, ez zen batere gustura: «Oso kontu nabasia da lanordu murrizketaren aldeko deialdi hau. Ez dut uste lanorduen gutxitze butsak konponduko duenik langabeziaren arazoa».

Frantziako sindikatuen arteko tirabiraok iragan udazkenean agertu ziren, Gizarte Segurantzaren erreformaren aurkako mobilizazio itzel haien ostean. CFDT eta FO elkarrekin moka ari dira etengabe ordu ezkerotzik. CGT, berriz, batzuen zein besteen alde agertzen da, egoera eta kemententziaren arabera. Eta patronalak ere badu, jakina, zer esanik prozesu honetan. Beldur dira CNPFko enpresariak Alain Juppereko gobernuak ez ote duen bere kasako hitzarmenik adostuko sindikatuarekin. Gobernuak, bien bitartean, auzi honetatik ahalik eta urrutien egon nahi lukeela dirudi, iragan udazkeneko matxinadak sobera eskarmentu eman baitzion.

Ondorengo hilabeteotan ere izango da Frantziako sindikatuen kanpainarik lanorduen inguruan. Batzuek -CFDTk- 32 orduko lan-astea eskatzen eta eskatuko dute. Beste batzuek -CGTk- 35ekoa, baina lege marko batek arautua, soldata murrizketarik gabea. Nolanahi ere, eta aurreko udazkenean bezala, sektore publikoa da borrokarako prest ageri dena. Pribatuan, bare eta motelago dabilta langile zein sindikatuak. Eta alor publikoko langileak -France Te-

lecom, Electricite de France. Gaz de France- izango dira hurrengo mobilizazioak egingo dituztenak, ekainaren 4 eta 5ean.

Historian oso atzera egin gabe, bestalde, izan da Iparralden eta Frantziako mugimendu eta aldaketarik lanorduen inguruan. Gaur egun 1.500 pasatsu dira -bataz beste- urtean egiten diren lanorduak. Orain 50 urte, 1945ean, ia 2.000 ziren. Duela mende laurdena, 70eko hamarkadaren hasieran, hasi zen nabarmenki beheraka egiten kopurua: 1.800 ordu 1969an, 1.700 1975ean, 1.600 azpitik 80ko hamarkadan. Berrogei urte dira, bien bitartean, langileek hirugarren opor-astea lortu zutela, 1956an. Gogoratu eta ospatu berria dute Frantziako sindikatuak garaipen hura.

Kronologia

LAUGARREN opor-astea 1969koa da, eta bostgarrena, 1982koa. Urte horretantxe murriztu zen asteko lan ordutegia 39 ordurarte. Kronologia eta zientzia sozialak elkarri lotzea zilegi balitz, honako ondorio hau learkiguke uztarketak: azken 50 urteotan 15 urtez behin izan dela Frantziako lanordu murrizketarik. Eta arrasto horretatik segiz, orain beharko luke hurrengoak. Jakina, baikorrenak ere badaki garaipen sozialaren historia ez dela derrigorrez progresiboa, eta atzerako bidea ere maiz hartu ohi duela.

XABIER ARANBURU

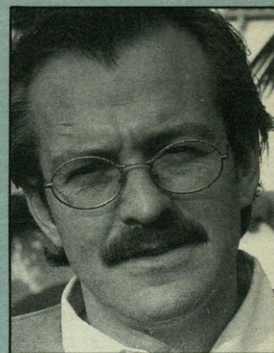
DIRUAREN HOTSA

Sarrera soziala

SARRERA sozialaren aldarrikapena hiritartasun sozialaren kontzeptuarekin lotzen da. Azken hau pertsonaren autonomian zein berdintasunean oinarritzen da, eta ez horrenbeste gizakiak ekonomiarik egindako ekarpenean. Beraz, hiritartasun sozialak ondasun sozialekiko gizaki orok duen eskubidea dakar berarekin. Gizataldeen arteko leizea sakanagotzen ari den honetan, giza alboraketa eguneroko ogia bihurtzeraino, mendealdeko gizarte oparoetan denon bizitza duin baterako eskubidea bermatzea ezinbestekoa dugu. Esaterako, Hego Euskal Herrian hogeita hamar mila familiatik gora bizi dira egun laguntza asistentzialei esker; 180.000 langabetuk ez dute sosik jasotzen INEMetik; EAEko 18.800 familiatako partaide guztiak daude langabezia; 14.000 familia gutxieneko errentekin ari dira bizirauten. Datu hotzek diote aberastasunaren banaketa arras disparekoa dela. Nolanahi ere, giza bazterketaren arazoari irtenbidea emateko baldintzak inoizko egokienak dira, sekula ezagutu gabeko errenta tamaina sortzen baita egun herrialde aberatsetan.

HORI dela eta, giza elkartasunerako urratsak ematea, etikoki desiragarria izateaz gain, giza bideragarritasuna ziurtatzeko nahitaezkoa da. Eta hiritartasun sozialak -kontzeptu kolektibo gisa- zein sarrera sozialak -gizaki bakoitzari dagokion eskubide bezala- bide horretan urratsak jorratzen laguntzen digute. Egundak ditugun gutxieneko errenta bermatuak marginazio edota desenplegu egoera iragankorrak leuntzeko sortuak dira, baina ez dira eskubide unibertsal gisa hartuak izaten. Pobreziari aurre egiteko erabide bezala sorturiko mekanismoa da, ekonomi krisiaren emaitzen gogortasunak bultzatua. Egungo gutxieneko errenta bermatuaren filosofia kontserbadorea da: langabezi tasa garaiak eta pobreziaren egoera desberdinak jasangarriak egitea.

BAINA, hein berean, erreferentzia inportantea da sarrera sozial nahikoa baten ezarpenarako lagungarri izan baitaiteke, honela desenplegu edo atzerakaden menpekotasunarekin duen lotura hausten lagunduz eta eskubide hiritar gisa ezartzeko aukerak hurbilduz. Finean, hiritartasun sozialak osasun zerbitzuetarako eskubidearen parekidea den izaera orokorreko errenta soziala eskatzen du. Funtsean errentaren banaketarako proposamen bat da, baldintzarik gabekoa, eta sobe-rakin sozialari eman behar zaion xedeari buruzko hausnarketara behartzen gaituena.

MIKEL ZURBANO
Ekonomia irakaslea

Bere lana kontuan hartzen ez dela eta, bertan behera utzi du NUPeko Euskara Batzordeak

EUSKARAK NUP-N DIMITITU

Nafarroako Unibertsitate Publikoko Hizkuntza Normalizazioko Batzordeak dimititu ondoren, ebazpen honen arrazoiak azaldu dizkigute batzorde honetako kideek.

1994AN, Nafarroako Unibertsitateko Publikoko estatutuak onartzearekin batera, Euskara Batzordea sortu zen. Bi urte pasatu ondoren, ordea, Batzorde horrek dimititu egin du.

Nafarroako Unibertsitateko Euskara Batzorde ohi honek dimisio horren arrazoiak azaldu ditu, baina: «Euskara Batzorde bat sortzeko erabakia hartu zenean, Unibertsitateak euskarazko irakaskuntzaren egoera berezia ikusten zuela eta euskarazko ikerketak ezin izango zutela berez aurrera egin ulertzen zuela

■ Nafarroako Unibertsitate Publikoko ikasleak euskara aldarrikatuz. (A.: J. Lacalle).

uste genuen, baina gauzak ez dira hain ondo ateratzen.

Bi urtez ibili dira normalizaziorako plan bat osatzen, baina Errektoretzatik ez die arreta gehiegirik eskaini. Batzordearen ustez, «Unibertsitateak, euskara erabili

abal izateko dauden zailtasunak eta berezitasunak duela bi urte aitortzen bazituen ere, aitortzen hori orain tramite formal butsa bihurtu da. Unibertsitatearen eginkizuna ez da statu quo bat sakralizatu eta jus-

tifikatzea, are gutxiago gizartearen aldetik behar besteko eskaera ez dagoen aitzakia jartzea. Abantzi egiten du egoera aldatu edo, hobeki esan, aldatzen hasi beharra dagoela, normalizaziorako bidea pixkanaka jorratuz eta ikasleek eta irakasleek euskaraz eztabaiatu, irakurri eta ikasiko dituzten testuak abalbidetuz.

Normalizazio Batzorde honek egin dituen propo-

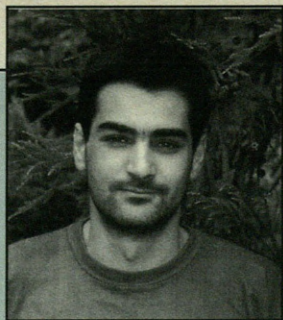
■ **NUPeko Hizkuntza Normalizaziorako Batzordeak aurkeztutako proposamen guztiak atzera bota izan ditu errektoreak**

samen guztietatik bakar bat ere ez du onetsi Unibertsitateko Gobernu Batzordeak. «Lau izan dira gure proposamen nagusiak: lehen, administrazio eta zerbitzuetako langileak kontratatzeko probetan euskarari bere baliospena ematea; bigarrena, Haur Hezkuntzako titulazioan atzemanda-ko disfuntzionalitateak zuzentzea; hirugarren proposamena Lehen Hezkuntzako irakasgaiak euskaraz ematea zen; eta azkena, 1997-98 ikasturtean Nekazaritzako Injineru Teknikoen ikasketa planak abian jartzeko irakasle titular eta katedradun euskaldunak bilatzea. Suposatzen da Batzorde honetako kideak garela gai honetan adituak, azken finean, lan hau egiteko gaude bertan. Errektoreak ordea ez ditu gure planteamenduak inoiz kontuan hartu, eta beste proposamen batzuk aurkeztu ditu Gobernu Batzordean».

Lan baldintzak aldatu

UNE honetan Nafarroako Unibertsitate Publikoan euskarari lotua dagoen talde ofizial bakarra Hizkuntz Normalizaziorako ardura-dunada, errektorearen konfidantzazko gizona. Hala ere, batzordekide ohi hauek ez dituzte bide guztiak itxi: «Errektoreorde baten pareko abalmena izan eta errektorea eta bere taldearekin batera lan egin badezakegu, gure laguntza guztia izango dute. Baina baldintza horiek ematen ez diren bitartean, ez gaude denbora gehiago alferrik galtzeko prest».

IDOIA TORREGARAI

ASIER BARBERO

Lasarte-Oriako AEKko ikaslea

Aurreko edizioekin konparatuz gero, aurtengo AEK kanpadarako prestatu den egitarauak muga guztiak gainditzen dituela dirudi. Erronka berri bat da

euskal kultura indartzeko?

JONJO AGIRRE

AEK kanpadako antolatzailea

Erronka baino gehiago pauso berri bat da aurtengoa. Aurreko AEK kanpadetan landu izan den ildotik, bultzada sendo bat emango diogu aste bukaera honetan burutuko den AEK kanpadari eta, jakina, euskal kulturari, kultura nazionalari.

Antzerkia atsegin zaizu? Ekekei, Antxieta, Goizeko izarra, Goaz, Borda Zuri eta beste hainbat Diman izango dituzu AEK kanpadako egunotan.

Kantatzea maite? Mikel Markezzen eskutik ikastaro bikaina izango duzu bertan; eta jakin-mina asetzeko, ipuingintza, grafiti, sexu, bideogintza, txalaparta, eskulangintza... ikastaro sorta zuretzat; mahainguruak eta irratir libreak ere zure eskura.

Zinemaz, herri kirolaz, euskal dantzaz, trikitiaz gozatu nahi? AEK kanpadara, neskato eta mutil! Musikari dagokionez, berri... ikus egi-

taraua, Euskal Herri osoko taldeak ikusi eta entzungo baititugu aste buruan zehar: Su Ta Gar, Exkixu, Anje Duhalde, Balerdi Balerdi, Txomin Artola...

Eguzkia gonbidatu dugu Zumeltzara, baina ez baletor ere, berdin zaigu, karpa eder batzuk dauzkagu badaezpada ere, inor euripean busti ez dadin; eta azkenik, haurrentzat ohartxo bat: gurasoei asper-asper eginda bazaudete, etorri haurtzaindegira, gure begiraleekin jolastera, Xilipurdi ere zain daukazue, bertsolariekin batera.

Bukatzeke, esker mila AEK kanpada eratan lagundu diguten talde guztiei eta, bereziki, lankide zintzo eta laguntzaile fin orori. AEK kanpadararte!

U R R E A

● BAGERA Donostiako Euskaltzaleen Elkartek «Abizenak euskal grafiara» aldatzeko kanpainaren barruan jada 530 eskaera jaso ditu, Mertxe Inigok dioenez.

G O R O T Z A

● Lasarte-Oria eta Donostiako udal erroldetan diharduten langileek ez dakite euskaraz, taldeek salatu dutenez. «Txin-txarri»-ren argazkian, Lasarteko salaketa.

Nafarroako euskarazko komunikabideak, mantso baina aurrera

HAMAIKA ENTZUN ETA IRAKURTZEKO GAUDE

Nafarroan komunikabide konbentzionaletan euskararen presentzia hutsaren hurrengoa izanik, herritar ekimenari esker euskarazko irratiak entzun eta aldizkariak irakurtzeko aukera bada. Hauek aztertzeari ekin diogu.

1993an sortu zenetik, Irati Irratiak Aezkoa bailaran hedatzen ditu uhinak. (A.: A. E.).

1980AN Baztango Erratzu herrian Xorroxin Irratia sortu zenetik gaurdaino, euskarazko irrati berriak zabaldu dira Nafarroan. Era berean, 1981 urtean Bortzirietako «Ttipi-Ttapa» aldizkariaren aurreneko alea kale-ratu zenetik antzeko beste

argitalpen batzuk agertu dira han-hemenka. Aipatutako komunikabideek hurbileko informazio lokala ematea, euskararen sustapena, zerbitzu publikoa eskaintzea eta herritarren arteko harremanak estutzea dituzte xedetzat.

Nafarroako euskarazko irratiaren artean lehenengoa sorreraz Xorroxin Irratia da. Hasieran Erratzun, geroago Elizondon eta egun Iruritan paraturik dauzka bere estudioak. Emanaldiak Baztan, Bortziria eta Malerreka osoan zabaltzen dira, baita

Ultzama eta Nafarroa Behereko zenbait zokotan ere. Bertako kidea den Joseba Igarabidek dioenez «izugarria izan da basieratik irratiaren arrakasta herritarren artean». Honen arabera, 1.988tik aurrera «Xorroxinek programazioa sendotzeari,

NAFARROAKO EUSKARAZKO IRRATI ETA ALDIZKARIAK ZENBAKITAN

IRRATIAK ZENBAKITAN

	SORRERA	ORDUAK	LANGILEAK	LAGUNTZAILEAK	AURREKONTUA
EUSKALERRIA	1988	7	5	30	14 milioi
ARALAR	1991	4	2	6	4,5 m.
KARRAPE	1994	3	2	15	4,5 m.
IRATI	1993	2	2	10	3,5 m.
IRULEGI	1982	17	8	60	24 mila pta.
XORROXIN	1980	12	6	40	13 m.

ALDIZKARIAK ZENBAKITAN

Tipi-Ttapa	1981	36	Hamabostekaria	5.200	4	25	29 m.
Guaixe	1994	28	Hilabetekaria	3.200	3	15	9 m.
Mailope	1990	16	Hilabetekaria	1.200	0	10	1,5 m.
Pulunpe	1991	28	3 hilabetek.	1.000	0	6	0,8 m.
Aiaupenanik	1991	16	4 hilabetek.	500	0	5	0,5 m.
Murugarren	1993	12	3 hilabetek.	200	0	8	0,1 m.
Napartheid	1988	60	3 hilabetek.	3.500	2	25	2,5 m.
Laisterkan	1990	20	4 hilabetek.	1.800	0	15	0,6 m.

teknika arazoak konpontzeari eta langilegoaren profesionalizazioari ekin zion.

Uhin motzeko irratiak

ZALANTZARIK gabe Xorroxin Irratia zonalde osoan erroturik dagoen komunikabidea da. Igarabideren hitzetan «orain arteko oztoporik larriena lizentziarena izan da. Bere garaian Nafarroako Gobernuak ukatu egin zigunez, egun Baztango udalak 'utzitako' lizentziarekin ari gara lanean, maizter moduan aurkitzen gara». Lizentzia lortu arte ez omen dute etsiko. Helburuen artean, «puntako kalitatea eskaintzea eta herrikoitasunean sakontzea» aipatu ditu baztandarrak.

Azkenik, epe laburrera

burutu nahi dituzten proiektuen artean «programazioa zabaltzea, Irulegi Irratiarekin barremanak estutzea eta estudio berrien prestaketa» azpimarratzen ditu Igarabidek, telebistaren proiektua ahanzi gabe, noski.

Bestalde, Nafarroa Behean 1982 urtean jarri zen martxan Irulegi Irratia. Ipar Euskal Herri osora hedatzen da bere seinalea. Pantxika Maitiaren esanetan «oso onartuta gaude, etxe bakoitzean bizpabiru entzule ditugu etxe bakoitzean. Herri irradi bat gara, entzulearengandik burbil. Gure lanaren ardatzak euskara

bultzatzea eta zerbitzu publikoa eskaintzea dira». Diru eskasia eta afera politikoak aipatzen ditu Maitiak arazoen artean. Irratiko kostuaren erdia entzuleek ordaintzen dute. Aurrerantzean Irulegikoen nahia Iparraldeko hiru irratiaren arteko lan trukaketa areagotzea da. Hausnartu beharreko gaia ere azaltzen du Maitiak: «Iparraldeko euskaldunen kopurua behera doa eta 2000 urtearen aurrerian etorkizun kezkagarria dugu benetan».

1988an Euskalerrria Irratiak hasi zuen bere ibilbidea. Iruñea eta Iruñerria osoan entzuten da bere seinalea;

gainera, laster paratuko den antenaren bidez bere eremua gehiago zabalduko da. Era berean, urtetik urtera programazioaren ordutegia luzatu eta beronen edukiak sendotzen ari dira. Zazpi orduz aritzen da, eta gainontzeko orduetan Euskadi Irratiarekin bat egiten du.

Lizentzia ukatu auzitegian

XORROXIN Irratiaren kasuan bezalaxe, bere garaian Nafarroako Gobernuak lizentzia ukatu egin zion Euskalerrriari. Erabakiari irratia auzitegian aurkezturiko helegiteak erantzun gogorra jaso zuen. Epailearen aburuz «euskara hutsean ari-tzea diskriminatzailea izan daiteke». Euskalerrria Irratiak 900 bazkide ditu gaur egun, baina bere asmoa kopuru hori ugaltzea da.

1981 urtean Bortzirietan «Ttipi-Ttapa» aldizkaria kaleratu zenetik, antzeko beste argitalpenak agertu dira

«Guaixe» herri aldizkariko partaideak: Olatz Irizar, Amaia Amilibia eta Aitziber Etxaiz.

BESTALDE, azken urteotan zenbait udalek euskarazko irratia sortzeari ekin

diote. Aurrenekoa Lekunberriko Aralar Irratia izan zen, 1.991.ean sortu zutena.

Hurbileko irratien funtzioa etorkizunean

Euskarazko irratia txikien etorkizunaren giltzarria berauen funtzionalitate mailari lotuta dago. Ezinbestekoa da jakitea irratia hauek funtziorik eta zerbitzurik betetzen ote duten. Behar hoiek hornitzen asmatzen badugu, beraz, etorkizuna gurea da.

Gure betebeharra gertuko informazioa eskeintzea eta elkarren arteko komunikazioa bideratzea da. Txertaturik egon behar

dugu lan egiten dugun komunitatean. Bestalde, eremu eta komunitate mugatua da gurea. Horrenbestez, irratien zerbitzuak bere tamainaren proportzioan egon behar dute.

Hori guztia dela eta, entzulegoaren zenbait behar komunikatibo asetzeri iristearren, beste irratia handiago baten bidea eta osagarritasunaren aldeko apustua nahitaezkoa da.

Inguruko bailaretara ere bere seinalea heltzen da. Bi urte geroago Aezkoan Irati Irratia hasi zen lanean, nahiz eta bere programazioaren % 30a gaztelaniaz den. Azkenik, 1.994an Leitzan Karrape Irratia eratu zuen Udalak. COPE, SER eta RNE kaiteetan, aldiz, axolagabeak euskarazko saioen desagerpena eragin du. Irati libreei dagokionez ere planifikazio eza nabaria da, nahiz eta badiren zenbait euskarazko saio.

Aldizkari ugari

DUDARIK gabe, duela 15 urte Bortzirietan sorturiko «Ttipi-Ttapa» aldizkaria aitzindaria izan da Nafarroan. Hasiera batetan kultur gaiak ziren, oro har, argitalpenaren ardatza. Lehenengo zortzi urtetan talde baten lanari esker hiru hilabetetik behin kaleratzen zen eta 600 ale saltzera iritsi ziren. 1990etik aurrera «Ttipi-Ttapa» iraultza ezagutu du, ordea: langilegoaren profesionalizazioa, hamabostean behingo maiztasuna eta kolorea izan dira ezaugarri aipagarrie-

nak. Egun, Bortzirietaz gain, Baztanen, Malerrekan, Leitzaldean eta Saran banatzen da dohainik. Hurbileko informazio lokala da aldizkari honen helburu nagusia. Hizkuntzaren trataerari dagokionez, euskalkia eta batua uztartzen saiatzen dira. Erronka garrantzitsuak omen dituzte hemendik aurrera, gainera: uda aurretik Interneten «Ttipi-Ttapa»-ren hamar orrialde paratuko dira eta telebistaren proiektua mamtzen ari omen dira.

Bestalde, Araitx-Betelun 1.990ean «Mailope» aldizkaria sortu zuen Euskara Batzordeak. Bertako kidea den Andoni Tolosaren esanetan, «*gebién poztén nauena herriarrak euskaraz leitzen ikustea da*». Larraun eta Lekunberrira zabaldu dute bere eremua eta erronka nagusien artean, Tolosak «*aldizkariaren edukia eta maketazioa bebingoz finkatzea*» aipatzen ditu. Bertatik gertu, Imotz-Basaburuan, «*Pulunpe*» hiru hila-betekaria kaleratzen da 1991.etik. Angel Gartzia dioenez, «*euskararen galerrari eusteko eta inguruko herrien arteko harremanak estutzeko*» sortu zuten aldizkaria.

Garai beretsuan Lakuntzan «*Aiaupenarik*» aldizkariaren aurreneko alea argitaratu zen. Argitalpen honen berezitasunik aipagarriena herri bakarria eremutzat izatea da. Batik bat herriko kultur gaiak jorratzen dituzte: legendak, historia, toponimia... Beraz, bere helburua dibulgaziozkoa da.

Inguru berean, baina Sakanerri osorako, 1994an «*Guaixe*» aldizkaria sortu zen. Amaia Amilibiak adie-

Mikel Bujanda

Euskalerria Irratiko kidea

■ Nafarroako euskarazko irratien artean lehenengo sortu zena Xorroxin Irratia da; egun Iruritan paraturik dauzka estudioak

razi digunez, «*Sakana osoari nolabaiteko kohesio bat ematea dugu xedetzat, bertako informazioa eskeiniz, euskalkiari ere garrantzi berezia emanik*». Aurrerantzean proiekturik nagusiak «*hamabostekarian birlakatzea eta gehigarriak ateratzea*» izanen dira, bere hitzetan.

Zonalde mistoa

ZONALDE mistoan euskara hutseko argitalpen bakarra Izarbe ibarreko Murugarren aldizkaria da. Rosa Ramosek esandakoaren arabera «*zonaldeko euskaldungoaren trinkoketa da, batez ere, gure helburua*».

Zenbait argitalpen bereziren aipamena egitea, bestalde, ezinbestekoa da amaitzeko: 1.988 urtetik Euskal Herri osorako «Napartheid» komikia argitaratzen da. Unibertsitate Publikoan ere «Inkari» aldizkariaren hiru-

Herri aldizkariak eta Internet

Teknologia da, zalantzarik gabe, herri prentsaren fenomeno gaur egun ezagutzen dugun moduan zabaltzea ahalbidetu duen funtsezko elementuetako bat. Ez da elementu bakarra, baina bai arras garrantzitsuak. Teknologi horretaz baliatuz, euskaraz idatzitako prentsak sekulan ezagutu duen difusiorik handiena du eskuratu. Baina, jakina, jauzi teknologikoa etengabea da, eta aurrerantzean ere, herri prentsak erronka berriak bereganatu beharko ditu bere lan nekaezinari dimentsio berriak eman nahi badizkio.

Zentzu horretan, Internet da azken bolada honetan hitzetik hortzera dabilen hitza. Mundu osoko egunkari handienak hasiak dira euren edizio

elektronikoak mundu mailako sare telematiko honen bitartez zabaltzen. Honez gero, lasterketa abiatua da duela urte batzuk, baita gure inguruan ere. Eta egoera honen aitzinean, zertan dabilta herri aldizkariak? Nik dakidala, batzuk aurreratua goak dabilta, eta bertze batzuren kasuan, solastu baino ez dute egin euren artean. Dena dela, argi dago irekita dagoen dimentsio berri honi esker komunikatzeko eta informatzeko ohiturak nabarmenki aldatuko direla guzientzat. Eta jakina, herri aldizkariak ere erronka berri honetara egokitu beharko dute. Hortaratuz gero, ez da hain zaila.

Gure kasuan erronka berri hau geure gain har-

Joxe Manuel Irigoien
«Ttipi-Ttapa»-ko kazetaria

tzea deliberatu genuen bere garaian, eta hasiera batean experimentalki bada ere, ekainaren bukaerarako Ttipi-Ttapa aldizkariaren lehen edizio elektronikoa gure irakurleen esku egonen da: 10 web-orrialde informazio, publizitate eta sail interaktiboekin.

garren alea laister kaleratuko da. Azken sei urteotan, horrez gain, Sakanako ikas-tetxe guzietan banatzen da «Laisterkan» lauhilabetekaria euskara, kultura eta kirolaren inguruan. Iruñean argitaratzen den «Aldizkaria» argitalpenari dagokionez, al-

diz, nahiz eta orrialde gehientsuenak gaztelaniaz egon aldizkari honen helburua erdaldunen euskararekiko sentsibilizazioa areagotzea izan da. Era berean, ekainetik aurrera Iruñea eta Iruñerriko udalek «Ze berri?» bihlabetekaria

kaleratuko dute xede berberaz. Euskarazko hamaika komunikabide entzun eta irakurtzeko egongo dira berriz ere nafarrak, herritar ekimenon loratzearen arabera.

PELLO ARGIÑARENA

**EGUZKITARAKO
BETAURREKOAK**

**IKUSTEKO
BETAURREKOAK**

Betaurreko bakar batzuetan den-dena daukazu. Eguzkitarako diseinurik modernoak eta zure ikusmenak behar duen graduazioa. Eta 9.800 pta.n baino ez, montura barne.

MULTIOPTICASen dena dago zure alde, lehenean asma dezazun. Estatuko Optika Sarek handienaren garantia ere bai.

**9.800
PTA.TIK
AURRERA**

ZINKUNEGI

MULTIOPTICAS

ZERBITZU OPTIKOETAN 1a

Hernani, 4 - DONOSTI

8.000 metroko menditara igotzeko bost milioi pezeta behar dira

GARAIENETARA MALDA GOGORRA

Himalayako mendikatera joatea ez da erraza. 8.000 metroko edozein mendi egiteko, lau pabost milioi pezeta (200.000 libera) behar dira gutxienez eta diru hau, mendizaleak berak lortu behar du askotan. Euskal Herrian hamar espedizio inguru antolatzen dira urtero, izan daitezkeen osasun arazoei eta muga ekonomikoei aurre eginez. Malda gogorrak, ekonomikoak alegia, baitituzte mendi garaienetara iristeko.

NEPAL, India, Txina eta Pakistaneko mendietara igotzeko abentura urtebeteko aurrerapenarekin hasten da. 8.000 metroko mendi batera igotzeko herrialde horietako

gobernuen baimena behar da eta baimen horiek garestiak izan ohi dira. Igo nahi den mendiaren garrantziaren arabera baimenaren salneurria ezberdina izaten da:

merkeena milioi bat pezeta ingurukoa da (40.000 libera) eta normalean garestiena munduko mendirik garaiena den Everest mendia, bost milioi pezeta ingurukoa

(200.000 libera).

Baimena lortu ondoren, espedizioak dirua biltzen hasten dira. Diru bilketa hori ezberdina izaten da espedizioak dituen helburu eta mendizaleen arabera. Duela denbora gutxi Kantxeng-

8.000 BAT IGO BAINO LEHENAGOKO GASTUAK

Ahuntz bat garraiatzaileei oparitzeko, 10.000 pta.

Bertako langileen soldatak eta materiala. 1) 70 garraiatzaile milioi bat pezeta. 2) Shirdar edo bertako gobernuaren ofiziala 150.000 ptako soldata jantziak barne. 3) Sukaldariak 12 \$ eguneko. Bakoitzari motxila, zakua eta botak.

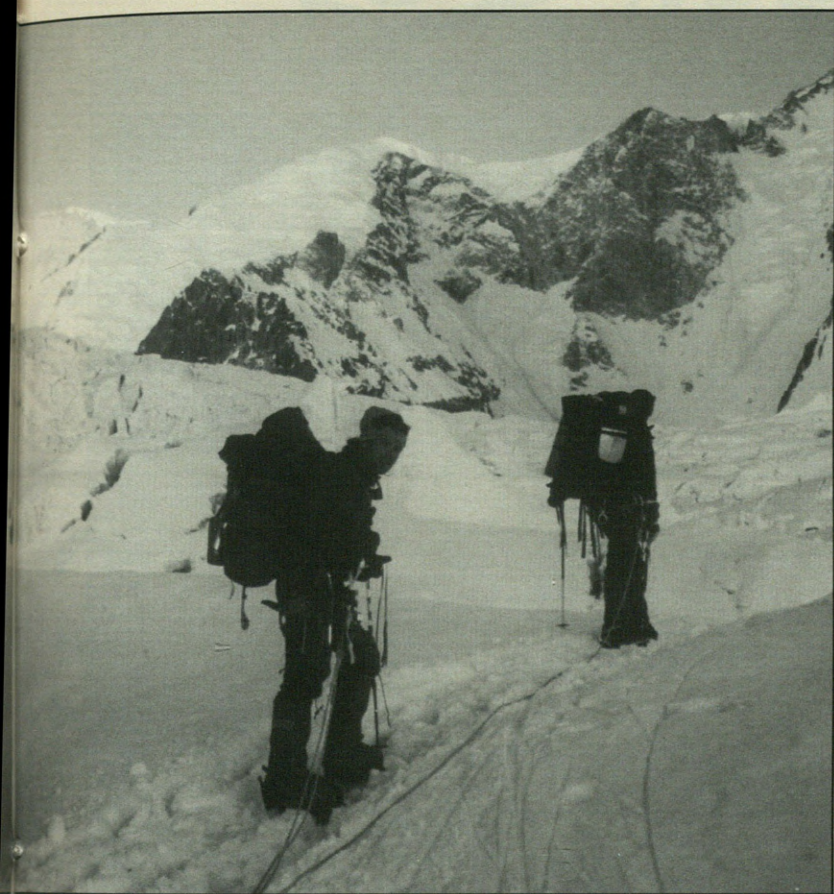
Bertako herrialdeko bidaia, "zerga" ekologiko berri bat (100.000 pta.). Gainera 20\$ hirian igarotzen den egun bakoitzeko eta 10\$ mendian egoteagatik. Sukaldeko eta jateko denda baten alokairua (50.000 pta.) eta hoteletako estantzia

Bi abal. Bat, 500.000 ptakoa helikopteroa erabiltzeagatik (beharrezkoa bada). Bi, 200.000 ptakoa "Zerga Ekologikoa", ingurunea zikinduz gero garbitzeko.

Bidaia eta zamaren garraioa (120.000 pta. bidaia eta 25.000 pta. zama pertsona bakoitzeko)

Mendira igotzeko baimena (7.500 - 9.000 dolar / Everest 30.000 dolar)

Janari eta material gastuak, espedizioaren arabera, bakoitzaren behararen arabera, asko aldatzen dira.

Txetxu Lete Hidden Peak zortzi milakora egindako espedizioan. Aurtan Broad Peak igoko dute.

junga mendira igo diren Inurategi anaiek eta Juanito Oiarzabalek diru iturri gehiago dituzte beraien espedizioak arrakastatsuak direlako eta oihartzun informatibo handiagoa dutelako. Dena dela, iturri ekonomiko ugari espedizio hauek osotasunaren % 10a baino ez dute osatzen eta beste % 90ak hainbat bide erabiltzen ditu behar adina diru lortzeko.

Federakuntzatik txosnetaraino

MENDIZALE gehienek Mendi Federakuntzetako ateetan galdetzen dute lehenik eta behin. Duela urte batzuk, federakuntzaren laguntza ekonomikoak mamitsuak izaten ziren, baina

gaur egun ez da hala gertatzen. Gipuzkoako Mendi Federakuntzako idazkaria den Tetxus Barandiaranen esanetan, «guk Foru Aldundiarekin kudeatzen dugu gure aurrekontua eta, azken urtetan, mendi espedizioei eskeinitako dirua bi milioi pezetatik ezerezera jaitsi da, azaldu digutenez aurrekontu orokorretan eman den jaitsieragatik. Ondorioz, laguntzak ematen dituen batzordeak kontu handiz aztertzen ditu proposamen ugariak eta «euskal alpinismoan berrikuntza dakarrenari bakarrik ematen diogu laguntza, esate baterako, eskalada bide berri bat edo oraindik igo ez den mendi tontor bat bada», Tetxusek baieztatzen duen

Everest mendira igotzeko baimenak 5 milioi pezeta (200.000 libera) balio du gutxi gora behera eta bertako langileak kontratatzea miloi bat pezeta kostatzen da

moduan. Diru laguntza ematea erabakitzen denean, hau 200.000 pezeta (8.000 libera) ingurukoa izan ohi da.

Mendi Federakuntzaren ondoren herrietako udaletara jotzen da, hauek diru laguntza eskaintzen dutelako diapositiba edo argazki erakusketaren baten truke. Udalen laguntza ere Mendi Federakuntzek eskaintzen dutenaren parekoa da. Jarraian lagunengana jo ohi da, lagunak izango direlako espedizioko dirutza osoaren % 80a ordainduko

dutenak. «Lagunen baliabidea da gure artean erabiliena. Kasu askotan gure nahiak beraiei esker betetzen direla esan daiteke. Hasieran egindako aurrekontuaren % 60a osatzen da gutxi gorabehera, lagunak diruarekin Txetxu Lete urnietarrak dioenez. Lagunen dirua modu ezberdinez lortzen da, baina bide arruntak kamisetak saltzea eta herriko jaietan txosnak ipintzea dira. Aurtengo udan 8.047 metroko Broad Peak (India) mendira joango den espedizioa partaidea izango da Txetxu Lete eta bere ustez, «Euskal Herrian hainbat espedizio egoteak ez du esan nahi oztopo berezirik dagoenik dirua lortzeko garaian, hemengo

jendeak erakusten duen elkertasun kontzientzia oso handia delako. Azken finean, kontzientzi horri esker daude bainbeste mendi irteera». Euskal Herriko mendizaletasunaren inguruan, «arrazoi zebatz bat ez dago Txetxuren ustez. Urnietarrak gaineratzen duen moduan, «jende asko basteen da gaztetan mendira joaten eta urteak aurrera doazen heinean, mendi garaiagoak igotzen joaten zara, munduko mendi altuenak igotzeko gogoa etortzen zaizun arte. Bizitzaren moduko garapen prozesu bat dela esan daiteke».

Diru laguntza mamitsuak

DIRU bilketa honen kontrapuntua mendizale adi-tuen espediziotan aurki daiteke. Talde hauek aurrezki kutxen eta komunikabide indartsuenen diru laguntzak eskuratzen dituzte. Egoera hau mendizaletasunak ikuspuntu komertzial bat hartu duenean eman da. Espedizio hauen desabantaila mendia igotzeko beharrezkotasuna edukitzea izan daiteke, epe konkretu batean finkatutako helburuak lortzen ez badira diru laguntza mamitsuak murriztazko izateko arriskua dagoelako.

Mendi apalagoetara joaten diren mendizale taldeek, Lete urnietarra kasu, ez dute ezer justifikatu behar inoren aurrean. Dirua eta antolaketa taldeak lortu du bere kasa eta hasieran finka-

■ Hasierako osasun arazo arruntenak aklimatazio faltagatik izaten dira; jaitsieran, berriz, edemak eta izozteak

tutako helburua lortu ez bada, ez da ezer gertatzen. Bestalde, «*espedizio txiki-tako partaideei ez zaigu axola beste mendizale batzuk diru laguntza handiagoa lortzea. Bakoitzak ahal duena lortzen du eta Inurrategi anaia, Juanito Oiarzabal eta Kike De Pabloren moduko mendizaleek diru gehiago lortzen badute, merezita dela uste dugu. Gainera, euren mendiko igoerei esker mendizale-tasunaren sena berpiztu da berriro Euskal Herrian*», Leteren ustez.

Arestian aipatu moduan, Himalayara joatea garestia da: espedizio bakoitzeko partaide bakoitzak, milioi bat pezeta inguru (40.000 libera) behar ditu gutxienez. Mendiaren izenak, behar diren janaria eta langileak, eta mendira igotzeko erosi behar diren tresnen salneurriak, ordea, kopuru horren gorabehera aldatuko du nabarmenki. Dirutza horren gehiengo mendira igotzeko baime-nean eta bertako langileen ordaintetan joaten da espediziotako partaideen arabera, orotara bi milioi pezeta inguru (80.000 libera).

Bestalde, garestiak izateaz gain guztiz nekezak diren lanak ere badira, hala nola atzerriko herrialdeetako burokrazia gainditzea. Baime-na eskuratzeko, langileak lortzeko eta zerga ezberdi-

Ez da nik esana, mendigoizale ezagun batek baikik, espedizioak, finean, saldu beharreko produktuak direla eta, jakina, salduko bada erakargarria behar duela izan produktua. Dena den, altuera horrez gaindi, bilakaera kurioso bat antzeman ahal da azken urteotan espedizioen inguruan: lehen mendiaren izenak zuen garrantzia, Everest-Tximist, K-2-Kaiku... Egun, aldiz, mendizalearen izenak inportantzia gehiago ote duen nago.

Jakina, bi hauek uztarturik badoaz hobe, produktuen erostunak ere erakuslehiro erakargarria nahi izaten baitu. Gaur ez du inork putzu hutsean saltorik egiten. Inurrategi anaiei inork ez zien txakur txikirik eman Pumori edo Makalura joateko, ezta Juanito Oiarzabali Makaluko Mendebaldeko Pila-

nak ordaintzeko agiri ugari bete behar dira bertako agintariekin. Gainera, espedizioa hirian egoten den egun bakoitzagatik, bertako agintariekin 2.500 pezeta inguruko (100 libera) zerga eskatzen dute.

Osasun arazoak

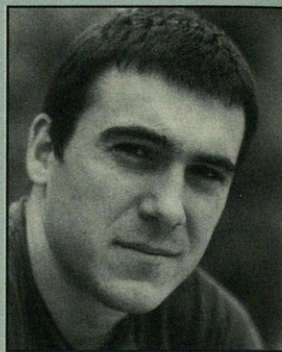
ZERGA horiek direla eta, mendizaleen nahi garrantzitsuenetako bat mendialdera ahal den azkarrena abiatzea da, nahiz eta mendian eguna igarotzeagatik ere zerga bat ordaindu behar duten. «*Askotan ulertezinak diren zergak ordaintzen dituzu, baina beste aukerarik ez denez eta arazoak ekiditeko*

Marraren bi aldeak

rerako nahiz Kangchenjungako ipar horman egindako lehen bi aleginetarako. «*Pribilegiatuak, Felix, Alberto, ni eta beste gutxi batzuk gara*» onartu zion Oiarzabalek oraintsu ARGIAri, baina pribilegioak, denek bezala, hutsetik hasita eta izerdi tanto lodiak botata eskuratu dituzte, horretan dudarik ez.

Pribilegioak pribilegio, hasierakora itzuli nahi nuke: zortzimilako marrra. Zergatik ez ote dira etxe komertzialak, aurrezki kutsak, ETB, aldundiak, diru babes handia aman ahal duten erakundeak alegia, zortzimilaz behetik dauden asmoak, sarri askotan alpinistikoki meritu haundia goa dutenak, babestera ausartzen?

Oihartzun informatiboa jarri dezakete aitzakia gisa, baina hori ari da gu-

RAMON OLASAGASTI
«Egunkaria»-ko kazetaria

txinaka aldatzen; hedabideek Patagonian, Tran-gon, Baffinen... egiten ari denaren inguruan ere ematen baitute berri. Honekin esan nahi dudana da, marraren alde batean zein bestean badirela asmo ederrak, eta izena (hala mendiarena nola mendizaleena) bezain beste, helburuak ezer berririk badakarren begiratu behar dela.

ordaindu egiten dituzu Txetxuren ustez.

Azkenik, altuera handietan denbora luze batez egotearen osasun ondorioak hartu behar dira kontutan. Arazo hauek mendira igo baina lehenago nahiz ondoren gertatzen dira eta arazoei arreta berezia jartzea beharrezkoa da bakoitzaren bizia arriskuan ez jartzeko. Hasieran arruntenak aklimatazio faltagatik izaten dira, hau da, altuera handian egoteko gorputzaren ohitura ezaren ondorioz. Arazo honi deshidratazioa, intso-lazioa eta urdail arazoak gehitu behar zaizkio. Tontor altuenera igotzen hastean

eta jaitsiera egitean, arazo nagusiak edemak eta izozteak izaten dira. Bi hauen lehenengo sintomak nabaritu bezain laster mendira igotzeko saiakera ahaztu eta ahal den epe laburrean beherantz egitea omen da komenigarria. Edemak zorabio antzeko gaitza dira eta arrisku maila ezberdinak dauzka, izozteen antzera. Azken hauek badute sendabidea gaur egun dauden teknika aurreratuak, baina artikulazioak, hatzek, batzuetan mozketaren irtenbidea baino ez dute izaten.

ANDONI URBISTONDO

KULTUR MARATOIA!

Aekapada

maiatzaren 31tik ekainaren 2ra
DIMAKO AIREPORTU ZAHARREAN

31

19etan: ONGI ETORRI KOLORETSUA
19'30ean: IPUNGINTZA IKASTAROA

SEXU IKASTAROA
ZINEMA MARATOIA
HEZURDUREN MARGOKETA

21etan: MUSIKA MARATOIA:
ANLE DUHALDE, TAPIAS LETURIA,
BIZKAR HEZURRA SU TA GAR,
SUSTRAIA, EH SUKARRA

22etan: FAUNA TXIKI BAT - Sarasua anaiek
24etan: HILTEGIA antzezana
ordu 13'00ean: SU INGURUA

laguntzailea

1

10etan: ESNATZE GOXOA eta GOSARI POPULARRA
11etan: IKASTAROA: BASOA EZAGUTUZ, TXALAPARTA,
BIDEOGINTZA, GRAFFITI, PAPER BIZIKLAIA,
ARROPA TINTAKETA, SEXU IKASTAROA

11'30ean: ENTSALADA TXAPELKETA

13etan: AEKSKETXA antzezana
13'30ean: EUSKAL ANTZERKI TALDE AMATEURREN
ELKARTEA- AURKEZPEN OFIZIALA

15'30ean: EUSKALGINTZAREN ORAINA - Mahai ingurua

16etan: KANTU IKASTAROA
TXISTE TXAPELKETA
HAURTZAINGEGIA

16'30ean: GERTATUTAKOAK AGIAN antzezana

17'30ean: PRATIEUSKALDUNAK - Mahai ingurua

18etan: PLAY BACK TXAPELKETA

19'30ean: MARKES BATEN ALABA antzezana
PILOTA, ATZO ETA GAUR - Mahai ingurua

21etan: MUSIKA MARATOIA:
BITTOR ALAPE, GARI, LIN TON TAUN,
ETSIAK, BALERDI BALERDI, EXXIXU

22etan: IGURTZI NAZAZU BERRIRO, LAZTANA
Karrere, Markez eta Serrano
EUSKAL ZINEMA MARATOIA

23'30ean: LESAKAKO ZAKU-ZAHARRAK

24etan: LARRIALDIAK antzezana
ordu 13'00ean: SU INGURUA

2

10etan: ESNATZE GOXOA
GOSARI POPULARRA

12etan: HERRI KIROLAK
LITERATURA SORKUNTZA GAUR-
mahai ingurua
LAGIA LAGUN BETI
HEGOALDERANTZ - Hitzaldia
BAT, BI, HIRU antzezana

13etan: OLESTAK ORDANETAN antzezana

13'30ean: EUSKAL DANTZAK

14etan: ALASKA-SUALEN LURRALDERAINO
BIZIKLETAK - Diaporama
HERRI BAZKARIA

14'30ean: HAUR BERBENA

15'45ean: LAZKAO TXIKI ATXIKI bertso saioa

16etan: CLOVS ETA MARINETTE antzezana
HAURTZAINGEGIA

16'30ean: MUSIKA UNPLUGGED!!

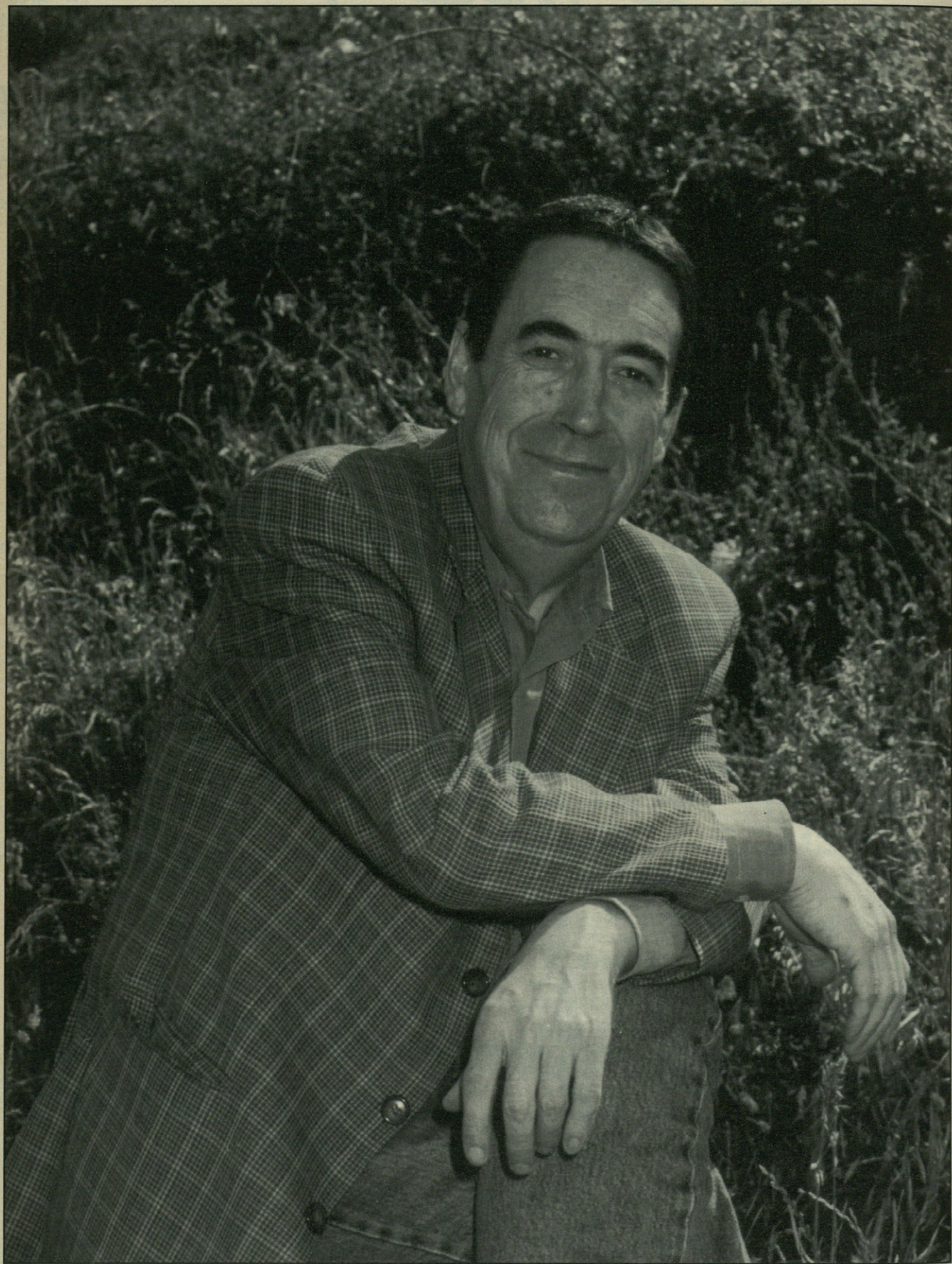
Morau eta Z.Gazkez
LARRAIN DANTZA IKASTAROA

17etan: KANTALDIA:
TXOMIN ETA URBI ARTOLA
HAUR PELIKULA

18etan: ERROMERIA: GOZATEGI

19etan: LARRAIN DANTZA MUNDIALA ETA...
HURRENGORA ARTE!!

«Telebista animalia erraldoia da eta jana eman behar zaio, presaz lan eginez»

Miramonen goizero «Goenkale»ko Joxe Mari bilakatzen da. Baina azkenaldi honetan, telebistan ezezik, antzokietan ere aurki dezakegu aktore ordiziarra, «El florido pensil» taularatzen ari baitira. Telebista, antzerki eta zineman lan ugari egin ditu duela hamabost urte Antzertin ikasi zuenetik. Aktore berantiarra da, beraz, baina horrek ez dio oztoporik jarri bere intuizioa, bizipenak eta memoriaz baliatzeko. Mikel Garmendia pertsonaia antzeztuz aktore lanaren ezaugarriez, Euskal Herriko aktoreen mailaz eta bere lan egiteko moduaz jardun zaio ARGIAri.

Zure pertsonaiak Mikel Garmendia dira ala zure pertsonaietan desdoblazten zara?

Edozein antzezpeni akto-reak bati bere nortasun apur bat ematen dio. Askoz errazagoa da pertsonaia zuregana elkartzea. Eta alderantzizkoa esaten duena nahiko gezurtia da. Nik edozein pertsonai antzezten dudala ere, beti Mikel Garmendia-ren ikutua izango du pertsonaiak, nahitaez. Egia esan, zure ahotan jartzen dituzte zuk inoiz esango ez zenituzkeen gauzak, eta antzeztean zuk pertsonaiaren hitz horiei zerbitzatu behar diezu. Azken finean, hori da erronka.

Eta aktorea berdin da aktore antzerkian, zinemaren eta telebistan?

Interpretazioa azken finean beste pertsonaia baten ari-

man sartzea da, eta dena da interpretazioa. Antzerkian gogorrena bizpahiru hila-bete entseatzen egotea da, lan neketsu eta artatsua delako. Baina antzeztan hark

gero arrakasta lortzen badu, izugarrizko gozamena da gero, ia gustukoena horixe dut.

Telebista, berriz, animalia erraldoia da, jana eman be-

har zaio, presaz lan egin behar da. Hori bai, arrakasta eta ogibidea ematen duena telebistako lana da. Zinea, berriz, zainduagoa da.

Antzertitiko lehen belaunaldiko partaide zara, baina, interpretatzeko teknikari dagokionez, zein mailatan zara autodidakta?

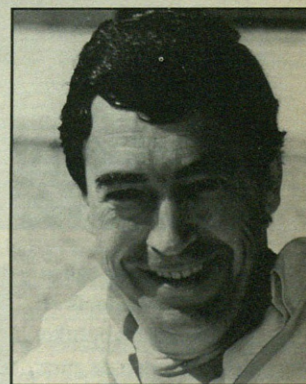
Nik gauza bat garbi nuen honetan sartu nintzenean: zaletasun izugarria nuela. Gogoz sartu nintzen Antzer-

NORTASUN AGIRIA

Ordizian jaio zen duela 51 urte ● 37 urte zituela Antzertin sartu zen arte, Beasaingo CAFenpresan, familiako arrandegian, merkatal bidaiari, paper enpresa batean aritu zen lanean ● Orain dela 25 urte ezkondu zen eta bi seme-alaba ditu: Mikel eta Edurne

● Nobela irakurtzea atsegin du asko. Gabriel García Márquez izugarri gustatzen zaio, baita Antonio Gala eta Camilo José Cela ere ● Egunkari irakurle amorratua da ● Sukaldaritza ikaragarri atsegin du, etxean jarduten da orain ● Futbolzale amorratua da, Realzalea. «Baina, kontuz! Nire bigarren taldea: Athletic» ●

Tabernetan bakarrik ibiltzea izugarri gustatzen zaigu

«Zure hobbyan lan egitea bezalako bedekaziorik ez dago eta horregatik nahiko ondo ordaindua da gure lana. Hala ere, beti zalantzan bizi behar duzu. Izan ere, lan bakoitza bukatzen duzunean, zer gelditzen zaizu? Goian zerua eta behean lurra».

(Argazkia: Alberto Elósegui).

tira sartu nintzenean. Ni ez naiz sekula oso diziplinatua eta metodikoa izan, hala ere nahitaez nik oso profesional onak izan ditut irakasletzat, Antzertiko lehenengo promozioioak horretan pribilegiatuak izan gara, zorte handia izan dugu; baina nik neure golkotik ere gauza batzuk jarri ditut.

Urteetako bizipenak zakuan sartzen dituzun neurrian ere, ematen dute zer-bait. Intuizio pittin bat apro-

betxatzen ere jakin behar da... eta ibilian-ibilian sustaiak egiten dituzu. Azkenean, osatu beharreko hieroglifikoa edo puzzlea bezala da dena.

Ba al duzu aktore eredurik?

Testu bat irakurtzen dudanean, pentsatzen dut: «aktore bonek nola egingo luke?» eta horren arabera jotzen dut; ez dut nahita egiten, hala ere. Eta hainbeste aktore miresgarri daude...

«Lehen amateurtzat hartzen gintuzten euskaraz aritzen ginen aktoreak. Orain kontsiderazio pixka bat hartzen ari gara»

Badago nondik kopiatu edo hurbildu nahi izan.

37 urte zenituela hasi zinen Antzertin. Aktoretzan jarduten bain berandu basteak zer eragin du ikasteko eta aritzeko?

Zure bizipenez osatutako altxorak ematen dizu teknikak ematen ez duena. Zuri hainbat gauza gertatu baldin bazaizkizu, esateko, antzerteko garaian oroitzapen horiek askoz ere indar gehiago ematen dute, barrutik kanpora aterako zaizu, burutik ahora gauzak ez dira ateratzen.

Eta euskal aktoreen artean, esaterako, zer nolako formazio maila daukazu?

Hemen jende asko antzerkira zaletasunik gabe sartu da urteetan zehar, ikasteko balio omen ez zuen jendea eta abar. Zaletasuna da nire ustez inportanteena, baina. Gaur egun, ordea, oso gazte ausartak daude aktore bezala formatzeko Madrilera, Sevillara... joateko beldurrik ez dutenak. Gaur egun trebetasun apur bat daukanak eta ikasteko gogoia, lanerako eremua badu.

Eta borrek etekinik eman al du aktoreen mailari dagokionez?

Gero eta maila hobea dago euskal aktoreen artean. Jendea oso saiaturik egoten dut. Denbora gutxiago daramagunez, beste

lekuetako aktoreekin alde-
ratuta, bizio gutxiago dugu
hemen, egia esan. Agian
oraindik zera falta zaigu, es-
perientziak ematen duen
egoten jakite hori, barneko
animo egoera inork nabaritu
gabe antzeztea. Aipatzekoa
da Pepe Bodalo zena futbol
partidu bat entzungailueta-
tik entzuten ari zela antzez-
teko gai zela, esaterako. Gu-
ri oraindik nabaritu egiten
zaigu une txar batean ba-
gaude. Baina teknika hain-
beste menperatzen dutenei
gerta dakieke teknika biho-
tzaren aurretik jartzea, eta
hori da sor daitekeen bizioa.
Horri ez diozu sinetsiko
antzezpena. —

Beste bizioa beti pertso-
naia bera egitea izan daite-
ke. Lina Morganek egiten
duena, esaterako.

Eta arrisku hori zugar ez duzu ikusten?

Baina nik beti behar izaten
dut norbait akuilua sartuko
didana. Ni oso eroso naiz
eta badakit nire zein erregis-
trok funtzionatzen duen
ongi, badakit tonto aurpegi
honekin zer egin. Eta erre-
pikatzeagatik norbaitek
akuilua sartzen badit eskertu
egiten diot, arrazoa badu
behintzat. «Goenkale» ere
oso arriskutsua da: 365 atal
ondoren lan mekanikoa
egiten duzu eta hori ez da
horrela egin behar, exigen-
teagoa izan behar da. Nik,
gainera, gero ez dut saila
ikusten eta askotan nik
esandakoen zergatia ere ez
dut jakiten. Lotsa ere pasa-
tzen dut horregatik, histo-
rian inplikatu egin behar
baita.

Ni oso memorizatzaile
ona naiz eta azkeneko
unean testuak ikastea nahi-
koa dut, gainera. Alfer guz-
tiek zortea dute.

Alferkeria aipatu duzu

«Zure bizipenez osatutako altxorrak ematen dizu teknikak ematen ez duena». (Argazkia: A. Elósegui).

Bestelakoa izanez gero zauden lekuan egongo zi- nateke?

Lehen, merkatal bidaiari
nintzenean ere, hura aktore
izateko era zen. Ni honetan
sartu nintzen, ordea, eta or-
duz geroztik, hamabost ur-
tez, ez dut damutzeko astirik
izan.

Zer moduz ordaintzen dituzte aktoreak Euskal Herrian?

Zure hobbyan lan egitea be-
zalako bedeinkaziorik ez
dago eta horregatik nahiko
ondo ordaindua da gure la-
na. Hala ere, beti zalantzan
bizi behar duzu. Lan bakoi-
tza bukatuta, zer gelditzen
zaizu? Goian zerua eta be-
hean lurra. Txanpa on bat
topatuz gero bitarte horretan
ondo ordainduta dago, bai-
na ziurtasunik inoiz ez duzu,
nahiz eta lan on batek bestea

dakarren askotan.

Ba al da inoiz egingo ez zenukeen lanik?

Ez didate inoiz gauza gorro-
tagarrik proposatu, edo
batere itxurosoa iruditu ez
zaidanik. Niri ez zait axola
kalean larru gorritan korrika
hasi behar badut ere. Nire
lana da eta kito.

Aktorea zara hemen eta euskaraz. Halabeharrez al da?

Ni konsziente naiz euskal-
duna izatea zorte handia
izan dela. Ez banu euskaraz
jakingo, orain ditudan ha-
mar aukeratik bat ere ez nu-
ke izango. Nahiz eta euska-
raz nahiko trakets egin, eus-
kaldun zaharra naiz eta hori
zortea da hemen lan egite-
ko.

Baina Euskal Herritik kanpora lan egiteko tra- ba izaten da hori batzu-

tan, ezta?

Nik kanpoan lan egiteko
bandicap handia daukat,
nabaritu egiten zaidala eus-
kalduna naizela gazteleraz
aritzen naizenean, alegia.
Askotan deitu izan didate
kanpotik, baina garbi esan
didate bikoiztu egin behar-
ko luketela nire ahotsa. He-
men lana izanda, hala ere,
niri hori berdin zait, baina
ziurtasun hori banu...

Ofizio honek badu be-
deinkazio bat, ordea: ez zara
sekula zaharra. Osasuna
duzun bitartean lan egin de-
zakezu eta hori ez dago or-
daintzerik.

Eta euskarazko antzer- kiaren eszenatokian, be- raz, etorkizunik ikusten al duzu?

Lehen amateurtzat hartzen
gintuzten euskaraz aritzen
ginen aktoreak eta gure la-
nak. Orain, ordea, kontsi-
derazio pixka bat hartzen ari
gara. «Florido pensil» egiten
ari garela, askok aitortu di-
gute beste batzuri zertan
inbidiarik izan ez dugula.

**«Oso eroso naiz eta badakit nire zein
erregistrok funtzionatzen duen ongi,
badakit tonto aurpegi honekin zer egin»**

«Goenkale» ere oso arriskutsua da: 365 atal ondoren lan mekanikoa egiten duzu eta hori ez da horrela egin behar». (Arg.: A. Elosgi).

Horrek harrotasuna ematen du. Jada ez gara «*lagun kua-drila*», baizik eta aktoreak. Lehen aktoreak Madriletik etortzen zirenak ei ziren, eta gu, berriz, antzerkia egiteko elkartzen ginen afizionatuak omen ginen.

Zinemari dagokionez, aldiz, «Maité»ren ondoren euskarazko produkzioen lehortean besterik ez dugu orain.

Euskal zinemarik ez dago. Zuzendarien azken belau-naldia — Medem, Bajo Ulloa... —beste era batekoa da. Horiek ez dute hau Euskal Herria moduan ikusten. Zinema unibertsala egiten dute. Lehen, subentzioak jasotzen zirela eta, batzuk —Pedro Olea, Alfonso Hungria...— hasi ziren euskarazko zinema egiten, bai-

na subentzioak desagertzen direnean jende hori ere desagertu egiten da.

Telebistan, berriz, ari dira bertako produkzioak ugartzen. Izan ere, jendeak hori eskatzen baitu. Oraindik arrotza egiten zaigu bikoiztutako produkzioak kontsumitzea. Eta telebista animalia erraldoi bat denez, asko behar du eta badirudi hemen produkzio propio asko egongo direla.

Hori bai, izugarri gustatuko litzaidake zineman aritzea, asko atsegin baitut. Hori bada erronka, zinemako pantaila oso handia da

eta hor ez dago inorri iruzur egiterik. Sinistu egingo dizute, edo ez.

Ordiziarra zara, aspal-didanik Donostian bizi bazara ere. Euskara batuan aritu behar izateak burubaustea ematen al dizkizu?

Oso traketsa naiz, azkenaldian asko ikasi badut ere. Gehiegi ez, hala ere, kaskagor samarra bainaiz. Hori bai, herrietakoak garenon esateko modua askotan ikusleek eskertzen dute. Erregistro horiek lagundu egiten dute, baina neurtu egin behar dira. Sinesgarri-

tasuna ematen dute, baina Euskal Herria ez da Goierri eta denek ulertu behar dute. **Telebistaren eraginez izar sistema deritzona sortzen ari al da bemen ere?**

Ni hortaz salatzen nauena oso oker dabil. Hori bai, telebistaren eragina nabaria da: telebistako sail batean ospetsu egiten bazara, etengabe deituko zaituzte. Antzerki baten aurkezpe-nean gure aurpegia jarritz gero sarrera batzuek salduta daude jada, ezagunak dire-lako. Horretan agian funtzionatzen du izar sistemak.

Azken finean, lanak lana ekartzen du. Baina, alde-rantziz, desagertzen zare-nean, zaila duzu berriz ere ateratzea.

Trabak jartzen al ditu

«Herrietakoak garenon esateko modua ikusleek eskertzen dute. Erregistro horiek laguntzen dute, baina neurtu behar dira»

«Nik intuizioz lan egiten dut konzentrazioz baino gehiago, beraz, telebistan antzezteko ez dut arazo handirik izaten»

telebistan antzezterakoan tresneriaren menpe egoteak?

Nik intuizioz lan egiten dut konzentrazioz baino gehiago, beraz, ez dut arazo handirik izaten. Emazteak esaten dit gehiago prestatu eta kontzentratuz gero hobe lan egingo nukeela, baina bai zera! Jose Ramon Soroiz eta Kontxu Odriozola asko landu eta prestatzen aritzen dira antzezpeneen aurretik, eta Elena Irureta eta biok, ordea, «Ama begira zazu»-n, esaterako, azken minutu-rarte farrezka.

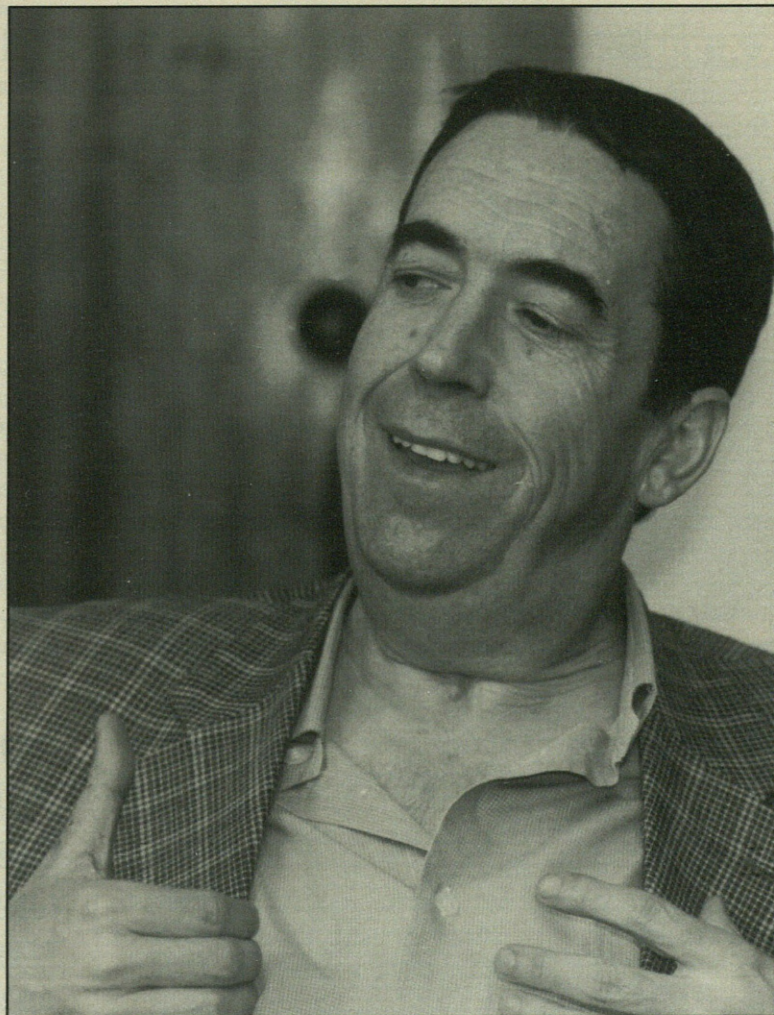
Intuizioak, baina, istri-puetatik salbatzeko balio dizu antzeztean. Kontxu eta ni, esaterako, oso ondo moldatzen gara, testuren bat ahaztu zaigunean edo, eszena salbatzeko.

Baina gauza horietarako telebista ez da erosoagoa?

Baina urduritasuna ere handia da huts egiteak direla eta errepikatzen hasiz gero, eta pertsona askok egiten dugu lan elkarrekin. Hona ezin da etorri testuak ikasi gabe, esaterako.

Zer du nabiago Mikel Garmendiak, barre ala negar egitea?

Niretzat askoz ere errazagoa da negar egitea barre egitea baino. Ez dut nire buru barre eginez ikusten. Nahiz eta ni rol komiko batean klasifikatuta egon, trajikomed

asko atsegin dut, beste eremu batzuk jorratuko nituzke gustura. Gustatuko litzaidake pertsonai gizagaixoren bat egitea, Paco Rabal-ek «Santos Inocentes»-en egiten duena, esaterako. Zailena, pertsonai neutro eta serio bat egitea da. Baina erronka hori hartuko nuke.

Gustu kontuekin jarraituz, zein zinema mota duzu atseginen?

Boladaka izaten da. Garai batean zinema frantsesa ikusten nuen asko, baina ez nuen ulertzen. Gero zine beltz amerikarra, baita II. Mundu Gudako filmeak, eta orain, aldiz, «españolada» deitzen ditugun horietako batzuk ikusten aritzen naiz gustura. «Bienvenido Mr.

Marshall», «El verdugo» pelikula oso politak dira, adibidez.

Zinema ikusteko, baina, zinema aretora joan behar da, pantaila handian ikusi behar da zinema. Bideoa badut etxean, baina apenas erabiltzen dut.

Eta zein antzerki autorek erakartzen zaitu gebien?

Tennessee Williams izan nuen garai batean oso gustuko. Oso klasikoa naiz eta abangoardiako istorioak ez zaizkit gehiegi gustatzen. Orain asko aipatzen da jendeak gauza dibertigarriak nahi dituela. Niri ez zait batere axola, ordea, antzerki batera negar egitera joatea. Nik behar dut sendoa izatea eta mezu bat eskaintzea, ez mo-

ralina bat. Zerbait esan behar du antzerki lanak, sentsibilitatea ukitzea behar dut nik.

Amaitzeko, telebista: zer ematen du eta zer kendu «Goenkale»-k?

Lotuta egotea da desabantaila. Gauza batzuk, beste lan batzuk, alboratu egin behar dira eta aukera bat egin. Asmatzen jakin behar da eta azkenaldi honetan nik asmatu egin dudala iruditzen zait. Nik «Goenkale»-ri zerbait zor diot, eta gaur esan didatenez nirekin jarraitzeko asmoa dutenez (oraingoz urte amaierarte), beste lanen bat utzi beharko dut oraindik ere.

«Ez dut saila ikusten eta askotan nik esandakoen zergatia ere ez dut jakiten. Lotsa ere pasatzen dut horregatik. Oso memorizatzailer ona naiz, azkeneko unean testuak ikastea nahikoa dut. Alfer guztiek zortea dute». (A.: A. Elozegi).

ARANTXA ERASUN

Ikastolen jaietan DBHaz mintzo gara

BIZKAIKO Ibilaldiarekin hasi da ikastolen jaien Hegoaldeko urteroko zirkuitoa. Eta ikastolen munduan —eskolen munduan orohar— zerbait baldin badabil gori-gorian, Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzaren gorabehera da. 1989/90 inguruan ilusioz hartu zen irakaskuntzari aire berriak ekarriko zizkion erreforma haren berria. Eskolari aitortzen zitzaion autonomia hura, kudeaketa aldetik bezala hezkuntz-proiektuen arloan; eskola-komunitatearen partehartzea bultzatzea, elkarlana.. Erreformak berekin zekarren irakaskuntzaren ordenamendu berriari heldu nahian, Derrigorrezko Hezkuntza bi urtez luzatuko baitzen, hainbat gogoeta, eztabaida eta proiektu bideratzen hasiak ziren.

Etaparokopentsu honen erdian berebiziko eragina izan zuen eta duen ikastolen publikazio-prozesu istilu-

tsua egokitu zen, eta honek oztipoa, etena suposatu zuen. Hainbat eztabaidagai eta zalantzaren artean DBHrena izan zen orduan ere punturik ilunenetariko bat, dudamuda handiak sorrarazi zituen: izango ote du ikastolak 12-16 urte bitarteko irakaskuntzarako aukerarik? Zein baldintzatzen? Nora joango ote dira gure seme-alabak 12 urterekin?

Prozesu honen biharamuna gainditu gabe artean, eskola-maparen eztabaida egokitu zen, eztabaida baino itxaronaldi luzea, 1995eko azarorarte ez baitzen ezer kaleratu. Kontuan izanda DBHren ezarpena 96/97 ikasurtean egingo dela, denbora eskasirena prozesuaren alderdi txarrenetarikoa bat izan da, eta da.

Eskola-mapa honi EAEko herrialde bakoitzetik lekuan lekuko irakurketa

egiten bazaio ere, badira hainbat puntu oro har azpimarra daitezkeenak. Lehenik eta behin, Euskarazko irakaskuntza ziurtatzearen gaia legoke. Bizkaian eta Araban kezkatu dira nagusiki gai honetaz hizkuntz eredu desberdinetako lerroak bildu baitituzte ikasgune berean eta honek ondorio kaltegarriak ekar ditzake euskarazko ere-

**Euskarazko ereduak
soilik irakatsiko duten
ikastetxeetan pertsonal
guztia euskararen
ezagutza eta erabilera
onekoa izatea
nahitaezkoa da**

100.000 lagun bildu ziren,
antolatzaileek aipatu bezala,
joan den igandean
Trapagaranen Ibilaldiaren
aurtengo edizioan parte
hartzeko. Bizkaiko ikastolen
festak meatzaldeko bihotza izan
zuen ibilbiderako gune eta
«Barne-Barnetik», berriz, leloa.

Itxaropena ikastolako
antolatzaileek oso baikortzat jo
zuten festan parte hartu zutenen
kopurua, izan ere 280 guraso, 22
irakasle eta 350 ikasle aritu
baitziren lanean jendetza hau
jasotzeko. (A.: J. Etxebarrioste).

duan ikasten ari direnentzat, zona erdaldunduetako euskararen egoera larriagotu egiten duelako.

Bestalde, euskarazko ereduan soilik irakatsiko duten ikastetxeetan pertsonal guztia euskararen ezagutza eta erabilera onekoa izatea nahitaezkoa da eta badirudi arazo edo kezkaren batzuk sortzen ari ote diren arlo horretan ere..

Gainera, Derrigorrezko Hezkuntza Osoa ikastetxe berari, bakarrari atxikia aldarrikatzen da. Hasi 2 urtetik eta 16 urtera bitartean etenik gabeko hezkuntza, proiektu bakar batean oinarritua, kudeaketa-organo beraren gestiopean. Ez da hori egungo egoera. Haur eta Lehen Hezkuntzako ikastetxeak daude, batetik, 12 urte bitartekoak, eta DBHko zentro berezituak edota Ertaintetako zentroei atxikiak bestetik. Egoera honek ez du ziurtatzen irakaskuntza koherentearen jarraipena.

DBHko kalustroen osaketa ere puntu garrantzitsua da. Lehen ziklorako adskripzioak egin berriak dira. Badi-rudi ziurtatu egin dela jatorrizko ikastetxeko irakasleek lehentasuna izatea lehen etapan. Bigarren etaparako adskripzioak heldu den urtean egingo dira eta irakasle hauek ertaintetako irakaskuntzatik etorriko dira. Bi lan molde desberdinetan aritutako irakasleen uztarketa nola egiten den erabakiorra izango da lehen aipatutako jarraipen edo koherentzia hori mantendu nahi bada.

Ikastetxe bakoitzaren autonomia aipatu behar da, halaber, kudeaketan nahiz hezkuntz proiektuen arloan. Pentsatzen dut, ordea, erabiltzen den heinean alboratu ere egiten dela, eta hori bermatzeko bideak jarri behar dira.

Azkenik, herri txikietako eskolen iraupenerako arazoa dago, hori jasaten dutenek ederki salatu duten bezala. Autonomia eta elkarlana zertan gauzatzen diren jakiteko beste termo-metro egoki bat izanen da.

MALORES ETXEBERRIA

UHAITZANDIKO URAZ BUSTI

Ezponda poetaz

E**GUN** aipatuko dizuet liburu berri bat: «Ezponda (1557-1595) euskal neurthitzetan». Berpizkundeko mauletar protestante baten frantsez olerkiak dira beren itzulpenarekin. Autorea: Jean-Baptiste Orpustan erakaslea. Argitaldaria: Baigorriko «Izpegi» argitaletxea. Nire xedea ez da horien erreklamaren egitea, ez eta literatura kritikan eskuaren sartzea, astekari honetako beste zati batean egiten den lana baita. Baina pedara horretaz baliatu nahi naiz bi puntu bereiziren azpimarratzeko, horiek direla batetik euskal protestantis-moaren historia frustratua, bestetik itzulpen eder baten eredua.

BADAKIGU Bernard Etxepare-ren ondotik XVI. mendeak eman zuen beste idazle nagusia Joanes Leizarraga protestante artzaina izan zela: «Testamentu Berria» euskaratu zuen eta 1571 urtean agertu, Nafarroako erregina Jeanne d'Albret-en manuz. Leizarragak laguntzale ukan zuten beste artzain batzuk, haietan zuberotar zenbait. Hain zuzen ere, Zuberoan zuen arrakasta gehienik ardietsi erlijio berriak, ez populu xumea, baina jaun intelektualean artean. Haietan agertu ziren idazle batzuk, legegizonak, bereiziki Zalgitzeko jauna, Jacques de Bela mauletarra eta Jean de Sponde (Ezponda).

JEAN LOUIS DAVANT

FRANTZIAKO erresumaren alde zagon «de jure» Zuberoa, baina Biarno eta Nafarroa Beheraren artean kokatua, Jeanne erreginaren azpiko gertatu zen «de facto». Haren zerbitzuko jartzen ziren zuberotar jauntxoak, bereiziki epaile bezala, baina muzin egiten zioten herritar xeheek, Nafarroa Beherean bezala Zuberoan ere, ta bortxaka konbertitu nahi zuten erregina bortitzak. Ez zien mesede handirik egin, ez tokiko protestanteei, ez orokorki euskal herriei, lortu zuena izan baitzen nafar jaunena asaldatzea, gerla zibil gogorren piztea ta gure bi herrialde hauen hondatzea.

TOLERANTZIARIK ez zela katolikoek aldetik, gauza jakina da Euskal Herri ex-katoliko honetan. Baina protestanteen buruzagiek ere ez zuten bertute horretatik mikorik, eredu onak ditugularik Jeanne d'Albret erregina tiranikoa eta Calvin bera, Geveneko diktadorea, Jean Servet medikua sura bidali zuena heretiko bezala. Tolerantzia bi erlijioen kohabitaziotik sor zitekenn eta hori toki batean bederen gertatu zen, La Bastide-Clairence delako Bastidan, Leizarragaren agintepean hain zuzen, hango elizan ofizioak aldizka ematen baitzituzten akortean eta adostasunean katoliko eta protestanteek, orduen banatzeko elkarrekin hitzartuz.

Azkenean kasik ezaba gelditu zen Zuberoako protestantis-moa: gutiz gehienek ihes egin zuten Biarnora, bakar batzuek Gipuzkoara; Zuberoan egonen direnek Malatazen jazarpena pairatu beharko dute 1661ean. Bitartean galduko dira protestanteen idazkiak edo urrutiko hauspen gordeko.

TXUTXU - MUTXUKA

BAGERA AZOKAREKIN BATERA BAZKIDE KANPAINAN

Bagera, Donostiako Euskaltzaleen Elkarte Bazkide Kanpaina bideratzen ari da azken hilabeteotan, barne hausnarketarako tarte hartu ostean. Maiatzaren 25ean elkartu ziren azkenekoz datozen urteotarako lehentasunak izango direnak zehazteko. Nolanahi ere, hainbat ekimen abian dituzte. Aurreikusia zuten moduan, kale presentzia indartzeko ahaleginetan dihardute. Plazaratze honi azoken bidez ekin diote; nekazal produktuen giroaz baliatzea «*aukera paregabea delako*»

NOR - NORI - NOR K

ENRIQUE JORDA

euskal musikaria zendu da Bruselan. 1911. urtean Donostian sortua, Enrique Jorda hainbat orkestra sinfonikotako zuzendari izan zen garai batean: Madrilgo Orkestra Sinfonikoa, Hegoafrikako Orkestra Sinfonikoa edota Euskadiko Orkestra sinfonikoan, besteak beste. Guridi, Escudero edo Milhaud bezalako konposagileen lanak estreinatu zituen eta 20 disko baino gehiago grabatu ●

JOSU LOROÑORI

omenaldi beroa eskaini diote Bilbon iragan asteburuan. Bilboko Eskusoinu Orkestra Sinfonikoak 400. kontzertua eman du eta emanaldi guztietan taldearen buru izan den Loroño omendu nahi izan dute. 33 urte igaro dira Eskusoinu Orkestra Sinfoniko hau sortu zuenetik. Hasierako zortzi kideak, 30 dira gaur. Eskusoinu orkestra honek European zehar hainbat kontzertu emateko aukera izan du ●

ERNESTO TELLERIAK

uda aldera pantailaratuko du «Menos que cero». Gasteizen bizi den eibartar zinema zuzendariak Iñaki Zabaletaren «110. Street-eko geltokia» hartu du filmerako oinarri. 1988an «Scorpion» estreinatu zuen baina ez zuen arrakasta handirik izan. «Menos de cero»-ren ostean, «Suerte»-ri helduko dio. Oraingoz ez du filme bat euskara hutsez egiteko ametsa gauzatzerik izan ●

TEILAK

■ IMAJINA EZAZU EUSKADI MARTXAN

BANCO Central Hispano-k, urte garai hauetan ohi duenez, «Imajina ezazu Euskadi» lehiaketa jarri du martxan; aurtan bederatzigarren edizioa beteko du. Margoa, argazkia, ipuniak eta poesia sailetan parte hartzeko aukera izango da, bai euskaraz eta baita gaztelaniaz ere.

Aurreko edizioetan lehiaketa honek izandako arrakasta nabarmendu dute antolatzaileek; ia sei mila parte hartzaile aritu direla argudiatuz. Kantitatea ezezik, aurkeztutako lanen kalitatea ere bermatzen du lehiaketa hauek, antolatzaileek azaldu dutenez.

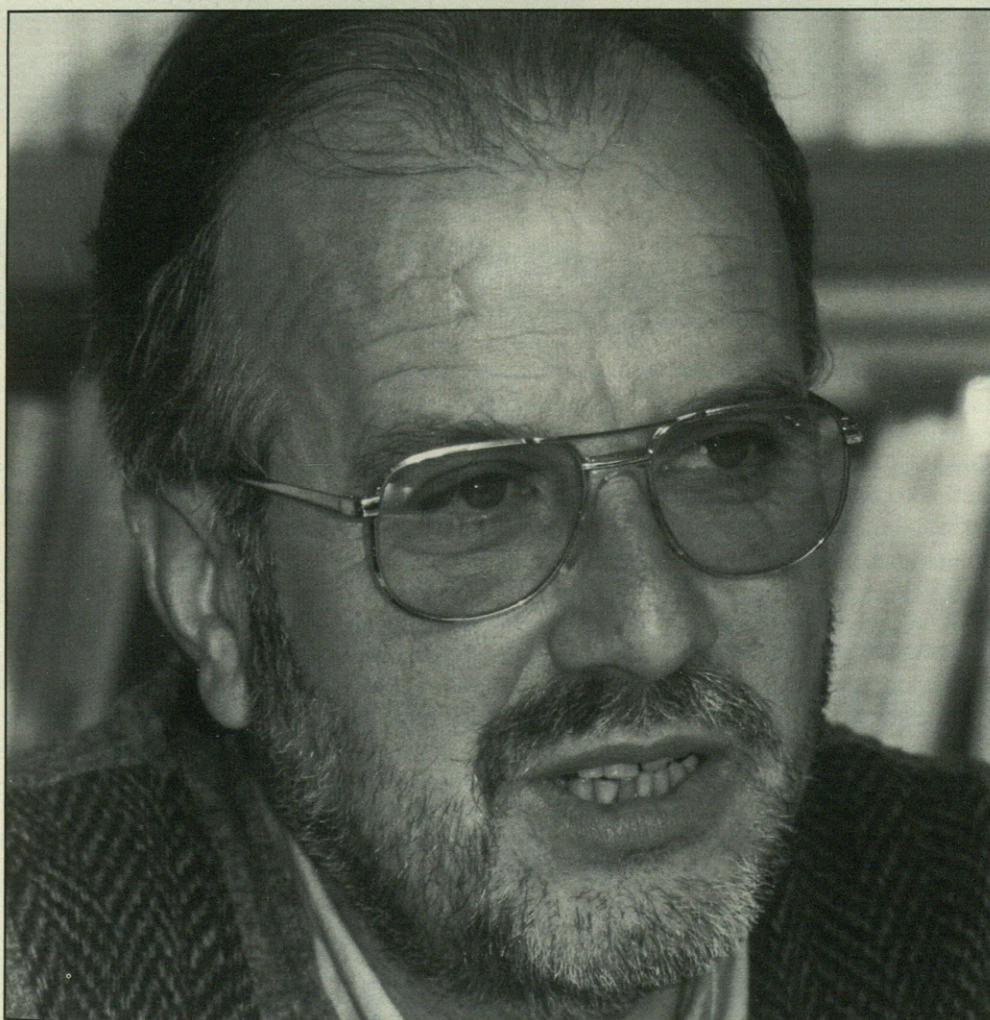
Iaz bezala, sei milioi pezeta t'erdi banatuko dira arlo bakoitzeko irabazleen artean. Nolanahi ere, zeregin batetik bestera aldea nabaria da. Margoan esateko, lehen saria daramanak milioi t'erdi pasatxo eskuratuko ditu. Argazkian, poesian, eta ipuinetan aldiz 450.000 pezeta inguru utzi dira lehen sariarentzat.

Deialdiaren esanahia ongien islatzen duenari, Nestor Basterretxeak eginiko zilarrezko oroigarri berezia emango diote. Berreskuratzea merezi eta ahaztuta dagoen Euskal Herriko dimentsio edo esparruren bat ongien imajinatzen duenarentzat izango da.

Irailaren 30ean amaitzen da lanak aurkezteko epea. Arauak, aldiz, Banco Central Hispanok Euskal Herrian dituen bulego guztietan aurki daitezke. Urriaren 16 aurretik jakinaraziko dira epaimahaien erabakiak.

XVI. mendetik XIX.a bitarteko Euskal Herriaren historiaz liburua kaleratu du Xoxe Estevezek.

«Nazionalismoaren gutxiespena postmodernoen gezurra da»

Euskal historia modernoaz atera duen azken liburuarekin joan gara Xoxe Estevez historialari galiziarraren-gana; Urumeako korronteak gaurko Euskal Herriraino ekarri gaitu.

Historia idazteko modu bat aukeratu behar eta zein egokiago, kanpotik egina ala historia borren lekuko den berrian idatzitakoa?

Gauza guztiekin bezalaxe, argiguneak eta itzalak ditu gai honek. Lehenengo ikustaldian badirudi kanpotik aztertutakoak inpartzialagoa behar duela izan; herri horretan bertan biziko lituz-

Deustuko Unibertsitatean irakasle da Estevez. (Arg.: Alberto Elozegi)

«Euskal Herri-
aterata herri
honetaz dagoen
irudia manipulatu
dago; kanpotarrek
hemengo historia
ezkorra egingo
lukete»

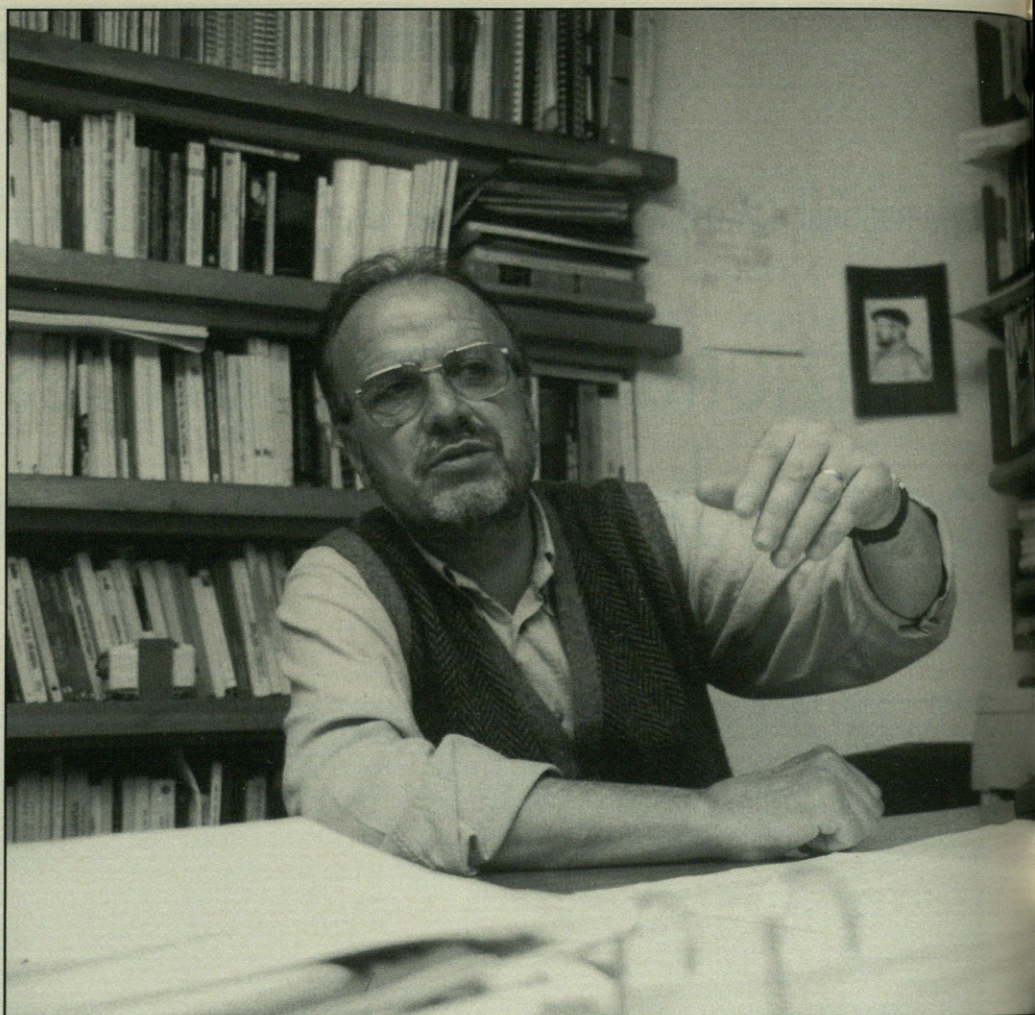
keen presiotik at gelditzen delako. Nolanahi ere, mesfidati naiz gaur egun kanpotik egiten den historiaren aurrean. Eta neurri berean, barnetik aztertu arren, ikuspegi espainolista batetik idazten denaz. Ondorioz, historia barnetik eginda ikuspuntu nazionalista batetik aztertutakoaren aldekoa naiz, erabat objetibo izatea ezinezkoa dela kontutan harturik.

Ideologiaz nazionalista eta borren eraginez historia idazten duen iker-tzailea zaitugu beraz...

Ezbairik gabe. Jabetzen naiz, ordea, euskara hobeto ezagutuko banu ikuspegi aberatsagoa eskainiko nukeela, nire euskara maila ez baita irakurtzeko adina besterik. Bestalde, Euskal Herri-aterata herri honetaz dagoen irudia oso manipulatu dago, oso ezkorra da; beraz, kanpotik orain historia egingo lukete baina benetan ez dena azalduz.

Hala ere Euskal Herriko histori-az gebi-ago idatzi izan da kanpotik. Zure lana, Txalaparta argita-letxeak kaleratutako beste bi liburukiekin batera, butsuneren bat betetzera al dator?

Baietz esango nuke. Oro har Euskal Herrian idatzi den historia metodologiarik gabekoa izan da; unibertitate baten ezean ahal izan zutena

«Etsaia kanpoan bilatu behar dela badakit». (Arg.: Alberto Elsoegi)

egin zuten historialariek. Emaiza? Datu eta bitxikeriz beteriko historia, baina inondik inora ez osatua. XIX. mendeko foru historialariek utzitako historia mitikoa jarraitu da. Mitoak beharrezkoak dira herri bat ulertzeko, baina gaingitu ere egin behar dira. Alde horretatik liburu honetan objektiboa izaten saiatu naiz baina onartzen dut ditudan ideia nazionalistek eraginik izan dutela nire lanean.

Etengabe erabiltzen duzu baritzaren metafora «Historia de Euskal Herria» bigarren liburu-kian; izenburuak ere nabiko epikoak dira: «Eus-

kal Herria bi putzeren artean» esaterako.

Ez nuen liburu tekniko bat idatzi nahi. Jendearengana hurbiltzeko askoz ere erakargarriagoak dira horrelako hitzak. Askoz ere esanguratsuagoa dela uste dut «Historia moderna» izenburuaren ordez, «Del hierro al roble» erabiltzea.

Haritza euskaldunen sinbolo izan da beti. Izatez, herrialde askoren sinbologian dagoen zuhaitza da. Ira-

gankortasunaren aurrean egonkortasuna aldarrikatzen du. Metafora hauek ideologi kutsua hartzen dute nire liburuan: herri txiki baten kanpotik datorrengandik duen defendatzeko beharra.

Euskal Herriko historia-ri ikuspegi berri-rik erantsi al dio kaleratu berri duzun liburuak?

Ikertu ditudan zenbait alor orainarte ezezagunak ziren. 1780. urtearen inguruan,

«Euskal Herri-az idatzi izan den historia datu eta bitxikeriz bete-
dago baina inondik inora ez historia osatua»

emakumeek protesta bat burutu zuten lehenengo aldiz beraiek protagonista zirela, aldamenean gizonik gabe. 1734an, Irunen, gure historiak ezagutzen duen insumisioaren inguruko lehenengo arazoa azaleratu zen eta hori ere ageri da.

Horretaz gain, euskaldunak kanpotik zetorkien guztia bere egiteko beti izan dira oso bereziak. Ilustrazioa, esate baterako, guztiz teorikoa da eta Euskal Herrian erabilera praktikoa eman zioten RSBAP (Euskal Herriaren Adiskideen Elkarte) edo antzekoen bitartez. Liburua irakurrita segituan igertzen da euskaldunak ez direla teorikoak, oso pragmatikoak baizik. Eta gataz-

kak ere gure historiaren ezaugarri izan direla betidanik; ez soilik gaur egun. Herrialde guztiek dituzte euren alde ilunak eta argiagoak; iluntasun horretan eror ez gaitezen oso garrantzitsua da historia ezagutzea.

Euskal Herriaren historiari ari gara; baina maiz Euskal Herriko edo zer aztertzerakoan zetxobait urrun gelditzen dira Nafarroa eta Iparraldea. Zein irizpide jarraitu dituzu zuk?

Historia orokorra egiten saiatu gara, horrek dituen zailtasun guztiekin. Iparraldean adibidez, oso lan gutxi egin da. Ekonomikoki ezberdintasun batzu egiten ditut, Nafarroa eta Iparraldearen artean, baita demografian ere; baina ahal izan den neurrian sikiera orokortasun hori zaindu dugu. Eta noski, Euskal Herria hitza erabili dugu Euskadiren orde, askoz ere egokiago iruditzen baitzaigu horrela.

Galeuzca mugimendua- ren bultzatzaileetako bat zaitugu. Subiratasuna- ren aldarrikapen borretan, non gelditu da Galeuzca?

Francok irabazi zuenean mugimendua hiltzen joan zen astiro. Egungo konstituzioak autonomiaren gozokia eman zigun, baina konstituzio konfederala izan beharko luke, eta hartan estatutak ia eskuduntza guztien jabe izango lirarteke. Gainera, funtzionamenduekin ados ez bazaude banatzeko aukera ematen dizu horrelako konstituzio batek.

Galeuzca alderdi nazionalista guztien artekoa izan beharko luke eta ildo hone- tatik, azkeneko hauteskun- deetan aukera historikoa izan dute alderdi nazionalis-

“Euskaldunak oso bereziak izan dira kanpotik zetorkien guztia bere egiteko, pragmatismo handia ikusten da”

ta guztiak elkarrekin batu eta beste indarrei aurre egi- teko. Edonola ere, azkenean hitzartu diren paktuak ikusi- ta zaila izango dela dirudi. Dena den, PP-k agindutakoa bete ezean, nork daki zer gertatu litekeen.

Nork esan behar zuen Umberto Bossik Italiako iparralderako aldarri- katu berri duena en- tzungo genuenik; alegia Padaniako burujabeta- suna?

Azken urteotan asko aldatu da Europako mapa. Bossik egin duena aintzat hartu be- harko litzateke geurea be- zalako herri txikiak ere. Postmodernoez nazionalis- moak gutxiesten dituzte, atzeratuak direla argudiatuz, eta kosmopolitismoa alda- rrikatzen dute. Baina gezu- rra da hori. Nola maitatuko duzu urrun dagoena, ez ba- duzu aurrez gertukoa mai- tatzen? Goethek zioen be- zala, «leibo txiki batetik ba- giratu behar da mundua- ren handitasuna».

Nazionalismoarekin le- bial artikulugile aritzen zara bainbat komunika-

bidetan: «Egin» en, «Deia» n...

«Egin» en, sorreratik nago. Oso argi daukat etsaia nor den eta aukera nazionalista guztiak errespetatzen ditut horrexegatik. Hemengo zenbait gauzekin ados egon ez arren, etsaia kanpoan bi- latu behar dela badakit. «El Pais» egunkaritik hotsegingo balidate ezetz esango nieke, edo gutxienik baldintza moduan nire lana ez ukitzea eskatu.

Urte asko daramatzazu Deustuko unibertsita- tean irakasle. Zein ildo jorratzen dira gaur bis- toriaren ikerkuntza es- parruan?

Bestelako itxura ematen duen arren, hemengo his- torialariengan ikuspuntu espainolista da nagusi eta eta ni bezalakoak alboratuta gelditzen gara. Organigra- man eskailera mailak igot- zeko lehia handiegia dago gaur; garai batean enpresa- tan ikusten zena gaur egu- nero ikusten dugu uniber- tsitatean.

IXIAR ROZAS

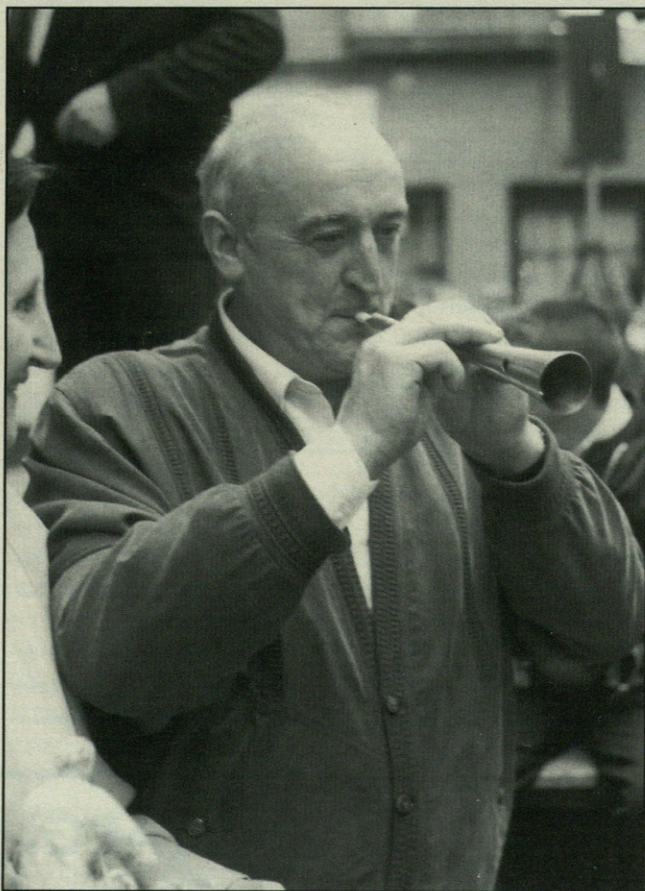
ARGIZTAPEN PROFESIONALA
ARGI IBILI

EZPELETA - MÓBILA 07-33-08 58 43 11

Manuel Sudupe 'Montte' dultzainero azkoitarra omendu berri dute Biasterin

Dultzainaren aho-zulo bizia

Dultzaina monttetarren harmarri dela esan liteke. Doinu biziak darizkie haien tresnei. Ez alferrik, belarriko transmisioa zaindu duten dultzain jole bakanetakoak dira. Manuel, familiako azken oinordeko dugu.

'Montte' 1940an jaioa, goitizena ematen dion baserriak, XIX. mendetik ezagutu du dultzaina tradizioa. (Arg.: P. Sarriegi)

ARABAKO Biasterin urtero egiten den Dultzaineroaren Egunaren ospakizunen kari-
ra, aurten Gipuzkoako Az-
koitiako Montte baserriko
Manuel Sudupe Epelderi
egokitu zaio omena jasotzea
lehengo maiatzaren 12an.

1940an jaioa, goitizena
ematen dion baserriak XIX.
mendetik belaualdiz be-
laualdi ezagutu du dultzai-
na tradizioa. Gaur egun di-
rauen euskal musika herri-
koia ezinbesteko errefe-

rentzietarikotzat jotzen dute
Manuel dultzaina adituek,
Gipuzkoa aldekoek batik
bat. Jose Sudupek, Manue-
len aita, 17 urte zituela Julian
Soraluze osabarekin ikasi

zuen dultzaina jotzen, eta
geroztik Gipuzkoako dul-
tzaina giroan Montte base-
rriko itzala nabaria izan da
han-hemenka.

Baina bereziki baserri gi-

roan ezagunago, hiri han-
dietan baino. Batetik, meta-
lezko dultzaina jotzeagatik
(Gipuzkoa eta Bizkaian tra-
dizio handikoa eta egurrez-
koak baino doinu grabea-
goa duena), eta bestetik,
soinu txikiarekin batera ari-
tu ohi izan direlako.

Gaur egun, beste bi lagun
aritzen dira 'Montte'rekin
batera: Korta baserriko Ina-
xio Soraluze dultzainarekin
lagunduz, eta Jesus Soraluze
atabalaria. Honela Gipuz-
koa eta Bizkaiko tradizioa
jarraituz, nahiz eta Nafa-
rroako egurrezko dultzai-
naren eraginez, gero eta ba-
kanago gelditzen ari den.

Nafarroako doinuak nagusi

LEHEN garai batean Gipuz-
koa eta Nafarroako dultzai-
na giroek beste traza bat
zuten, bai musika tresna al-
detik eta baita erreperitorio
aldetik ere. Horrela gogo-
ratu du Manuel Sudupe
'Montte'k: *«gaur egun, be-
rriz, askoz berdintsuagoa
da dena, Euskal Herri mai-
lan nafar soinura joan dira
denak. Belarriko dultzaina
jotzeko era desagertuz doa»*.

Malenkoniatsu eta hala
ere baikortasunez mintzatu

« Belarriz jasotako transmisioari eutsi dioten azkenetako dultzaineroak dira monttetarrak »

**JOSE MANUEL
AGIRRE**

zaigu 'Montte' beteranoa dultzainaren etorkizunaz; «egia da lehengo dultzaina -metalezkoa- galtzen ari dela, eta gaurko gazteek, bisi bai asko, baina jarraitu gutxi egiten duela. Baina gazteak musikan gero eta jantziago dutoz, eta zabarra eta ederra izaki, dultzainak kaleari eutsiko dio, bori ez da galduko», esanaz. Gipuzkoan bertan esate baterako Elgoibar, Tolosa, Hernani edota Donostialdean gero eta dultzaina giro handiagoa somatzen dela dio, «kalerako ezin aproposagoa baita».

Monttetarrek urtetan utzitako zantzuari erreferentzia eginez, Gipuzkoako hainbat dultzainarorengana jo dugu, 'Montte'ren -Manuel- musikaren herrikoitasuna eta dultzaina jotzeko eraren bereizgarritasuna zertan datzan argi diezaguten.

Esate baterako, lehengo mendeko baserri giroan instrumentoa interpretatzen zen modu beretsua ote da gaur egun 'Montte' Manuelengan topa dezakeguna? Manuel Beltran, Trintxerpeko dultzaineroak interpretatzeko duen modu berezia nabarmendu du. «Gure bu-

■ Biasterin omendu zuten 'Montte' urtero egin ohi den Dultzaineroaren Egunean. (Arg.: P. Sarriegi)

rua dultzainero-musikotzat dugunok, instrumentoaren interpretatze lana deskuidatu ohi dugu, eta zentzu horretan monttetar Manuel dultzainero-interpretaria goraiatu nahi nuke bereziki».

Dultzainero aurretik trikitian

MENDE honen aurretik, dultzaineroak trikitilari izan ohi ziren lehenengo; kasta horretakoa da 'Montte' Manuel. Gaur egun Inaxio 'Korta' eta Jesus Soraluzeekin batera osatzen duen dultzaina taldea azken aztarnatzat jo liteke. Honelaxe azaldu digu Jose Manuel Agirre, Tolosako dultzaineroak: «Lehengo mendeko jotzeko estilo beretsua mantendu dute, dultzaina be-

larriz jasotako transmisioaren azkenetakoak dira. Gorde egin beharko litzateke bauen testigantza».

Juan Mari Beltran dultzaina aditu hernaniarrak, hari beretik, «monttetarren garaiako Gipuzkoako baserri giroko dultzainaren azken lekuko bizia dugu Manuel, egungo trikitilarien harrobitzat bar genezakeena».

Gipuzkoan garai hartan jotzen zen dultzaina estiloaren oinordeko dira monttetarrak. Manuel bera garai bateko erromeria estiloaren azken aztarna dela uste du Juan Mari Beltranek. Hernaniko dultzaineroak jasoak dituen ia 200 doinue-tatik gehienak ezagutzen zituzten monttetarrak. Izan ere, Gipuzkoa osoa miatuz 200 dultzaina doinu biltzea lortu zuen Beltranek. Manuel Suduperen etxera gerturatzearekin batera, ordea, ezustea izan zuen; jasotako doinu gehienek berri baitzuten monttetarrean.

Instrumentoaren funtzionalitate eta ulkerak jakin bati erantzuten zion estiloa da eta Manuel 'Montte' guzti horren oroitzapen eguneratua dugu. Dultzaina egile bezala ere aipatu beharrekoa da monttetarren lana; gaur oraindik Manuel 'Montte'k jarraitzen duen langintza da. Euskal Herri osoan ehundaka dira monttetarrek egin eta barreiatutako egurrezko nahiz metal-eko dultzainak.

Hala, Biasterin monttetarren bizitasuna gozatu ahal izan genuen bertaratutako guztiok, hamarkadetako ondarearen testigantzarekin bat eginez. Kale giroan soinu-txikiaren laguntzaz, 'Montte' eta 'Korta'ren dultzainen tiradizoak kale bazter guztiak ziprztindu zituen; Biasteriko urtean behingo zitak, urte osoan zehar ere beste segida asko izango dituelakoan!

PATXI SARRIEGI

« Monttetar Manuelen interpretazio lana bereziki goraiatzekoa da »

MANUEL BELTRAN

«Entzun» euskarazko musika aldizkariaren lehen alea ekainean kaleratuko da

Musika leituz «Entzun»

«Discinu aldetik oso berritzailea da, Joseba Poncek ongi asmatu du koloreetan».

Ekainarekin izango da kalean euskarazko lehen musika aldizkaria. Diseinu aldetik berritzaile eta mamiari begira sakon etorri ere. Hizkuntza, jatorri eta musika joera guztietara zabalik da. Aitu? Ba, «Entzun».

KOLORE nahasiko aldizkaria imajinatu behar dugu «Entzun». Koloreak diseinuan, orrietan, eta koloreak lerro artean; kontrastea musikarien jatorrietan eta gustuetan. 44 orriren tonaltate aberatsa, berritasunak dakarren freskotasunaz.

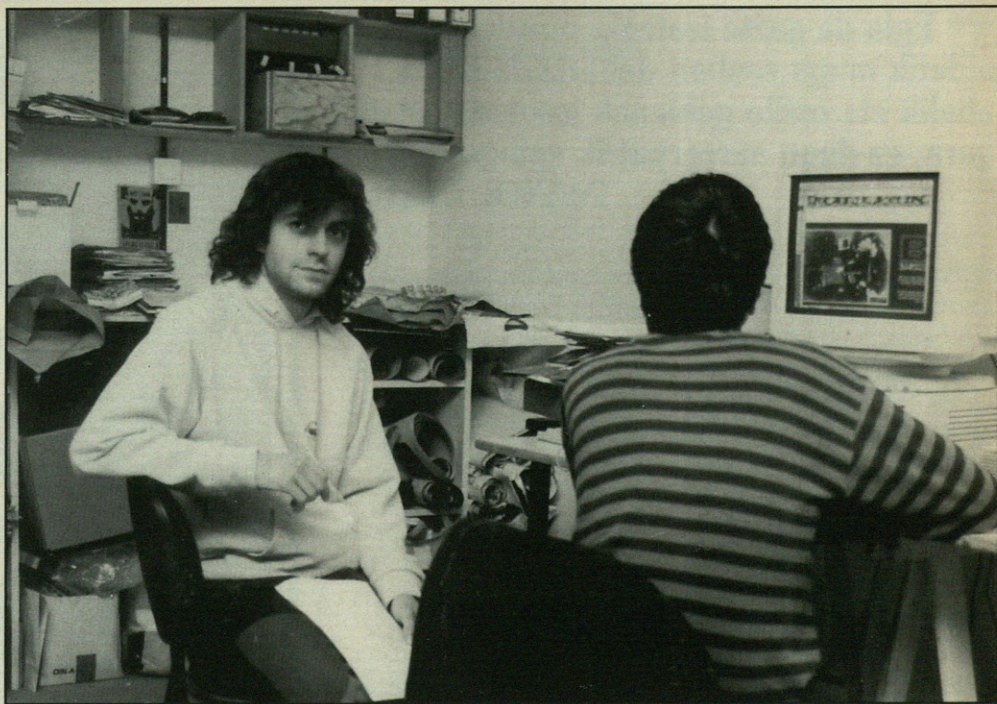
Entzun? Lehenengo euskal musika aldizkaria dela esan liteke. Aurrez «Bertsotop Info» kaleratzen zen Esan. Ozenkiren eskutik, baina oso noizbehinka. Hala, Esan Ozenki hedatuz joan zen heinean, astunegi

“Euskara hutsez
bizi nahi
dugunontzat
informazio
eremuan hutsune
bat betetzera dator
‘Entzun’»
IMANOL UBEDA

egin zitzairen aldizkariaren zama eta beraz denborarekin desagertu egin zen.

Fermin Muguruza eta Joxi Ubeda tartean ideia berreskuratu zuten eta iazko eguberrietan hezurmamitu. Euskal Herriko informazio esparruak behar zuena, Imanol Ubeda Deabruak teilatuetan taldeko kide, kazetari eta «Entzun»-en koordinatzailearen iritziz: «euskara hutsez bizi nahi dugunontzat hutsunea betetzera dator, eta borrela ez bada sikiera osagarri funtzioa duena».

Proiektua abian jarri aurretik, ate askotako aholkuak entzun dituzte. «Ia

Musika arloko kazetariak osatzen dute «Entzun»-en kolaboratzaile sarea. (Arg.: A. Elozegi).

Euskal Herriko disketxe guztiekin hitz egin dugu eta guztiek oso begi onez jaso dute berria, musika taldeekin ere eguneroko harremana dugu eta disketxeen beste horrenbesteko erantzuna eman digute.

Urtebeteko epea eman diote euren buruari «Entzun»-en harrera ikusteko; denbora hori igarota, aurrera jarraitu ala bertan behera utzi erabakiko dute; «dakiguna da 2.000 edo 3.000 aldizkari saldu behar

ditugula errentagarri izan dadin», azaldu digu Imanol Ubedak.

Salmentaren iturriaren paretik joango da publizitatearena ere. Baina dirulaguntzen isuria ere ez dute inoiz baztertu; «dagoeneko

Euskal musika 96, partzelatzeko bidean?

Duela gutxi Bartzelonatik hots egin zidaten: Gregorio Moran naiz, «La Vanguardia»-koa. Gregorio Moran? Zuk ez al zara «Los españoles que dejaron de serlo» idatzi zuena? Bai, eta orain berriz, Euskal Herriari buruzko zerbait egitekotan naiz, musika atal batekin. Kontzerturen batera joan asmo dut, etorriko al zinateke nirekin?

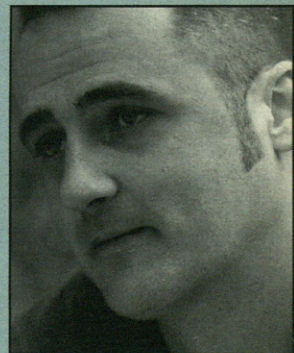
Joan nintzen. Oro harmonika landua entzun nuen baina beste ondorio batzuk atera nituen: Euskaldunen artean daude

talde politizatuenak. Euskaraz kantatzea, gehiengotan Euskal Herriari buruz aritzea esanahi du eta normalean puntu borrokalari eta serio batez. Bakarlariak gaiak ugaritu egin dituztenean (Markez, Muguruza, Ordorika, Montoia, J.C. Perez, Gari eta «goardia zaharra»), rockeroek bereziki gai sozial eta politikoak jorratzen dituzte. Freskuena trikitri mundutik dator eta honek Gipuzkoan ditu batez ere erroak.

Gaztelaraz abesten dutenak pop eta «hardcore»-an

mugitzen dira. Lehenengo artean erritmo beroak eta erdi-salseroak inposatzen dira eta bigarrenak -gero eta gogorra- auzoko ezkortasuna islatzen dute. Bai, badakit, gauzak ez dira horren zehatzak; beti dago salbuespenik baina...

Mundu ezberdinetan bizi al gara? Biltzen gaituena kanpotik etorri behar al da beti? Beste musika aldizkari bat argitaratzear dagoenean, hemen nire ongi-etorria eta desioa: mundu ezberdinak era-

Roberto Moso

Zaramako kantari ohia

kartzeko eta komunikatzeko baliagarria izan da dila. AUPA ENTZUN!

«Egia da gazte izateak, musika gustu aldetik muga zenbait dakartzala baina ahalik eta estilo gehienak jasotzen saiatu gara, ez dugu aurreepairik egingo»

IMANOL UBEDA

Gipuzkoako Foru Aldundi-ko kultura eta gazteri sail-eko aldaba jo dugu, oso ongi letorkiguke bai en la- guntza bereziki azpiegitu- rako gabeziak hornitzeko».

Izan ere, lokalik ez dute oraindik. Imanolek bere etxean dihardu ordenadore baten laguntzaz eta disei- nuaren arduraduna, Joseba Ponce, bere kontutik ari da. Atzean, babes sarea, komu- nikabideetan musikaren in- guruan lanean ari den hain- bat lagunez osatua: Herri Irratiko Jon Martija, Egin Irratiko Aitor Artza eta Joxi Ubeda, «Euskaldunon Egunkaria»-tik Jon Eskisabel eta Patxi Gaztelumendi eta Euskadi Gazteatik Galder Izagirre, besteak beste. Ga- rikoitz Garaialdi berriz, ar- gazkietan.

Musika zaletasun irekia dutenentzat

GAZTE jende eta zaletasun irekiak dituenentzat bidera- tua «Entzun». «Gazte jendeak mugitzen du musika bere- ziki; bestalde, jakin badaki- gu, Euskal Herria txikia de- la eta hori beti da muga baina kalitatea bermatzen saiatu gara», dio Ubedak.

Diseinua du alde berri- tzaileenetarikoa. «Joseba Poncek ondo asmatu du, berritzailea da, koloreak oso ongi zainduak, Euskal He- rrian ikusi ditugun diseinu guztiekin apurketa eginaz».

Atalez atal begiratuaz, el- karrizketak dira «Entzun»-en mama gozoa, «egokiena tal- deei euren abotik entzutea

da; dena den taldeek ibilbi- dea egin samarra dutenean gehiago joko dugu errepor- taitara», azaldu du Ube- dak. Horretaz gain, maketen aipamenak, Mattin komiki- larien komiki bat eta disko kritikak izango ditu aldiz- kariak. «Disko kritika gutxi ordea, bibilabetekaria iza- nik ez baitigu guztiak sar- tzeke betarik emango».

Maiztasun eza, edukiaren sakontasunarekin estaltze- ko asmoa dute; «prentsan astero daude musika gehi- garriak baina ez dira sa- kontzera iristen eta gu ho- rretan saiatuko gara».

Edukian ez dute aurrejui- ziorik, ez inolako estilo baz- tertzeko asmorik ere, «egia da gazte izateak gustu alde- tik muga batzuk ekartzen dituela baina estilo eta ja- torri guztiak jasotzen aba- leginduko gara».

Beste era batera galdetu diegu: rocka eta heavya ez den musika ere bai? «irakur- leari interesatzen zaiola baldin badakigu noski baietz, gazte jende asko da- go esaterako Benito Ler- txundi gustuku duena».

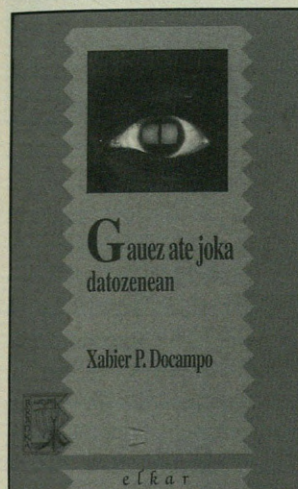
Lehenengo agerkaria prest dute, ekainean kale- ratuko dutena: Body Count-en inguruko erre- portaia, Su Ta Garri elkarriz- keta, Negu Gorriak-en bira argazkietan, Soundgarden taldeaz arituko gara eta Fes- tima jaialdiaren balorazioa ere egin dugu euskal ikus- pegitik. Aitu? Ba, «Entzun».

MAITE ARTOLA

La Casa
del Café

- Juan Friondo S.A. -
DONOSTIA

L I B U R U A K

**«GAUEZ ATE JOKA
DATOZENEA»**

XABIER P. DOCAMPO

ELKAR, 74 or.

Galizia guztiz lurralde aberatsa izan da beti beldurrezko istorioetan, eta Xabier P. Docampok txikitatik entzun izan ditu etxean horrelakoak. Gurasoen ahotik jasotako kontakizun haiek gogoan, beldurrezko lau ipuin sortu ditu: «Bidaztiaren ispilua», «Labezomorro», «Otso emea» eta «Heriotzurrena». Istorio hauek ez dute «Santa Compañía eta lobisomeen» istorioen batere inbidiarik, zerbaitengatik jaso baitzuen honek 1995ean Espainian argitaratutako haur eta gazte literaturako libururik onenaren saria●

«DASTAMENA»

MANDY SUHR

ITZULPENA: J. A.

SARASOLA

IBAIZABAL, 31 or.

Irakurle hasberrientzako pentsaturiko liburua duzue honakoa. Testu erraz eta ob-

jetiboez osatua, hainbat ilustrazio jostagarriekin batera, irakurketaren atsegina ikerketa lanarekin konbinatzen da. Dastamenaren ezagutzara hurbildu asmoz zapo-reen jolasa antolatzen da liburu honetan, umea sozializatzeko, elkarrizketara bultzatzeko egokia den jolasa. Hitz gutxi eta marrazki asko, hori da lan honen ezaugarri nagusia. Marrazkiak eta hitzak garrantzi bera hartzen dute haurrentzako liburu honetan, oraindik irakurtzen ikasi ez dutenei irakurtzen irakasteko aparteko liburu duzuelarik honako «Dastamena» lan hau●

ITXARO BORDAREN BEGIETAN

The until now new complete Irastorza

«Gabeziak» (1980). «Gai Eta Gau-Aldaketak» (1983). «Hostoak» (1983). «Osinberdeko Khantoreak» (1986). Non aurki gaur egun Tere Irastorzaren liburu hauek guziak? Nola egin lotura iraganaren eta geroaren artean? Pamiela argitaletxeak azpiltzen digu bide, «Gabeziaren Khantoreak» titulupean, zaldibor poetak berak aurkeztu duen bilduma gottorrean. Mundua. Mundu gabea.

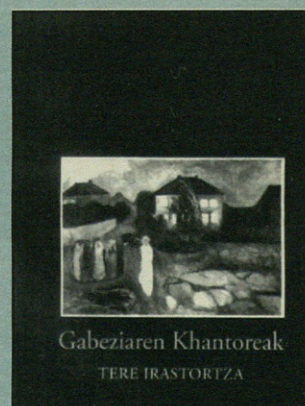
Mendeak ez dira debaldean pasatu. «Gabeziaren khantoreak» geldi-lekuaz oroitze-ko plegatzen diren ezkinen parekoak dira; Irastorzaren aspaldiko testuak lortzen ahal ez dituztenen sosegu ere nolazpait. Haren lanek, munta erraldoia dute euskal literaturan eta pena litzateke haien ez ezagutzea.

16 urte iragan dira azal orlegi iluneko «Gabeziak...» hartarik. Ahurrean darabilgun suerteko olerkiak, sortu berriak bailiran irensten ditugu, atsegin eta krudeltasun sentimenduak bihotzean aldizkatuz. Alabaina, denboraren ixuriaren higamenak irakurketa ezberdinerara bortxatzen gaitu: den-

borak preseski gudan xoilik ukan eragina, ez Tere Irastorzaren poemengan. Bideak bereizi dira, baina ele bakoitza beti geratzen da kurutzune, junta-zelai bekaitz eta aldi berean partekatu, hein batean, gaztaroko «inuxentzian» idazteko premia haren lekuko.

Tere Irastorzaren olerkigintza ez da gure ustez «intimista». Alderantziz, liburua osatzen duen enparantza hurria ohiz betetzen du, labanak bezain xorrotzak diren hitzez, ixiltasunaren tentazionearen kontrako orroaz, idaztearen egiazko azken funtsa, deiadarra bailitzan, errealitate mutuarekiko harreman trinkoa, zaldibiarrek lerra-keenez «txikitasunaren handitasuna». Beldumen tarteko haria ehuntzen du, olerki-sorta bederari aintzin-solasa eskainiz. Sarre-horiek justifikatu eta aurrera jo behar-aren ohiak dira.

Maite ditugu Euskal Herriko poetak, batez ere beharri xilora xuxurlan ari zaizkigularik, partikulazko Herri Urratseko bapo-

**«GABEZIAREN
KHANTOREAK»**

TERE IRASTORZA
PAMIELA

reak ezin barreiatuz gabiltzan honetan. Edozein gisaz «Gabeziaren khantoreak» gureak baitira, mendeen poderioz guretuak. Ez zena gabetasuna idaztearen helburua?

«NAPARTHEID»

18. ALEA

«Napartheid»-ek bere 18. alea kalean du jadanik. 1996ko udaberrian irten den aldizkaria neskek soilik sortutako komikia duzue. Neskek komikirik idazten ez duten esanari aurre eginaz eurek soilik marrazturiko komiki eta idazkiez osaturiko «Napartheid» aurkezten dute. Komiki honetan nesken mundua isladatu nahi izan dute, beraien pentsamendua, errepresioa eta beste hainbat gauza erakutsiz. Euskal marrazkilarietaz aparte, Estatu, Europa eta Ameriketako neskek ere parte hartzen dute «Napartheid»-en 18. ale honetan, guztira 29 nesken lanak topatu ditzazkezun lanean.

«ETORKIZUNAREN IPUINA»

JORDI SIERRA I FABRA
ITZULPENA: IGONE
ETXEBERRIA ZAMALLOA
EDEBE-GILTZA, 107 or.

Eguna ez zaio oso ondo joan Xabierri, baina egunaren amaieran agure berezi batekin topo egin du, etorkizuna ikusteko balio duen ispilu bat eskaini diona. Ispilua ustekabean apurtu zaio, baina Xabierrek zatitxo bat osorik ateratzea lortu du. Zati horrekin gerora gertatuko dena hogeitalau ordu lehenago ikus dezake. Hauxe da «Etorkizunaren ipuina» izeneko liburu honetan haur eta gazteentzako lanekin hainbat literatura sariak irabazi dituen Jordi Sierrak kataluinarrak kontatzen diguna.

«RAQUEL»

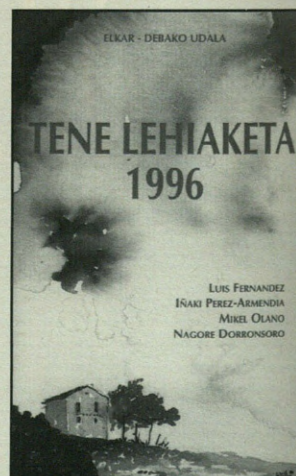
ISABEL-CLARA SIMO
ITZULPENA: IÑAKI
UGARTEBURU
ELKAR, 166 or.

Isabel-Clara Simó gaur egungo idazle kataluinarr garrantzitsuenetakoa batek idatziriko liburua duzue begi aurrean. Sari ugari jaso, genero guztiak landu dituen arren egunkari tankerako nobela bizi-bizi hau da gazteen literaturako bere estreinaldia.

Raquel hamazazpi urteko neska bat da liburu honetako protagonista. Neskatxa bizkorra eta zentzu kritiko handikoa izan arren bi arazo ditu: ez zaio bere familia gustatzen eta ez dago gustura bere buruarekin.

«TENE LEHIAKETA 1996»

L. FERNANDEZ, I. PEREZ-ARMENDIA, M. OLANO
ETA N. DORRONSORO
ELKAR-DEBAKO UDALA
Debako Udalak antolatutako 1996ko «Tene lehiaketa»-ko lehenengo hiru sarituak eta Debako ipuin onena jasotzen ditu lan honek. Luis Fernandez «Kontaktua» ipuina da liburua irekitzen duena, Euskal Herriko gizaratearen erretratu ironikoarekin. Ondoren «Saguaro artean» Iñaki Perez-Armen diaren ipuina dator, estiloariketa ausartarekin. Hirugarren ipuina «Puzlea» da, Mikel Olanorena. Liburuari amaiera Nagore Dorronsoro «Bustinezko altxorrak» ipuinak ematen dio.

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxa: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

**«BELARRIAK
GOXATZEN,
XORROXIN
KONTZERTUAK»**

LAU BEHI, KOMA, RIGOR
MORTIS, KARGOL'S,
SUPERMIRAFIORIS

«Xorroxin kontzertuak 1996ko udaberria»rena izan da C.D hau ateratzeko ideia, kontzeptua eta errealizazioa. Bost talderen abestiak jasotzen dira lan honetan, guztira zortzi kantu entzuteko aukera izanaz, Koma, Rigor Mortis, Lau Behi, Kargol's eta Supermirafiorisen abestiak hain zuzen ●

MIKEL ERRAZKIREN BELARRIZ

Berbenarako musika soilik

Betidanik berbenetako taldeek diskoak ez egitearen arantza izan dute. Lehen gutxi batzuk ziren grabazio estudioetara sartzen zirenak eta gaur egun berriz, arraroa da berbena talde batek diskoa ez egitea.

Alde batetik, diskoa agiri ona da taldearen aurkezpenarako eta beste alde batetik, gehienetan, lana lortzerako orduan asko errazten du bidea.

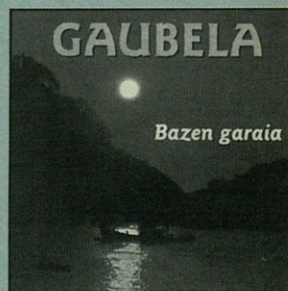
Zenbait diskok zerbait berria ekartzen digute, abestiak besterik ez bada; baina beste batzuk hori ere ez. Hala ere, disko honetaz hitz egin behar dut eta ez berbena istorioez.

«Bazen garaia» Elkarrek argitaratu duen autoprodukzio lana da. Alde teknikoa ez dago oso ongi landua. Horren aurrean bi aukera: denbora gu-

txian grabatu izana edo teknikoak produkzio honi jaramon gehiegi egin ez izana.

Diskoa osatzen duten hamabi kantuek estilo ezberdinetara eramaten gaituzte: rantxeretatik pop-rockera, tartean balada batzuk sartuz. Talde hauek osatu ohi duten erreperatorioa, alegia. Ahots atsegin batez, zenbait unetan gehiegi modulatu gabe «Zergatik» edota «Nere laztana» abestietan bezala.

Gaubela ezkontza-berbena taldea da eta hori, konponketa eta soinu mailan nabari gelditzen da diskoan. Honelako taldeak geroz eta gehiago daude, edozein tokitan aurki dezakezu trikitrixa, baxu eta erritmo kaxako talde bat ez bada ere. Gaubela bezalako talde bat entzuten duzunean, ez dakit esaten zer falta zaien,

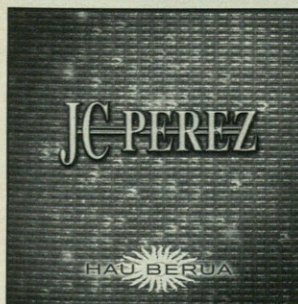

**«BAZEN GARAIA»
GAUBELA**

ELKAR-autoprodukzioa.

agian enpastatu ez duela sonatzen... izan daiteke. Beno nahiko ahula dela!

Nahiz eta berbenero hitza ez gustatu (oraindik honen arrazoiak ez dakit)... diskoa Berbeneroa da.

**«HAU BERUA»
J. C. PEREZ
ELKAR**

J. C. Perez-en bakarkako bigarren diskoarekin batera beroa nagusitzen da bazterretan. «Hau berua» izenpean dator berau plazara, duela urte terdi argitara eman zuen

«Atlantic River» bere lehenaren bide berdinen jorraztaile bikaina: erritmo indartsua, moldaketa sinfoniko borobil eta argiak, pianoak, teklatuak, bibrafonoa, gitarrak eta ahotsak ... deneetik aurkitu dezakezue lan honetan. Kantu guztien letra

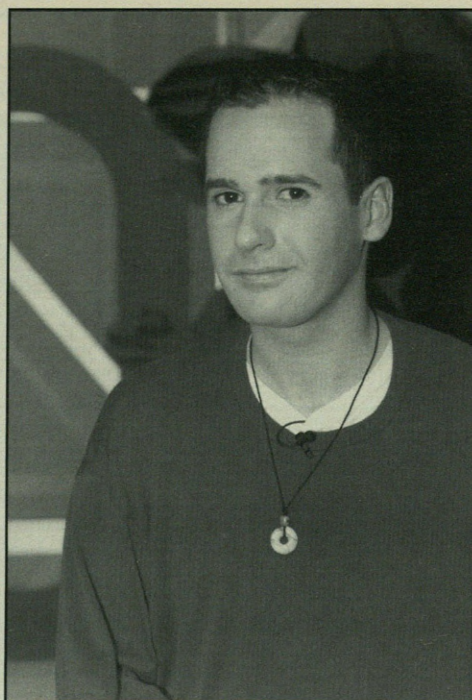
eta musikak, bi ezik J. C. Perez-ek konposatuak dira, eguneroko etengabeko jardunak eta urte askotako sormen intentsoak ematen duen usain eta senak gidaturik zuzendu ditu berak hala nola produkzioa zein nahasketak ere ●

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora:

*fundazioa
fundación*

Ane Igarteburu eta Klaudio Landa izango dira «Hau da marka» lehiaketako aurkezleak.

Auzoka lagun arteko lehian

U dari begira jartzear gauden honetan, gauza eta eskaintza berriekekin datoz telebistakoak. Eta horietako bat da, hain zuzen ere, «Hau da marka». Pausoka produktora uztailearen 21ean hasiko den lehiaketa berri bat prestatzen ari da. Ordubeteko iraupena izango duen saio honetan, herri bereko bi koadrila jarriko dira lehian, froga ugariz osatutako norgehiagoka bizian arituko dira herriz herri.

IGERIAN, kalean korrika, herriko frontoian hainbat froga egiten... horrela ibiliko dira Euskal Herriko zazpi herriko koadrilak uztailearen 21etik aurrera. Eta telebista kamerak atzetik izango dituzte, gainera.

Izan ere, Pausoka produktorak «Hau da marka» izeneko norgehiagoka berria prestatzen dihardu orain. Miren Olaberria gidolariak azalpen gehiago

eman dizkigu: «Herriko bi koadrilen arteko lehia izango da, eta bakoitzeko hiru partaidek hainbat frogara burutu beharko dituzte». Froga nagusiak herriko frontoian izango dira, baina aurretik, igerilekuan eta kalean zehar ere froga pare bati ere aurre egin beharko diote. «Igerilekuko eta kaleko frogak goizez grabatuko dira, eta arratsaldean, frontoikoak. Bien bitartean,

goizeko irudiak frontoian eskeini abal izateko bitartekoak eskuratzen saiatzen ari gara». Froga mugikorrek batera, taldearen kultur maila eta buru azkartasuna neurtzekoak ere izango dira. Eta zenbaitetan, koadrila osoak parte hartu beharko du. «Froga guztiak antzekoak izango dira zailtasun aldetik. Hobekien ateratzen direnak aukeratu ditugu, eta errepikatu egingo ditugu

aldaketa txiki batzuk egingo dira».

Lehiaketa Oñati, Mungia, Durango, Eibar, Aramaio, Zarautz eta Leitza burutuko da, eta finala Azpeitian izango da. Miren Olabarri gidolariaren esanetan, «herriak aukeratzekoan tradizio historiko haundia izan dutenak hautatu ditugu. Eta horien artean, frontoia, igerilekua eta koadrilen obitura dutenak».

Prestaketa lanak

HERRIEN aukeraketaren ostean, partaideena etorri da. Horretarako, casting bat antolatu dute. Mirenek esandakoaren ildotik, «igeri oso ondo egin behar dute, patinetan ibiltzen iaioak izan behar dira, eta kultur frogetarako ere azkartasun minimo bat eduki behar dute». Hau guztia, egunotan burutzen ari diren castingetan frogatuko da, eta ondoren lehiakideak aukeratu dira.

«Hau da marka» lehiaketako aurkezleak Ane Igarteburu eta Klaudio Landa izango dira. Mirenen ustez, «oso bikote egokia da udako lehiaketa bat aurkezteko. Ane oso alaia da, eta Klaudio kanpoko frogetarako oso trebea».

Horrelako lehiaketa bat aurrera eramateak lan handia eskatzen du. Mirenek esan digunez, «dena lan taldean egiten ari gara. Gainera, aurrekontua ere ez da oso haundia, baina irudimena eta koadrilen bizitasuna landuz, polita aterateke».

Grabaketak ekainaren lehenengo astean hasiko dituzte, eta uztailearen 21erako dena prest egongo da.

AINHUA AZPIROZ

Elena Etxebarria: «Ez daukagu zertan berba herrikoi eta zaharrak ezkutatu»

Elena Etxebarria ondarrutar peto-petoa da. Astero «Arralde» saioko solasaldietan bere herria eta familiaren aipamenak ez dira falta izaten. Ondarrutar emakume honek etxeoandrea eta gauza denen gainetik ama dela aitortzen du.

Etxekoandre zarela diozu. Zer dela-eta beraz telebistako tertuliakide?

Ondarruko Kalandi kultur elkartekoak telebistako programetara, «Funtzioa» eta antzekoetara hasi ginen joaten, eta hōrtxe amaitu dugu azkenean. Ea «Arralde»-ko tertulia egitera joango nintzen galdetu zidaten, eta jada 14. saioa egin dugu.

«Arralde»-ko Elena eta

Ondarrukoa berdina al dira?

Naizen bezalakoa azaltzen naiz. Lantzean behin ez dut nire iritzi osoa ematen, baina gehienetan naizen modukoa azaltzen naiz.

Eginiko komentarioengatik kritikarik entzun behar izan al duzu?

Batzutan bai, Aste Santuan abadeak jatunak, andreza-leak izan direla esateagatik;

herrian batzuk eskuak burura eraman zituzten.

Etxekoandre izanik asko identifikatuak sentituko direlakoan?

Behin andre batek Amarako geltokian geratu eta esan zidan: 'sasoia zen emakume potoloak agertzeko telebistan, denak argalak agertzen dira eta'. Nik uste jendeak pertsona arrunt modura identifikatzen nauela, Euskal Telebistako aurkezleek look-a esaten zaiona gordezten dute. Emakume lodi bat agertzean pantailan eta gainera lehengo berbetagaz identifikatu egiten dira.

Beti Bizkaieraz berbetan...

Bizkaiera baino gehiago, Ondarrutarra egiten dudala esango nuke. Ni neu euskara batuaren aldekoa naiz, beharrezkoa da. Baina berba herrikoiak, eta berba zaharrak ez daukagu zertan gorde, eta ezkututzen ibili. Txurli, txintxortak, gantzero edo antzeko hitzak esan egin behar dira, ezin dira ahaztu eta saku batean laga. Aberasgarriak dira.

Askotan sexoa, Ondarroatik, eta zure familia izaten duzu mintzagai...

Bai baina horrelaxe iriteten zaidalako da, eguneroko bizitzako gauzak direlako.

TXORI BATEK ESAN DIGU

Bloc Jaume I.-koek Canal 9 salatu dute

Valentzian PPK irabazi ondoren, Canal 9-ko zuzendaritza aldatu egin da. Honekin batera, aldaketa eta izugarrikeria haundiak egin dituztela dio Valentziako Bloc Jaume I. taldeko koordinatzailea den Agustí Cerdák. Lehenengo eta behin, hizkuntzaren normalizazioari oztopo izugarriak jartzen ari omen dira, eta bestetik, ikaragarritzko zentsura. Koordinatzaileak esan digunez, *«gustatzen eta interesatzen ez zaien ezer ez dute emititzen, eta ez da esistitzen berriantzat»*.

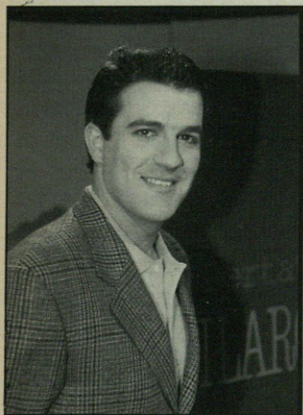
Apirilaren 25ean, Valentziar Herriaren egunean, Bloc Jaume I Acció Cultural del País Valencià taldeek manifestaldia antolatu zuten. Nahiz eta 45.000 lagun inguru bildu, Canal 9-n ez zuten aipatu ere egin. Horren aurrean, enpresa komiteak, kazetariak eta sindikatuak protesta ugari egin dituzte.

Besteak beste, akanpada errebindikatiboa antolatu dute. Maiatzaren 31tik ekainaren 2ra bitartean burutuko da Canal 9 telebistaren eraikuntzaren aurrean, jokaeira aldaketa bat eskatzeko.

«Naizen bezalakoa azaltzen naiz 'Arralde' n». (Arg. A. Elozegi).

ARRITXU ZELAIA

■ «Bertatik bertara» albisteen hurbiltasunean

Egunero, eguna amaituurretik eguneko albisteen hurbileko jarraipena egiteko aukera ematen du «Bertatik bertara» saioak. Albistegien formulatik alde eginez, informazioaren bestelako ikuspegia, sakontasun haundiagoz aztertutikoa eskaintzen du Andoni Aizpurua aurkezleak. Gertuko

irudiak eta zuzeneko elkarriketak aberasten dute saio hau. Eta Euzkitze ere hor izaten da Andonirekin eguneko gaiet buruz solasaldian. «Bertatik bertara» saioa, egunero, gaueko 23:30etan.

■ «Txiskopa»-ren bigarren finalerdia

Lehengo astelehenean estreinatu zen «Txiskopa» izeneko formula berria. «Txiskola»-ko Lehen eta Bigarren Txiste Lehiaketako lau irabazleen arteko lehia berria, hain zuzen ere. Bertan Usurbil eta Orio II taldeak izan ziren aurrez aurre, eta usurbildarrak atera ziren garaile. Oraingoan, Orio I eta Abadiño taldeak izango dira txiste berriak kontatuko dituztenak. Farre eta algara gehiago egiteko aukera izango da, beraz, ekainaren 3an, astelehenean, gaueko 22:00etan.

■ «Egi bidean» aurrera eginez

Kristau eta gizarte gaiak jorratzen dituen saio hau astero jarraitzeko aukera izaten da. Erlijio ikuspegitik egungo gizarte gaiak jorratzen ditu. Aste honetan «Otoitz, zergatik eta zertarako?» gaia izango da hizpide eta aztegai da. Bide hau jarraitzeko, ekainaren 3an, goizaldeko 3:10etan.

■ «Noizean behin» aste honetan dator

Jaime Otamendik aurkezten duen elkarriketa saio hau aste honetan itzuliko da pantailara. «Noizean behin» honetan, hainbat pertsona elkarriketatzen ditu Jaimek, eta oraingoan Xabier Arzalluz Euzkadi Buru Batzarreko lehendakaria izango du aurrez-aurre. Zita, ekainaren 5ean, asteazkenean, gaueko 22:00etan.

■ Ostiral gaueko programa berezia

ma berezia

Ohiko programazioan astero agertzen ez den saio batekin egiten dugu topo ostiralean. Oraingoan, programa berezia umore saioa izango da. Ordubeteko iraupena du, algara batzuk botatzeko aukera emango digu umoregile desberdinen gora-beherei begira. Astebukaera umorez hasteko aukera, ostiralean, maiatzaren 31ean, gaueko 22:00etan.

Z A P P I N G

Urnietako Telebistan Aste Kulturala eta Urnietako festei buruzko erreportaiak

URNIETAKO Udalak antolatuta maiatzaren 29tik ekainaren 2rarte Aste Kulturala izango da bertan. Asteazehar Musika Akademiako kontzertuak, ipuin kontalariak eta beste hainbat ekitaldi burutuko dira. Eta astebukaeran, jai giroa areagotu egingo da. Ekintza nagusienak asteburuak izango dira: kirola, dantzaldiak, hitzaldiak, jokuak... eta beste hainbat ikuskizun.

Hori dela-eta, Urnietako Telebistako kamerak harturik ibiliko dira jai giro hori jasotze lanetan. Horrela, Aste Kulturalaren ondorengo astean herrian zehar hartutako irudiak ikusi ahal izango dira. Ohiko programa-

zioarekin batera, festetako erreportaiak berezi bat ere egingo dute.

Erreportaiak asteartean, ostiralean eta igandean emango dute eguerdiko 14:00etan eta berriro iluntzeko 20:00etan ordu laurdenez. Edizioak errepikatu egingo direnez, behin baino gehiagotan ikusteko aukera izango dute Urnietako Telebistako ikusentzuleak.

Eusko Jaurlaritza urte amaierako herri telebisten legea egin asmoz.

EUSKO Jaurlaritzak urtea amaitu baino lehen herri telebistak arautuko dituen legea egiteko asmoa du, Kultura Sailburuaren laguntza gabineteko zuzendari den Edurne Basoak

adierazi zuenez.

Egun 16 herri telebista daude EAEn. Hauetako bederatzi Gipuzkoan dira, beste lau Bizkaian eta hiru Araban. Hamasei telebista hauetatik inork ez du frekuentzia emakida eskatu.

Beraz, Elkarte Autonomoan dauden telebistak guztiak paralegalak dira. Baina Kulturako Sailburuak legea indarrean jarri bitartean, ez du hauen kontra egingo.

Lege honi buruzko lehen ziriborroa Parlamentu Ganbaran izan daiteke uda baino lehenago.

Espainia mailako herri telebistek Partidu Popularrari hauek arautzen dituen legearen aldaketa eskatu die. Udaletxeek duten lehentasuna eta herri bakoitzeko bi telebisten muga kentzeko eskatuz mintzatu dira.

Izarrak ortzetik Irulegiko uhinetara

Irulegiko Irratian astean behin lekua egiten die pertsonai ospetsuren bati «Gau Izar» saioan. Izarraren inguruko mundua ezagutzeko asmoz egiten dituzte irratiaioako afari, antzerki, elkarrizketa eta antzeko beste hainbat gauza.

IZARRENTZAKO toki berezia gordetzen dute Irulegiko Irratikoek «Gau Izar» saioan. Ospetsu frango igaro dira bertatik irratiaioak daraman urte t'erdian: Amaia Zubiria, Andoni Egaña... edo musika, literatura nahiz kiroleta-ko beste hainbat ere bai.

Elkarrizketa serioek, antzerki ttipi umoretsu eta satirikoek eta galdeketa zorrotzek lekua dute saioan, hau guztia beti gonbidatuaren inguruan ohi da. Pantzo Hirigarai, Irene Borda, Phi-

lipe Maite eta beste lagun-tzaile batzuekin batera irratiaioa egiten duen Mari Agnes Gorostiagak dioenez: *«Gebiago ezagutu nabi du-gu pertsonaia ospetsua, ezaguna den munduan eta hortik kanpo bizi duen munduan ere bai»*.

Saioa doan izar bakoi-tzak berarekin izan nahi di-tuen gonbidatuak hautatzen ditu. Adibidez, Andoni Egaña bertsolaria eman zu-tenean, gonbidatu bezala Sebastian Lizaso eta Jon Sa-

Astero Iparraldeko ostatu batean grabatzen dute Irulegi Irratiko «Gau Izar» saioa. (Arg: Alberto Elozegi).

rasua aukeratu zituen eta Amaia Zubiriak Niko Etxart, Maite Idirin eta Txomin Artola.

«Horrela iragaten da emankizuna ostatu txoko batetik. Lehenik afaldu eta ondoren emanaldia grabatzen dugu», Mari Agnesek azaltzen duenez. Aurrez grabatua ohi da, izan ere

zuzenean eskaintzeko ez baitute baliabiderik.

Robles Arangiz familiare-kin izango dira maiatzaren 31n, Bidegaraya ostatuan. Eta hurrengo asteazkenean, ekainaren 5ean alegia, eskainiko dute osorik Robles-tarrekin eginiko grabazioa.

ARRITXU ZELAIA

B A G A K

Goizean, porrusalda Segura irratian

Egunero eta astelehenetik ostiralera «Gure denda» izeneko magazina entzuteko parada ezin hobea duzue Segura irratian. Goizeko hamarretan hasi eta eguerdiko ordubata bitartean denetarik izaten dute Goierrri aldeko irrati honetan. Lehiaketa, elkarrizketak, kultura gaiak, osasun gaiak, gizarte gaiak... orotarik izaten dute goiza atsegina egin asmoz. Hauekin batera, nola ez, musikari ere bere tarteak egiten diote hiru orduko magazinean. «Gure denda» irratiaio honi bizitasuna ematen dion esataria Itziar Garpalsoro da.

Bestalde, urritik hona la-

runbatetan, goizeko hamarretatik eguerdiko ordubatera, entzun ahal izan den «Ai geala» saioa hilak 25ean agurtu zen bere entzuleen aurrean, denboraldi honi amaiera emanez. «Ai geala» Beasaingo euskara elkarteak izan da hiru orduko saioaren bidez larunbat goizak bete dituen Segura irratian. Urrian ekin zioten neguko denboraldiari eta urtero bezala maiatzean emango diote amaiera, datorren urrian berriz ere itzultzeko. Bitarte horretan, Segura irratiok goiz osoa hartzen duen saioa egingo dute. Iratxaio honetan musikak beteko du tarte zabalena, eta honekin batera asteburuko agendak ere leku berezia izango du.

A U R P E G I A

Bingen Amadoz (Euskadi Irratia)

Iruñerriko esatari hau gaztetatik hasi zen Iruñeko Herri irratian. Bertan 15 urte egon ondoren Euskadi Irratia pasa zen. *«Irrati honen sorreran parte hartu nuen, eta orain ere bertan jarrai-*

tzen dut».

Urte guzti hauetan denetarik saioak egin ditu irratian. *«Gaur egun informatiboetan nabil, baina musika saioak ere asko egin ditut. Hasieran esatari lana zen nirea, eta gaur egun kazetari bezala ere aritzen naiz, informazio arloan, alegia»*.

Prentsan ere lan batzuk egin ditu, Euskaldunon Egunkariarako kolaborazioak eginez. *«Hala ere, irratia prentsa baino nabiago dut. Beste nonbait lan egitekotan, telebista gebiago gustatzen zait. Aukera edukiko banu, probatuko nuke»*.

Sudurreko odoljariorak: larritzeko motiborik?

KOLPEREN bat, katarroa, behatzarekin zirikatzen ibiltzea edota sudurrean objektu edo gauzaren bat sartzea izan ohi dira, umetan, sudurreko odoljariora eragin ditzaketen arrazoietatik normalenak. Arazo honek ez du aparteko garrantziarik izaten, baina beti ere odoljariora mozten saiatu behar da, anemia hipotetiko (baina posible) bat ebitatzeko. Zer-nolako neurriak har ditzakegu ume bat sudurretik odola botatzen hasten denean?

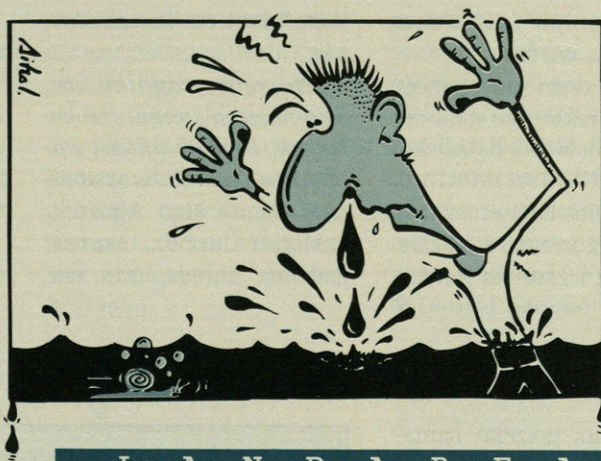
Lehenik eta behin, umea ez da larritu behar inolaz ere alferrik, eta aitzitik, saiatu behar da umea lasaitzen, odola oso aparatosoa baita. Ondoren, umeari aurpegia ongi garbituko diogu, odoljariora zehazki nondik datorren ikusteko. Haurra eserita edo zutik edukiko dugu, baina burua beti tente duela, eta zertxobait aurreratua. Ahal izanez gero, ahotik arnasa hartzeko esango diogu umeari, odollik irentsi edo zurrupatu ez dezan.

Ondoren, eta minutu batzuetan, behatzarekin sudur-zulo bakarra, edo baita biak ere, estutuko diogu umeari, odoljarioraren iturriaren arabera. Sudurraren gainean trapu edo oihal hotz bat jarri eta zanpatzea ere oso mesedegarria izaten da. Kotoi edo gasa bat ur oxigenatua busti eta sudur-zuloan barrera sartuko dugu azkenik, odoljariora geratzeko. Behin odollik gehiago ez ateratzea lortu dugunean, umeak ez du zintz egingo edo ez du sudurra ukituko, lauzpabost ordu pasatzen ez diren bitartean.

Odoljariora kolperen batek sortua denean, eta aipatutako neurri horiek guztiak aplikatu ondoren, oraindik ere odoletan jarraitzen badu, ospitalera joatea komeni da, kasu batzuetan traumatismo baten ondorioz barne-odoljarioaren bat ere gerta daitekeelako, eta horren grabetasuna baloratu egin beharko litzatekeelako ■

JABIER AGIRRE

Sudurreko odoljariorak ez du aparteko garrantziarik izaten, baina beti ere odoljariora mozten saiatu behar dugu, anemia hipotetiko (baina posible) bat ekiditeko

L A N D A R E A K

Udaberriaren oparotasuna, sentimenen eromena

UDABERRIAREN azken txanpan sartu garen honetan, landareen emaitzak orain ditugu eskuera. Negu amaia eta udaberriaren zeharreko ekinaldiek, epelak izan ez badira behintzat, orain emango dizkigute era guztietako fruituak, ikusi, entzun, dastatu, ukitu eta usaintzeko, mardulak denak.

Baratzetan landaketak, joraketak, arbatzeak eta abar garaian garaiz egin baditugu, ilarrak, babak, goizeko patatak, tipulinak, azenarioak, orburu edo alkatxofak eta abar luze bat puri-purian izango ditugu, gure aho-sapiak goresteko prest.

Lorategietan hasierako garbitasunak, landaketak, ongarriketak, inausketak, kimaketak, belar-mozketak eta

abar landare bakoitzak eskatzen duen era berezian burutu baditugu, oraintxe egongo gara, lasai, belaze, lore, zuhaixka eta zuhaitz dotoreei begira, sudurra eta begiak okitzeko beldurrik gabe.

Fruta-arboladietan ongarriketak, inausketak, gaitz eta izurriteen jarraipenak, eta txertaketak edo mendaketak behar bezela, fruta-arbola bakoitzaren premia orokor eta apartekoen arabera, txukun-txukun, gauzatu baditugu, hauxe da arbolak indarrean, eta orain txiki baina gero haginak sartzeko eder eta zapoetsu izango diren sagar, udare, muxika, gerezi, hur, intxaur eta fruta guztiak ikusi eta imajinatzeko sasoia.

Sentimenen sasoia udaberria. Oraindik odola mehetu eta azkartu ez bazaizu, probetxuzko gerta dakizukeen sasoi aparta ■

JAKOBA ERREKONDO

Ainhoa: gerlak eta kontrabandoa protagonista izan ziren lurraldea

Mendekostez ospatzen da Ainhoako Arantzazuko Amaren erromeria. Bertako ermitaren eraikuntzaren kondairak dioenez, Amabirjina artzai bati agertu omen zitzaion, ur sendagarritzko iturri batetik hurrean. Ermita beheraxeago eraikitzen hasi zirela, hurrengo goizetan desaginda kausitzen zuten, agerkundea gertatu zen lekuan eraiki zuten arte. Kristautasunak berriro estali dizkigu animismoaz zipriztindutako paraje eder hauek.

URDAZURI ibaiaren eskuin urbazte-
reko muino batean kokatzen da Ain-
hoa. Guk, Arantzazuko Amaren ermi-
tarako bidea hartuz, kalbarioa jarraitu-
ko dugu ermitaraino iritsi arte.

Bertatik bista eder
batez gozatuko dugu:
Ainhoako lurraldeaz
gain, Sara, Zugarra-
muri eta Urdazubiko
herriak ere bistaren
aurrean azalduko
zaizkigu. Lurralde
zabal hau ikustean,
nork imajina lezake
hor bertan muga bat
ezarrita dagoela? Bai-
na nahiz eta muga ho-
ri existitu, bertako
herrien bizimodua
batera joan da antzi-
natik. Adibide gisa aipa dezakegu he-
mengo artzainen ohitura zaharra: ne-
guan Urdazubikoek artaldeak erama-
ten zituzten Ainhoako zelaietara, han
elika zitezten.

Mugak, aldiz, kontrabandoa indartu
zuen, herri hauen diru-iturri iturri ga-
rantzitsuenetariko bat bilakatuz.

Ikuspegi ederra nahi badugu, baina,
ondoan dagoen Erebi mendia igotzea
besterik ez dugu. Gailur xume hone-

tatik (583 metro) ia Lapurdi osoa men-
peratuko dugu, Dantzarineatik kosta-
raino, Hendaiatik Kanboraino.

Erebiko iparraldeko mazela leune-
tatik jaitsiko gara Pinodietako leporai-

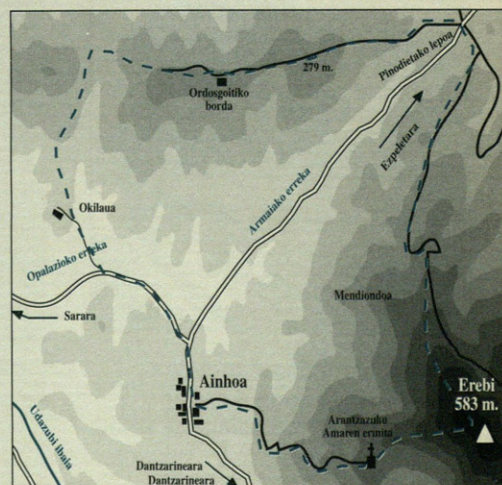
Goiko argazkian, Arantzazuko
Amaren ermita ederra ikus
dezakegu; berau eraiki zuten
garaian, izan zen gertakari
misteriotsurik ere. Beste argazkian,
berriz, Ainhoako lurralde zabala
Erebi menditik ikusita. Urrunean,
Larrun mendia.

no. Bertako benten artetik sortzen den
pista hartuz, Ainhoa eta Zuraideko lu-
rrak banatzen dituzten muinoak zehar-
katuko ditugu lepo zabal batera iritsi
arte.

Hurrengo muinoan, antzinako ger-
letan eraikitako gotorleku baten hon-
dakinak geratzen dira. Gogoratu behar
da Ainhoa mendeetan zehar, Espainia
eta Frantziaren arteko gerletan, gogorki
erasotu zutela. Esate baterako, XVII.
mendea, Matxitoenea ezik, beste etxe
guztiak errautsi zituzten eta Konbenzio
gerlan, ainhoarrek animaleko erasoak
pairatu zituzten, eta herriar asko de-
portatu zituzten.

Lepotik Okilaua aldera jaitsiko gara
eta Sara aldetik datorren errepidea ja-
raituz, belaien artetik, Ainhoara iritsiko
gara ■

IÑIGO TXINTXURRETA

A N T Z E R K I A

31

Ostirala

● «Txintxilipurdi erregea» txotxongilo-emanaldia eskainiko dute gaur, arratsaldeko 18:00etan, Arrigorriagako Festivo aretoan.

1

Larunbata

● In Fraganti taldeak «Hamaika trikimailu» lana antzeztuko du gaur (euskaraz) eta bihar (gaztelaraz) Irungo Amaia antzokian. Bi emankizunak arratseko 20:00etan izango dira.

2

Igandea

● Xirrixti-Mirrixti antzerki taldeak «India Beltzak» lana taularatuko du Ibarlan arratsaldeko 17:00etan.

● Kukubiltxo taldeak «Jaiotza» ikuskizuna eskainiko du Sartagudan arratsaldeko 18:00etatik aurrera.

B E R T S O L A R I T Z A

31

Ostirala

● Bilboko Kafe Antzokian, gaueko 21:00etan, bertso-afaria izanen dugu gaur. Bertso-kantuan jardungo duten bertsolariak: Igor Elortza eta Jokin Soroazabal.

I K A S T A R O A K

4

Asteartea

● AEK-ko Mikoleta euskaltegiak piragua ikastaroa

Getxoko XIII. Eskulangintza Azoka izanen dugu ikusgai maiatzaren 31n, ekainaren 1ean

Euskal Herriko Txistulari Elkarteak **Alejandro Aldekoa Aranburu dantzari eta txistulari**

berritzarrari urrezko dominaren eskaintza egingo dio ekainaren 2an, bere jaioterrian. Goizeko 10:00etan Aldekoaren etxe aurrean, txistulariek «Alborada» joko dute. 10:45ean Udaletxe aurrean, agintarien eta Txistulari Elkarteako ordezkarien harrera. Jarraian, herriko dantzarien saioa. 12:00etan meza izanen dugu. 13:00etan, berri, elizan bertan, urrezko dominaren eskaintza egingo dio Mikel Aranburu Txistularien Elkarteako lehendakariak Aldekoari. 14:30ean bazkaria polikiroldegian.

antolatu du **Lekeition datorren ekainaren 8, 15 eta 22rako edo 9, 16 eta 23rako**. Hiru egun iraungo duten ikastaro hauetan, euskaraz jarduteko aukera paregabea eskainiko da. Ikastaroaren prezioa 3.000 pezetakoa (120 liberra) da, eta matrikulatzeko azken eguna gaurkoa da.

I K U S K I Z U N A K

31

Ostirala

● Bi hilabetetik behin Irulegi Irratiak eskaintzen duen «Gau izar» emanaldi publikoa, gaur Robles sendiarekin Makean egingen dute, 21:00etatik aurrera.

● Bernadete Bidaudek «Pomme d'Amour» ipuin-ikuskizuna eskainiko

eta 2an Fadurako lau pilotalekuetan eta ondoan jarriko den karpa dotorean. Guztira, 112 eskulangile bilduko ditu eskulangintza azoka honek, eta aurreko urteetan bezala, milaka lagun gerturatuko dira Getxo aldera. Denetarik ikusi eta erosteko aukera izango dugu, besteak beste, zeramika, larrua, zura, metalak eta tapizak. Baina ohiko erakusgai hauez gain, alfonbra, liburu, altzari eta artelanak berritzen dituzten eskulangileek ere izango dute lekurik. Burni-lantzeari buruzko erakusketa monografikoa, ohiko eskulangintza eta hauek guztiak bezain interesgarria den gastronomia ere bertan topatuko ditugu.

du Miarritzeko Colisee Antzokian 21:00etatik aurrera.

2

Igandea

● Sei musikariek eta bi dantzariak «Fuego y brasas» musika eta dantza ikuskizuna eskainiko dute iluntzeko 20:00etan Barakaldo antzokian. Joseba Gotzon da zuzendaria, eta aldi berean musika konposatu duena.

J A I A L D I A K

2

Igandea

● «Ekaitza» kazetaren 10. urteurrena ospatzeko, **Makeako Ezker Paretan jaialdia** antolatu dute. Eguerdi partean bazkaria izango dugu, eta 16:00etatik aurrera kantaldia: Anje Duhalde, Erramun Martikorena, Mikel Markez, Niko Etxart, Guk, Xalbador Ihidoi eta Beñat Axieri. Iluntzean, ostera, rock kontzertua Desastre Naturala taldearen eskutik.

J A R D U N A L D I A K

31

Ostirala

● Euskarazko prentsari buruz gogoeta egin ari gaur eta bihar **Donostiako Miramar Jauregian «Euskalkom prentsa jardunaldiak»** burutuko dira. Euskarazko prentsan dihardutenei, sektorearen egoeraz kezaturik daudenei eta, unibertsitateko irakasle eta ikasleei daude zuzenduta jardunaldiok.

3

Astelehena

● Donostiako Bagera elkar-teak «**Herrien arteko harremanei buruzko III. astea**» antolatu du gaur hasi eta hilaren 7ra bitarte. **Bost hitzaldi** eskainiko dituzte, guztiak Euskal Txokoan, 20:00etan. Gaur EEBBetako Yoshemite mendiei buruzkoa (Juanjo Zulaikak eskainia), bihar Nikaragua (M. Maieztegi eta A. Beola), etzi Hirugarren Mundutik Euskal Herri gaia (SOS Arrazakeriak eta A. Unzuranzaga), hilaren 6an Vietnam (M. Zinkunegi), eta bihamunean, Senegal eta Benin (I. Elorzak). Azken honen ostean, **parte-hartzaileentzako afaria** izanen da.

LEHIAKETAK

31

Ostirala

● Deustuko AEKren Matxintxu euskaltegiak **Kabi Goitia III. Bertso-paper Lehiaketa** antolatu du. Nahi adina bertso-paper bidali daitezke, baina sorta bakoitzeko bada kopururik: gutxienez hiru bertso eta gehienez sei **17 urte bitartekoentzat**, eta gutxienez lau eta gehienez sei **18 urtetik gorakoentzat**. Neurriak, gehienez, sei puntukoa behar du izan. Lanak aurkezteko epea gaur amaituko da.

● **Ermuko Hiria II. Literatur Lehiaketa** antolatu dute. Bi atal izanen ditu: **narrazioa eta poesia**, euskaraz zein gazteleraz. Gaia librea da eta lanek argitaratu gabeak izan behar dute. Lanak aurkezteko azken eguna gaurkoa da.

Komikiaren mendeurrena dela eta Euskal Herrian herriz herri dabilen «Komikiak 100» erakusketa ibiltaria Tolosara iritsiko da ekainaren 6an. Berau du bosgarren

1

Larunbata

● **Don Manuel Lekuona IX. Bertso-paper Lehiaketa** antolatu du Oiartzungo Udalak. Lehiaketa **bi ataletan dago banatua**: 16 urtetik behe-rakoentzat eta 16 urtetik gorakoentzat. Partehartzaile bakoitzak gehienez lau lan aurkez ditzake, eta **gutxienez sei bertsoz eta gehienez hamabiz** osatua behar du izan lan bakoitzak. Lanak Oiartzungo Udaletxean aurkeztu behar dira, eta gaurkoa da horretarako azken eguna.

MUSIKA

31

Ostirala

● **Xabier Montoiak** rock kontzertua eskainiko du 23:00etatik aurrera Soralu-

kokagunea mundu osoko komikigintzaren erakusgarri den erakusketa honek, aurretik Durangon, Gasteizen, Irunen eta Iruñean egon ostean. Komikiarekiko, eta batik bat euskal komikiarekiko, interesa eta zaletasuna zuzpertzea du helburu komikiaren mendeurrena ospatzeko antolatutako ekimen honek. Tolosako egonaldiaz gain, oraindik beste hamahiru herritan ere ikusi ahaliko dugu, 1997ko martxora bitarte luzatuko baitu bere ibilbidea. Komikigintzaren historiako pertsonaiarik sonatuenak kronologikoki bildu ditu: Yellow Kid, Zakilixut, Don Celes, Gabai, Mafalda, Superman...

Xorroxin Kontzertuak-ek antolaturik, **kontzertua eskainiko dute ekainaren 1ean, Erratzun, Rigor Mortis, Lau Behi, Supermirafioris, Kargol*s eta Koma taldeek.**

Kontzertua 21:00etan hasiko da. Rigor Mortis taldeak rock gogorra lantzen du, eta bere lehenengo maketa ekainerako argitaratzeko asmoz dira taldeko kideak. Lau Behi gipuzkoarrek «Merke & ona» bigarren diskoa argitaratu berri dute Txakun-ekin batera. Supermirafioris ingelesez abesten duen Iruñerriko taldea dugu; laster izango dute maketa kalean. Perpignango taldea dugu Kargol*s, eta Jamaikako kultur musika du oinarritzat.

Koma talde nafarrak, orain bi urte sortu zen arren, jada maketa eta disko bana ditu kalean. Kontzerturako sarrerak ohiko lekuetan dituzue salgai, 1.200 pezetaren (48 libera) truke.

zeko Gaztetxean. Bestelako asmorik ez baduzue, badakizue nora jo.

● Eibar, Elgoibar, Mutriku, Zarautz eta Debako **abesbatz gazteen** eta Eibarko eta Debako **musika-banda gazteen topaketa** burutuko da gaur Deban.

1

Larunbata

● **Beltzez** taldeak rock kontzertua eskainiko du gaueko 23:00etatik aurrera **Ibarlan**. Ondotik, **Ximixtak** taldearen esku egonen da bertaratutakoak dantzan jartzeko ardura. Hau guztia herriko besten kariatarat.

● **Benito Lertxundiren** kantaldia izanen dugu entzungai 22:00etatik aurrera Azkoitiko Baztartxo antzokian.

6

Osteguna

● Urtarrila ezkerotik Bilboko El Carmenen entzungai dugun kontzertu-sortari, **June Tabor Trio** taldeak emango dio segida gaur iluntzeko emanaldiarekin.

SOLASALDIAK

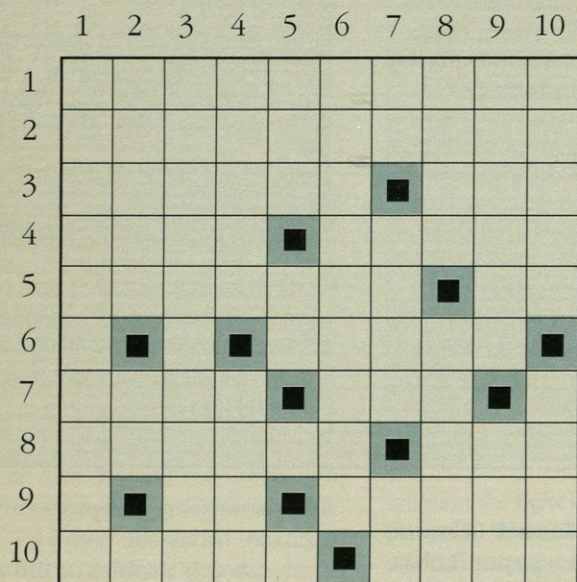
5

Asteazkena

● **Bilboko Kafe Antzokian** hitzaldia izanen dugu 20:00etatik aurrera. «Maiatz arratsa» izenburupean, **Ipar Euskal Herriko literatur mugimenduz** jardungo dute Luzien Etchezaharreta, U. Gojeaskoetxea, U. Apalategi eta J. Cazenave.

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Antzoki. 2.- Ezizenak. 3.- Orrialdeen multzoak. Garai. 4.- Zein pertsonak. Azkeneko. 5.- Laian egiten duena. Gauero egiten dugu. 6.- Bokala. Potasioa. Enbutua. 7.- Nasa. Joaki da. Nitrogenoa. 8.- Itsasuntzia. Gora egin. 9.- Lehenengoa. Arabako alderdi espainiarra. Detektagailu. 10.- Zikinkeria. Patu.

GOITIK BEHERA: 1.- Egonean egoteko leku egokiak. 2.- Larrea. Non atzizkia. Röntgen. 3.- Irekidura luze estua. 4.- Morala. Pluralean, barazki mota. 5.- Egoa. Hitz grekoa. Bat. Bokala. 6.- Azkaineko. 7.- Infusio mota. Hari, da. Lehena eta azkenekoa. 8.- Zintzoak. Iraina. 9.- Untzietako albo. Su. 10.- Irudi mota. Zein pertsonari.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Ariketak
Artopila
Bakailao
Egonaldi

7 letra

Biltzar
Hantura
Orekatu
Uraldia

4 letra

Alai
Arku
Aroa
Arra
Baba
Babo
Bahe
Bero
Biki
Bira
Daki
Eroa

Giro
Gola
Gona
Gora
Lera
Lore
Onak
Otia
Rona
Sara
Zila
Ziri

3 letra

Are
Boz
Dar
Nor

2 letra

As
Bl
Go
Ko
La
Pu
Ro
Uk

ERANTZUN zenbakidunak bete ondoan, pasa ezazu letra bakoitza dagokion goiko taulako laukira eta grabatuan ageri den herriaren izena, Lapurdiko hiri baten izena ageriko zaizu.

1	2	3	4	5	6
---	---	---	---	---	---

		Gabiriarrak		Ortzi		Eguna		Txori mota
		Pl. giza barrunbea		Bizarra egiteko leku		Jorratu		
								2
Eskatzeke dagoena		Futbol-zelai nafarra		Bira eman				
Jaiak		Pilota jokoa		Modu atzikia				
Eserleku mota						500		Uranioa
Basati						Herri nafarra		Joan nadila
			Jarraitu					
			Jainko egiptoarra					Txori mota
1								
Lauki mota							Bokal bikoitza	
Toka, du							Röntgen	
		Ahuntzaren arrak						
		1995ean						
Gipuzko- an, zain				Gari			Naizen hau	
Gar				Musika nota			Bokal bikoitza	
	Poztu							50
	Bokala							Kontso- nantea
Toka, nazazu						Landua izateko egurra		

—Hieroglifiko a—

$$12+20=34+6+3+18+90$$

$$+6+15+20=1205Z$$

Urtegira joaten bazarete, ibili.

Aurreko asteko soluzioak

				A	T	H	A	R	R	A	T	Z	E
				●	Z	●	●	Z	●	○	●	○	●
				B	I	L	U	Z	T	U	●	●	●
●	B	●	S	●	B	A	L	E	A	K	●	●	●
H	I	R	U	G	I	H	A	R	R	A	●	●	●
●	L	O	A	●	L	O	T	U	●	N	●	●	●
L	A	B	●	D	I	R	U	T	Z	A	●	●	●
●	K	O	R	●	Z	E	●	A	A	●	●	●	●
B	A	T	U	R	A	●	○	R	P	C	●	●	●
●	E	A	●	I	Z	A	R	R	A	K	●	●	●
A	R	●	G	○	I	●	B	A	●	L	A	●	●
●	A	L	U	●	○	L	A	●	A	●	●	●	●

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1. Jolaslekua, 2. Eroria, Aki.

3. Neri. Naroa. 4. Diezu. Ue. R. 5. En. Kresila.

6. Taturaja, E. 7. A. An. Ertza. 8. Sarde. Diot.

9. Uztarri, Ie. 10. N. Ertzaina.

GOTIK BEHERA: 1. Jendetasun. 2. Oreina.

Az. 3. Lore. Tarte. 4. Arizkundar. 5. Si, Ura.

Ert. 6. Lan. EIE. Rz. 7. E. Ausardia. 8. Karea.

Ti. I. 9. Uko, Lezoin, 10. Alara, Atea

Kate hitzak

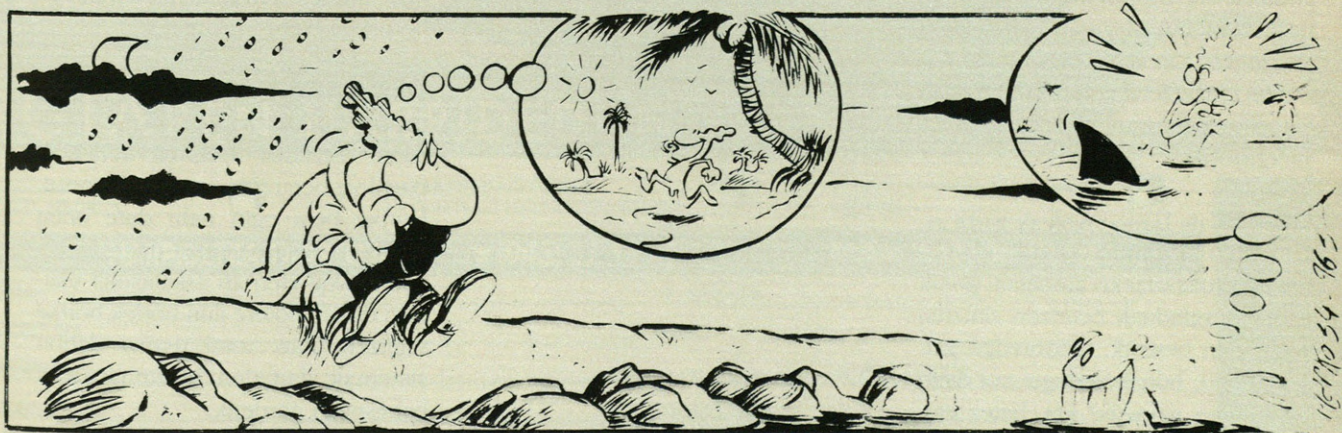
	B	E	G	I	Z	A	T	I	
G	A	R	A	B	E	G	O	R	A
R	E	B	A	B	A	K	I	K	A
R	E	B	E	R	I	Z	A	I	N
O		U	Z	T	A		R	T	N
	A	D	I	O		I	R	A	K
I		A	A		I	Z	A		S
B	A	R	K	A	M	E	N		D
O	R	E		L	A	N	T	Z	A
N	O	A	N		N		Z	E	T
	A	K	E	R	S	A	R	A	

Hieroglifikoa:

IRUÑEA

ERROBIKO PIRANAKO

K o m i k i a

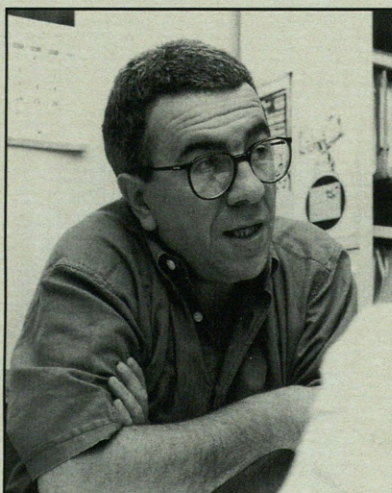

GAL Galindoren ondoren

ZUZENBIDE Estatuaren garai-pentzat jo dute zenbaitzuk, azkar asko gainera, Galindoren gartzelera-tzea, jenerala Alcalako gartzela militarrean sartu bezain pronto. Demokrazia borbonikoaren exegetek, horiek ere, berehalakoan ekin diote 'orrialdea pasatzeari'. Baina Galindoren espetxeratzea momentuko gertakaria baino ez da, argitu gabeko erantzunkizun asko eta sakonera handia dituen gerraren jazoera bat besterik ez. Galindo, Amedo bezalaxe, ez da soilik elementu odolzalea, euskaldunen aurkako amorrazio bizia darabilena. Amedori ez zizkion bere aitak eman ehundaka milioi pe-zeta mertzenario frantses edo portugesak kontrata zitzan, eta Galindo ere ez zebilen bere kasako ekinean euskal ekintzaileen hezurak kare bizitan erretzen.

GALINDO eta Amedo, biak izan ziren beren agintariak eraturako estrategiaren garrantzizko atalak, hasiera hasieratik hiltzeko baimenik ere bazutenak. Amedo, bere burua sal-duta -edo agintariak zokoratua- ikusi zuenean, pixa goraka egiten hasi zen, goikoak ere bustitzeko eta zipriztintzeko asmotan. Horrelaxe jauzi ziren justiziaren sareetan, bata bestearen atzetik eta behetik gorantzako bidean Planchuelo, Hierro, Alvarez, Vera eta Sancristobal.

GOMEZ de Liaño epaileak garbi asko azaldu berria du Galindo eta Casinello prozesatzeko autoetan: goitik jasotako aginduak betetzen zituzten bataz zein besteak. Ondorengo galdera, beraz, honakoa dugu: nor dago Galindoren gainetik? Eta, batez ere:

PEPE REI

Kazetaria

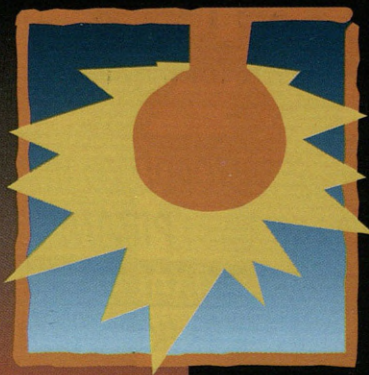
nork agintzen du Casinellok baino gehiago? Ez dezagun ahanzi bi jenerali buruz ari garela. Casinello are gehiago, teniente-jenerala, Seigarren Erregio Militarreko kapitain jenerala izana. Eta erregio horretantxe dauzka Estatu espainiarrak Hego Euskal Herriko herrialdeak.

HORREK guztiak zera damaigu ondorioztat: sekulako hutsuneak ageri direla oraindik ere, ikerkuntza asko eta asko dagoela egiteko, eta orain artean egindako guztiak hasiera baino ez direla. Hori, beti ere, azken muturreraino ikertzeko benetako borondaterik balego. GAL, azken finean, sigla hutsak dira. Aldez aurretik ATE, Triple A edo Batallon Vasco Español izan ziren bezalaxe. Edo gaur egungo GANE edo Cetme diren bezala. Ikerkuntza judizialek frogatu digute sigla nahaspilo honen sorburuan ageri direla Estatu espainiarraren benetako botere faktikoak, armada buru dutela.

MILITARREK bultzatu zuten, beti, gerra zikina. Frankismoaren garaian Seced erakundearen bitartez. Gerora, Juan Carlos Borbonekoa estatu-buru izendatuz geroztik, Cesiden bitartez. Euskal Herriaren aurkako gerra zikina ikertu ahal izateko gorantz begiratu behar da, Armadaren Estatu Goreneko estoldetara. Eta horrek sistemaren -monarkiatik hasita- hara-kiria ekarriko luke. Egia esan, eta oraingoz bederen, ez da nabari borbondarren saga ahuleziaren bidetik dabilenik. Berezkoa baitu inokuitatea.

DEMOKRAZIA espainiarra deritzaion horren hagiografoek 'pasa zuten orrialdea' UCDren heriotzak Batallioa berarekin eraman zuenean. Horixe bera egin nahi dute orain PSOE eta bere baitakoa duen GALE-kin. Euskal Herriari askatasuna ukatzen dioten botere ilun horiek hortxe segitzen dute, ustel usaina darion sistemak damaien inpunitatearen babespean gorderik.

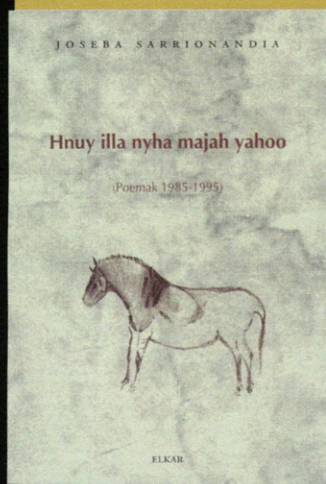
ORAIN ARGIA REN HARPIDEDUN EGINEZ GERO

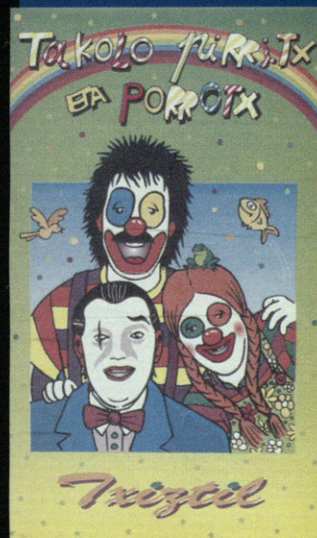
HAUETAKO
OPARIREN BAT
ESKURATUKO DUZU
DOHAINIK

NAPARTHEID-KOMIKIA
URTEBETEKO
HARPIDETZA DOHAIN

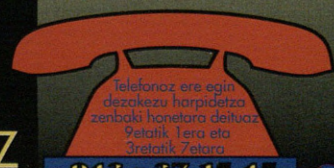

J O S E B A
SARRIONAINDIAREN
POESIA LIBURUA
"HNUY ILLA NYHA
MAJAH YAHOO"

TAKOLO PIRITX
ETA PORROTIXEN
B I D E O A

KIOSKOAN BAINO
%20a MERKEAGO

telefonaz ere egin
dezakezu harpidetza
zenbaki honetara deituz
9etatik, 1era eta
3etatik Zetara

943 - 37 15 45

JOSEBA SARRIONAINDIAREN
POESIA LIBURUA

NAPARTHEID-KOMIKIA
URTEBETEKO HARPIDETZA DOHAIN

"TAKOLO PIRITX ETA PORROTIX"
BIDEOA

HARPIDETZA TXARTELA

☎ (943) 37 15 45

FAXA: (943) 36 10 48

IZENA _____	1. DEITURA _____
2. DEITURA _____	TELF. _____
HELBIDEA _____	POSTA KODEA _____
HERRIA _____	HERRIALDEA _____
BANKU EDO AURREZKI KUTXA _____	
SUKURTSAL HELBIDEA _____	SUKURTSAL ZKIA. _____
KONTU KORRONTEA/LIBRETA	
Entitateak	Sukurtsala
	K.D.
	Kontu zenbakia

HARPIDETZA SARIAK
(BEZ barne)

Hego Euskal Herria
12.100 pzta
Ipar Euskal Herria
685 libera
Espainia 12.100 pzta
Beste Atzerriak
15.750 pzta
Airez 24.850 pzta

Euskal Kulturaren
URTEKARIA ere

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 15

IASARTE-OPIA 20160

e u s k a l d u n o n
Egunkaria

Jaia

SEBASTOPOLEKO TITIRTEROAK
PIRATAK

TXARANGAK

TRIKITILARIAK

DULTZAINEROAK

ANTZERKIA

ZANDAN ZAHARRAK

GOZATEGI

TRIKITIXA KONTRAIRO

BERTSOLARIAK

JOXE RÍPIAU

OS DIPLOMATICOS
EXKIXU

KAXIANO-MARKOS LANDA

MIKEL MARKEZ

TRIKI TA KE

MAIXA TA ITZIAR

BITTOR AIADE

EGAN...

EUSKAL

PRENTSAREN

EGUNIA

Ekainak 9 Sagues Donostia